

ZÁVĚREČNÁ PRÁCE

**Zdravotní a sociální problematika
dětí v Dětském domově Rumburk**

2000

Petr Anděl

TU v Liberci, FAKULTA PEDAGOGICKÁ

461 17 LIBEREC 1, Hálkova 6   Tel.: 048/535 2515   Fax: 048/535 2332

Katedra: pedagogiky a psychologie - oddělení sociálních studií

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(pro bakalářský studijní program)

pro (kandidát)   Petr ANDĚL

adresa: Dominova 1439/16, 408 01 Rumburk

obor (kombinace):   sociální pracovník

Název BP: Zdravotní a sociální problematika dětí v dětském domově Rumburk

Název BP v angličtině: Medical and social problems of children in the Children's Home
in Rumburk.

Vedoucí práce: PaedDr. Ilona Pešatová

Konzultant:

Termín odevzdání: 31. 3. 2000

Pozn. Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování DP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné, resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne 13. 11. 1998

.....
děkan

.....
vedoucí katedry

Převzal (kandidát):   PETR ANDĚL

Datum: 20. 12. 1998

Podpis: .....

KPP/SPRA
54a, 72 s. příl.

Závěrečná práce se zabývá zdravotní a sociální problematikou dětí v Dětském domově Rumburk. Základním cílem této práce je zmapovat důvody umístění dítěte do tohoto zařízení po stránce zdravotní a sociální. Současně se věnuje právní problematice adopce a pěstounské péče. Závěrečná práce je složena ze dvou částí, první část obsahuje teoretické poznatky z tohoto oboru a v druhé části praktické je analyzován výzkum a jeho výsledky ve smyslu výše uvedeného cíle práce.

The final work engages in the health and social problems of the children in the Children Home Rumburk. The basic aim of this work is to map up the reasons for the place of the health and social respects.

At the same time this work devotes to the problems of the adoption and fosterry care. The final work is made by two parts. The first part contains theoretical knowledge from this branch, in the second practical part the research work and the results of it are analyzed in the purpose of the aim of the work is mentioned.

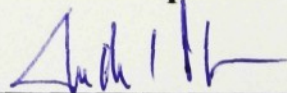
Die Abschlussarbeit befasst sich mit der Gesundheits- und Sozialproblematik der Kinder im Kinderheim Rumburk. Der Hauptgedanke dieser Arbeit ist, Gesundheits- und Sozialgründe für die Unterbringung des Kindes in diese Einrichtung zu erforschen. Gleichzeitig wird in der Arbeit die Rechtsproblematik der Adoption und Pflegefürsorge dargestellt. Die Abschlussarbeit ist in zwei Teile geteilt: der erste Teil enthält theoretische, der zweite Teil praktische Erkenntnisse in diesem Bereich. Hier wird die Forschung und deren Ergebnisse im Sinne des obengenannten Hauptgedankens der Arbeit analysiert.

PODĚKOVÁNÍ

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci vypracoval samostatně s použitím uvedených literárních pramenů pod vedením vedoucího práce.

V Liberci dne 20.01.2000

Petr Anděl

Obsah

Úvod	3
1. Teoretická část	3
1.1. Problematika deprivace v dětském věku	3
1.2. Naladění a důsledky ve středověku a novověku	5
1.3. Naladění a důsledky v moderní době	6
1.4. Péče o děti v období první republiky	8
1.5. Dětská výchova po roce 1945	9
1.6. Úloha o péči o děti	10
1.7. Rodinná péče	13
1.8. Dětský domov Rumburk	15
1.8.1. Historie zdravotnictví v Rumburku	15
1.8.2. Poloha Dětského domova Rumburk	16
1.8.3. Skladba dětí, zdravotní stav, potřeby dětí a jejich uspokojování	18
1.9.1. Syndrom CAN	19
1.9.2. Deprivace dětí a její formy	21
2. Praktická část	24
2.1. Cíl práce a stanovení hypotéz	24
2.2. Charakter zkoumaného vzorku	28
2.3. Výzkumné metody	26
2.4. Ústřední výzkumná část	27
2.4.1. Vyhodnocení dotazníkové části	27
2.4.2. Vyhodnocení rozhovoru s rodiči dětí	41
2.5. Závěrečná část	49
3.1. Vyhodnocení hypotéz	49
3.2. Doporučení pro praxi	53
Seznam použité literatury	
Přílohy	

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji vedoucí závěrečné práce, paní PaedDr. Iloně Pešatové, za pomoc při průběžném vedení mé závěrečné práce.

OBSAH

Úvod	
1. Teoretická část.....	3
1.1. Problematika osvojení v antice.....	3
1.2. Nalezince a útulky ve středověku a novověku.....	5
1.3. Nalezince a útulky v osvícenectví.....	6
1.4. Pěstounská péče v období první republiky.....	8
1.5. Dětská zařízení po roce 1945.....	9
1.6. Úmluva o právech dítěte.....	10
1.7. Ústavní péče.....	13
1.8. Dětský domov Rumburk.....	15
1.8.1 Historie zdravotnictví v Rumburku.....	15
1.8.2 Poloha Dětského domova Rumburk.....	16
1.8.3 Skladba dětí, zdravotní stav, potřeby dětí a jejich uspokojování.....	18
1.9.1 Syndrom CAN.....	19
1.9.2 Deprivace dětí a její formy.....	21
2. Praktická část.....	24
2.1. Cíl práce a stanovení hypotéz.....	24
2.2. Charakter zkoumaného vzorku.....	25
2.3. Výzkumné metody.....	26
2.4. Vlastní výzkumná část.....	27
2.4.1 Vyhodnocení dotazníkové části.....	27
2.4.2 Vyhodnocení rozhovoru s rodiči dětí.....	41
3. Závěrečná část.....	49
3.1. Vyhodnocení hypotéz.....	49
3.2. Doporučení pro praxi.....	53
Seznam použité literatury	
Přílohy	

Úvod.

Od začátku dějin lidstva se péče o děti a vztah k nim ubíral dvěma směry. Prvním směrem je schopnost člověka přijmout nejen své vlastní dítě, ale i cizí a toto chránit a pečovat o něj. Tato schopnost je dána jak ženám, tak i mužům. Druhý směr je zcela opačný, odkládání a usmrcování dětí vlastních i cizích. Život dospělého člověka měl větší cenu než život dítěte. Dokladem jsou mýty, pohádky a nejstarší historické písemné památky celého lidského rodu.

Děti bývají zahubeny z různých důvodů – msta, moc, žárlivost a stud. Děti ženského pohlaví jsou často obětí drastické, leč v té době účinné regulace porodnosti.

V antice poměr děvčat k chlapcům v dospělosti byl zhruba 100 : 400, ve středověku asi 100 : 140 a v 17.století se tento poměr vyrovnává.

Dnes si již skoro všichni uvědomujeme, že děti jsou to nejlepší naplnění smyslu života. Děti dávají životu rodičů krásné a šťastné chvíle, někdy i opačné, ale i to je součástí života.

Postoj široké veřejnosti k násilí páchanému na dětech je negativní, ale musíme konstatovat, že je současně pasivní. Veřejnost násilí na dětech odsuzuje a trestá, přesto je velmi málo lidí, kteří oznámí týrání dítěte.

Společnost je pro rozvoj a existenci každého člověka velmi důležitá, určuje normy, hodnoty, ideály a vzory chování. Současně umožňuje zpětnou vazbu o hodnotě člověka a jeho sociální pozici.

Společnost však může působit i negativně na jedince nebo na menší sociální skupiny /obět trestného činu, válka, ekonomická znevýhodnění, rasová, etnická a náboženská nesnášenlivost/.

Negativní postojové stereotypy k jiným národnostním skupinám a přistěhovalcům jsou v České republice velice silné. Snad je to dáno dlouhodobou izolací české společnosti a nedostatkem kontaktu s jinými kulturami.

Člověk, který žije od svého dětství v určité společnosti, získá sociální zkušenosti, které slouží jako základ orientace v prostředí a poskytují mu pocit bezpečí a jistoty. Ví, co může očekávat, co znamenají určité projevy chování, co se po něm bude požadovat, zná jazyk a přijal hodnoty a normy společnosti. Příslušnost ke společnosti se stane součástí identity jedince.

Je proto nezbytné, aby se společnost ve větší míře věnovala dětem, protože jaké děti vychováme, taková bude v budoucnu i naše společnost.

Závěrečná práce se skládá ze dvou částí. Teoretická část pojednává o historii a současných poznatcích z vývojové psychologie, pedagogiky a sociální pediatrie. Část praktická obsahuje výklad poznatků získaných výzkumem.

1. Teoretická část

1.1. Problematika osvojení v antice

První zákon o osvojení vznikl ve starém Římě v době republiky, kde byla formulována zásada - **adoptio naturam imitatur** - vztah mezi osvojencem a osvojitelem je podobný vztahu mezi vlastním dítětem a jeho rodiči.

Později přejmutím římského práva, byla takto formulována adopce v právním řádu mnoha evropských zemí.

Prvotní je zájem osvojitele a adopce slouží k zajištění kontinuity rodového jména a majetku.

V těchto dobách bylo na dítě pohlíženo jako na věc, která neměla žádná práva. Zabití vlastního dítěte nebyl zločin. O této době máme velice mnoho informací, které můžeme čerpat z literárních památek, pověstí a příběhů.

Jestliže se začteme do těchto příběhů a pověstí zjistíme, že děti bojují proti svému otci /Zeus - Kronos, Perseus - Akrisios, Oidipus - Laijos/ a děti zde slouží k potrestání rodičů - příběh Niobe. V těchto příbězích je vidět i život obyčejných lidí s jejich starostmi a problémy, které jsou podobné našim. Objevuje se zde problém s dětmi, které se narodí mimo manželství, potom jsou dány na vychování k cizí osobě a až v dospělosti se setkávají s rodiči.

V pozdějších písemných památkách z doby římských císařů, máme i podrobné informace o tom, jaký byl vztah k dětem. Římané věřili, že jsou potomky trojského knížete Aenea, který byl synem Anchísa a bohyně lásky Venuše. Po smrti, když dovedl svůj lid do Itálie, byl vzat na nebe a stal se bohem. Jeho syn Iulus založil město Albu Longu jako středisko třiceti latinských obcí.

Výchova dětí nebyla v antice jednotná. Lze rozlišit tři typy - **spartský, athénský a římský.**

Cílem výchovy ve Spartě bylo vypěstovat v chlapcích udatnost v boji a schopnost ovládat masy porobeného obyvatelstva. Proto se kladl důraz především na výcvik tělesný. Ve Spartě řídil výchovu budoucích občanů stát. Slabá a neduživá novorozeňata byla pohozena v pohoří Tágetos.

Od 7. roku byli hoši rodičům odebíráni a vychováváni v přísné kázni společně pod státním dozorem v družinách, rozdělených podle věku. Každá družina byla vedena 20letým mužem, kterého musela bezpodmínečně poslouchat. Za neposlušnost byli chlapci mrskáni důtkami. Učili se skromnosti v jídle, pití, oděvu i bydlení. Cvičili se v běhu, skoku dalekém, zápolení, vrhání oštěpem a diskem.

Současně se učili psaní, čtení, hudbě, tanci a memorovali básně Homéra a státní zákony.

Od 12. roku se výchova stávala tvrdší. Stravu měli ještě chudší, mohli si přilepšovat krádežemi. Tím se v nich měla cvičit chytrost a obratnost. Kdo byl při krádeži přistizěn, byl přísně potrestán.

Po 15. roce spali hoši jen na holém rákosí, které si museli natrhat. Na důkaz tělesné odolnosti byli vybraní jedinci každoročně na počátku jara mrskáni před oltářem bohyně Artemidy. Tím mělo dojít k omlazení jarní přírody. Při tomto mrskání nesměli ani hlesnutím projevit bolest, takže někdy klesli k zemi i mrtvi.

V 18 letech se stávali dospělými a procházeli vojenským výcvikem, ve 20 letech se stali vojáky a ve 30 letech z nich byli plnoprávní občané a mohli si založit rodinu.

Dívky byly ponechány i po 7. roce doma, účastnily se však výchovy gymnastické a taneční a spolu s jinochy i závodily. Volnější postavení dívek se uchovalo z dřívější doby, protože sloužilo obecnému prospěchu. Měly z nich vyrůstat zdravé matky příštích občanů a vojáků.

V Athénách byly určité zásady výchovy stanoveny už zákony Solónovými. Péče o výchovu byla věcí rodičů, stát na ni jen dohlížel.

Do 7 let pečovali o dítě rodiče, chůva a vzdělaný otrok, který provázel chlapce až do doby, kdy dospěl.

Od 7 let navštěvovali chlapci soukromé školy, dívky zůstávaly doma a cvičily se v domácích pracích, zpěvu a tanci. Důraz byl kladen nejenom na rozvoj tělesné zdatnosti, ale i na rozvoj čtení, psaní, počítání, kreslení a na prohlubování dovednosti v hudbě. Toto vzdělání končilo kolem 16. roku věku.

Dospívající mladíci ze zámožných rodin se dále vzdělávali v gymnasiích, kde se připravovali pro veřejné závody, vojenskou službu /18 - 20 let/, současně poslouchali přednášky filosofů, sofistů a rétorů.

U Římanů stála v nejstarší době v popředí výchova k vojenské zdatnosti, k rolnické práci, občanské kázni a ctnostem zahrnutým pod pojmem *virtus* /mužnost/. Výchova byla ponechána rodině, stát neuplatňoval výraznější vliv. Vyučování, které začínalo kolem 6. roku, bylo původně úkolem otcovým, později je svěřováno vzdělaným řeckým otrokům.

Školy se dělily na tři stupně :

- A. základní – soukromé – *ludus litterarius* – čtení, psaní a počítání.
- B. vyšší – gramatické – vyučování latinského a řeckého jazyka.
- C. třetí stupeň vzdělání tvořilo *studium* teorie řečnictví, filosofie a právnictví, za republiky patřilo k všeobecnému vzdělání.

Mimo nich existovaly samostatné školy právnické, lékařské a filosofické.

1.2. Nalezince a útulky ve středověku a novověku

Zásadní obrat přineslo křesťanství – pro dítě zcela bezprávné se dovolává milosrdenství.

Proniknutí této zásady do společnosti však není snadné a jednoduché. Dochází ke zřizování nalezinců a útulků pro opuštěné děti. Formálně však adoptuje děti jen šlechta, řeší se tak postavení levobočků.

Bohatí bezdětní manželé se snaží zajistit majetek a jméno. Ostatní se ujímají cizího dítěte velmi často pouze proto, že tak získají levnou pracovní sílu.

První zmínky o útulku pro opuštěné děti jsou z Konstantinopole z roku 335 n.l. První nalezinec byl zřízen v Miláně r.787.

V roce 1198 zřídil papež Inocenc III. v Římě nalezinec vybavený tzv. *tornem*, což byla schránka zabudovaná do zdi kláštera tak, aby se otočením dostalo dítě dovnitř. Matky tak mohly odkládat děti tajně v noci, nikým nepoznány. Toto zařízení chránilo matku před těžkým hříchem, jehož by se dopustila, kdyby dítě zahubila.

V roce 1638 zakládá Vincent de Paul nalezinec v Paříži. Později byl prohlášen za svatého. Vincent de Paul byl veden snahou zachránit dítě od smrti, nebo od pokoutního obchodu a zneužívání dětí.

Dítě bylo mnohdy mrzačeno, aby budilo soustrast a získalo almužnu pro svého majitele.

Osud sirotků a opuštěných dětí byl obvykle žalostný a krutý. Tyto děti byly lacinou pracovní silou, stály na nejnižší společenské příčce a po stránce hmotné živořily z milodarů. Rekrutovaly se z nich většinou žebrácké a zločinecké bandy a nejnižší společenská spodina.

1.3. Nalezince a útulky v osvícenectví

Nalezince se stávají obecnou potřebou. V roce 1784 byl založen vídeňský nalezinec a v roce 1789 byl založen pražský nalezinec. Oba dva jsou pod patronací panovníka Josefa II. Císař Napoleon nařídil vybudování nalezinců opatřených tornem ve všech krajích Francie.

Po Velké francouzské revoluci začínají vznikat sirotčince – je to pokročilejší forma ústavní péče o děti, než jsoualezince. Důraz se přesouvá na výchovu dítěte – řádnou, zdravou a společností k užitku.

Nalezince sice zachraňovaly děti před časnou smrtí, ale děti umíraly na infekční nemoci, nedostatek hygieny a psychické strádání. Úmrtnost byla obrovská – v roce 1678 v Benátkách z 2000 dětí přijatých do nalezince, jich do deseti let zůstalo na živu 7, v londýnském nalezinci mělo jen každé 6. dítě naději, že se dožije 6 let. V roce 1877, podle Pfeifferovy tabulky úmrtnosti dětí v nalezincích velkých evropských měst, se úmrtnost dětí pohybovala mezi 60 % až 80 %. Pražský nalezinec vykazoval úmrtnost 70 %.

V první čtvrtině 19. století se počet dětí přicházejících do nalezinců na 100 porodů pohybuje nad 20 %. Pražský nalezinec přijímal ročně okolo 3000 dětí. Provozovatelé si byli vědomi, že jedinou záchranou je dostat dítě co nejdříve do rodiny, ať již osvojením nebo do placené pěstounské péče, která se od poloviny minulého století stávala běžnou praxí.

Doba romantismu znamená nový příliv citovosti. Je to doba, kterou zachycuje románové zpracování, ale i odborné studie. Nalezince byly stále přeplněné a uchazečů o děti málo.

Byly dvě kategorie osvojitelů :

A. bezdětní zámožní manželé, kteří prokazují dětem dobrodiní.

B. pěstouni, kteří si dítě ponechají i po 6. roce jeho věku, kdy by je měli předat zpět do nalezince, odkud by putovalo dál do své domovské obce.

Svědectví o fungování nalezince v Praze podává spis V.France/1884/ z něhož čerpá i M.Červinková – Riegrová /1887,1894/. Úmrtnost byla vysoká, 15 % nalezenců se dožilo stáří 10 roků.

Nalezinec je udržován Zemským fondem nákladem 400 000 zlatých ročně. Z toho se platí i následná pěstounská péče. Plat pěstounky byl sestupný, v prvním roce 6 zl., ve druhém roce 4 zl. a od třetího do šestého roku 3 zl. měsíčně.

Farář obce musel každý měsíc potvrdit, že dítě dosud žije. Výbava, kterou dítě dostávalo na cestu do nového domova, tedy na dobu šesti let, byla 2 košilky, 2 pleny a 1 obvazek. Dříve před rokem 1884 byly dávány také peřinky.

Ošacení platili tedy pěstouni. Dítě čtyři roky staré bývalo zpola nahé a pomáhalo pěstounce v hospodářství pást kozy, husy, nosit dříví z lesa a jiné práce. Nalezinec platil dva lékaře, 400 zl. ročně každý, jako dozorce nad pěstounskou péčí. V rodině měl lékař vykonat návštěvu jednou za dva měsíce a lék, který na lékařský předpis dítě v nemoci dostalo, nesměl stát více než 12 krejcarů.

Při vrácení dětí po šestém roce jdou děti do kláštera šedých sester v Karlíně, který je třídící stanicí a odtud jsou odesílány do své domovské obce. Tam je dítě již svěřeno na náklady obce rodině, která se o něj přihlásí. Ta je má posílat do školy a vést k práci a řemeslu. Dítě může být také v pastoušce.

Okresní sirotčince jsou zřizovány na podkladě Zemského chudinského zákona z roku 1868. V roce 1902 Zemský výbor v Čechách pro děti a mládež zřizuje Sirotčí fond, v roce 1904 vznikají Okresní komise pro péči o mládež – jejich úkolem je starat se o děti opuštěné a osiřelé.

V roce 1908 vzniká ve Vídni Říšské ústředí péče o mládež a v témž roce v Praze i Česká zemská komise pro péči o mládež při Zemské školní radě. Tato komise koordinuje činnost Okresních komisí péče o mládež. Koncem války má ve své správě už 15 ústavů.

V roce 1884 Vojtěch Franc ve svém návrhu reformy nalezinců a pěstounské péče říká:

„Ukončením šestého roku dosáhlo dítě normálního a musí vráceno býti ústavu, ačli pěstouni se nepřihlásí, že je nadále zdarma budou ošetřovati. Však případů takových vyskytne se pořádku.“¹

1.4. Pěstounská péče v období první republiky

V této době se osvojení ve většině evropských zemí upravuje zákony, ke slovu přichází pedagogika, psychologie a dětské lékařství. Rozvíjí se pedologie – věda o dítěti, jejím představitelem je profesor pedagogiky Cyril Stejskal². Klade se důraz na blaho dítěte a jeho ochranu.

Po roce 1918 se z okresních komisí staly Okresní péče o mládež, které jsou již vybaveny i mocí výkonnou. Česká zemská komise se stala Zemským ústředím péče o mládež.

V roce 1931 spravovaly okresy 24 okresních sirotčinců, stát spravoval 60 dětských domovů určených k dočasnému, víceméně ozdravnému pobytu opuštěných či ohrožených dětí, kapacita nepřesahovala 20 míst.

Pěstounská péče se dělila na čtyři typy:

1. **pěstounská péče nalezenecká** – nahrazovala sirotčinec a nalezinec – nejprve do 10 let, později do 16 let a potom se dítě do ústavu vracelo. Výběr pěstounů a dohled nad péčí zajišťoval ústav – ústavní poručenství.

---

¹ V. Franc úředník Ringhofferových závodů v Praze, přispíval do mnohých českých časopisů na téma „chudé a opuštěné mládeže“. Spis „O nalezincích v Čechách“ je ojedinělým a originálním pojednáním o této problematice u nás.

² Profesor Stejskal náš přední odborník v sociální pediatrii a pedagogice před rokem 1948.

2. **Pěstounská péče řízená a kontrolovaná Okresními péčemi o mládež.** V roce 1921 byl vydán Zákon o ochraně dětí v cizí péči a dětí nemanželských, na jeho základě sociální pracovníci Okresních péčí o mládež vyhledávali pěstouny, tito v roce 1932 zajišťovali pěstounskou péči ať již za plat, či zdarma pro 15 000 dětí. V roce 1942 3000 dětí bez nároku na plat a 4000 dětí za plat.
3. **Pěstounská péče v koloniích** – tato myšlenka vznikla na Moravě a rychle se rozšířila do Čech. Rodinné kolonie byly zakládány v určité obci. V roce 1937 spravovaly Okresní péče o mládež již 24 rodinných kolonií.
4. **Pěstounská péče na základě soukromé dohody mezi rodiči dítěte a pěstouny bez soudního jednání** – svěřeni dětí prarodičům a jiným příbuzným.

V roce 1944 profesor Stejskal píše:

„Už i sociální péče se dnes propracovala k poznatku, že dosáhne plného úspěchu jenom tenkrát, když z odborní svou práci, t. j. když na místo dobročinnosti – nezřídka zacházející až do sentimentality – postaví odborné síly, řádně k tomu školené. Nestací už jenom mít dobré srdce a domnívat se, že všechno ostatní bude k tomu přidáno samo sebou. Péče o mládež vřadila vžitou pedagogii do soukolí svých odborných pomůcek, vycházejíc z úvahy, že napřed musíme co nejlépe proniknout osobitost dítěte nám svěřeného a porozumět mu, a potom teprve můžeme s jistotou rozhodnout o způsobu, jak mu pomoci.“

1.5. Dětská zařízení po roce 1945

Zájem dítěte nabývá stále většího významu, zájem osvojitelů ustupuje do pozadí, více pozornosti se věnuje ženám, které se dítěte vzdávají. Poznatky o psychické deprivaci dětí se šíří v celosvětovém měřítku. Jsou nové poznatky z vývojové psychologie, biologie chování, etologie a dalších vědních oborů. Vztah k dětem se emocionalizuje, stoupá právní uvědomění lidské společnosti.

V roce 1949 v důsledku politických změn ve společnosti a na základě ústavy, byla ustanovení o osvojení přejata do Zákona o právu rodinném č.265/49 Sb. a dochází k rovnoprávnosti s dětmi manželskými, současně je proklamována rovnost muže a ženy v manželství. Tento zákon přechází do Zákona o rodině č.52/55 Sb., zde je zdůrazněno hledisko výchovné ale ve smyslu socialistické ideologie. Zařízení nalezinců jsou přejmenována na Ústavy péče o dítě, jsou zrušeny jak Okresní komise péče o mládež, tak jejich Zemské ústředí.

Byl zlikvidován systém péče o ohrožené děti a ukončena činnost všech dobročinných sdružení. Došlo ke zrušení pěstounské péče, která byla obnovena až po 23 letech.

Dochází k zakládání dalších dětských zařízení, již ale pod vedením státu. Výchova se orientuje na vzory z tehdejšího Sovětského svazu.

1.6. Úmluva o právech dítěte

Je třeba uvést nejvýznamnější deklarace a úmluvy, které se dotýkají práv dětí a mládeže:

Ženevská deklarace práv dítěte /1924/

Deklarace práv dítěte /20.11.1959/

Úmluva o právech dítěte /20.11.1989/

Světová deklarace za přežití, podporu a rozvoj dětí

/30.10.1990/

Nejvýznamnější z uvedených dokumentů je **Úmluva o právech dítěte z roku 1989**, která u nás vstoupila v platnost v únoru 1991 a znamená obrovský posun a otevírá fázi současnou.

Lze ji rozdělit na 8 částí :

1. **Člověk se rodí do práv a s právy** – každé dítě má právo na život, každému dítěti přísluší ustanovená práva, bez diskriminace rasy, barvy pleti, pohlaví, jazyka, náboženského, politického nebo jiného smýšlení, národnostního, etnického nebo sociálního původu, tělesné nebo duševní nezpůsobilosti, rodu nebo jiného postavení dítěte nebo jeho rodičů či zákonných zástupců.

Stát zabezpečuje v nejvyšší míře zachování života a rozvoj dítěte. Rodinné prostředí je základ pro to, aby dítě vyrůstalo v atmosféře štěstí, práva a porozumění. Dítětem se rozumí každá lidská bytost mladší 18 let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilostí dosaženo dříve.

2. **Rodiče, děti, stát a rodina** – oba rodiče mají společnou odpovědnost za výchovu a vývoj dítěte. Dítě má právo na životní úroveň nezbytnou pro jeho tělesný, duševní, mravní a sociální rozvoj. Duševně nebo tělesně postižené dítě má právo na plný a řádný život, má právo na zvláštní péči a pomoc. Stát poskytuje rodičům a zákonným zástupcům potřebnou pomoc při plnění jejich úkolu výchovy dětí a zabezpečuje rozvoj institucí, zařízení a služeb péče o děti. Dítě má právo na výhody sociálního zabezpečení, včetně sociálního pojištění. Každé dítě má právo žít se svými rodiči, pokud soud nerozhodne, že je v nejlepším zájmu dítěte nezbytné jeho odloučení od rodičů. Dítě má právo udržovat kontakt s oběma rodiči, pokud je od nich odloučeno a soud neurčí jinak. Dítě má právo být chráněno před nezákonným přemísťováním do zahraničí a před nevrácením zpět.
3. **Právo na zachování identity, domov a soukromí** – každé dítě je registrováno ihned po narození a má od narození právo na jméno, statní příslušnost a pokud je to možné, právo znát své rodiče a právo na jejich péči. Žádné dítě nesmí být vystaveno svévolnému zasahování do soukromého života, do rodiny, domova nebo korespondence, ani nezákonným útokům na jeho čest a pověst.
4. **Svoboda činnosti dítěte** – uznává se právo dítěte na ochranu před hospodářským vykořisťováním a před vykonáváním jakékoliv práce, která může být pro dítě nebezpečná nebo může bránit jeho vzdělávání, nebo která by škodila zdraví dítěte nebo jeho tělesnému, duševnímu, duchovnímu, mravnímu nebo sociálnímu rozvoji.
5. **Při adopci je na prvním místě zájem dítěte**, stát poskytuje potřebnou pomoc a ochranu i uprchlickým dětem.

6. **Právo na vzdělání, ale i povinnost se vzdělávat** – dítě má právo na vzdělání, přičemž základní vzdělání je bezplatné a povinné. Kázeň ve škole musí být zajišťována způsobem slučitelným s lidskou důstojností dítěte. Výchova dítěte musí směřovat k rozvoji osobnosti dítěte, jeho nadání a rozumových a fyzických schopností, k posilování úcty k lidským právům, úcty k rodičům, úcty k národním a kulturním hodnotám a k přírodnímu prostředí. Výchova musí směřovat k přípravě dítěte na zodpovědný život ve svobodné společnosti v duchu porozumění, míru a snášenlivosti.
7. **Boj s násilím** – žádné dítě nesmí být podrobeno mučení nebo jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. Za trestné činy spáchané osobami mladšími 18 let nebude ukládán trest odnětí svobody na doživotí bez možnosti propuštění na svobodu. Žádné dítě nesmí být nezákonně zbaveno svobody. Zatčení, zadržení nebo uvěznění dítěte se provádí v souladu se zákonem a používá se pouze jako krajní opatření a na nejkratší nutnou dobu. S každým dítětem zbaveným svobody musí být zacházeno s lidskostí a úctou k vrozené důstojnosti lidské osobnosti a způsobem, který bere ohled na potřeby osoby daného věku. Každé dítě zbavené svobody musí být umístěno odděleně od dospělých. Každé dítě zbavené svobody má právo okamžitého dovolání se k právní nebo jiné odpovídající pomoci. Stát poskytuje ochranu a pomoc dětem zbavených dočasně nebo trvale svého rodinného prostředí.
8. **Zneužívání dětí** – dítě má právo na ochranu před nezákonným užíváním drog a psychotropních látek a před využíváním při nezákonné výrobě a obchodování s nimi. Dítě má právo na ochranu před sexuálním využíváním a zneužíváním, před využíváním k prostituci a pornografii. Stát chrání děti před jakýmkoli tělesným nebo duševním násilím, urážením nebo zneužíváním, zanedbáváním nebo nedbalým zacházením, trýzněním nebo vykořisťováním včetně sexuálního zneužívání rodiči, zákonnými zástupci a jinými osobami starajícími se o dítě. K tomu stát využívá ochranných opatření a v případě nutnosti soudních prostředků.

1.7. Ústavní péče

Ústavní péči lze rozdělit na tři části :

- A. Resort školství**
- B. Resort sociálních věcí**
- C. Resort zdravotnictví**

A. Resort školství

V resortu školství ústavní péče je poskytována v těchto zařízeních :

- 1. Dětské domovy**
- 2. Dětské výchovné ústavy**
- 3. Dětské diagnostické ústavy**
- 4. Diagnostické ústavy pro mládež**

Tabulka č. 1 – Typy ústavní péče v resortu školství

Typ zařízení	1993/94		1994/95		1995/96	
	Počet zařízení	Počet dětí	Počet zařízení	Počet dětí	Počet zařízení	Počet dětí
Dětské domovy	104	3384	112	3707	115	3849
Dětské výchovné ústavy	18	642	15	584	15	578
Dětské diagnostické ústavy	9	373	8	332	8	310
Diagnostické ústavy pro mládež	4	192	4	286	4	204
Společkem	135	4591	139	4909	142	4941

B. Resort sociálních věcí

Důvodem přijetí zpravidla bývá vážnější postižení tělesné, smyslové, mentální a kombinace těchto postižení. Je mnoho typů těchto zařízení.

Tabulka č. 2 – Počet dětí v ÚSP

Údaje MPSV ČR	1996	1997
Počet dětí v ÚSP	10 266	9 084

C. Resort zdravotnictví

Tato zařízení můžeme rozdělit :

- 1. Kojenecké ústavy do 1 roku věku dítěte**
- 2. Dětské domovy pro děti od 1 do 3 až 5 let věku dítěte**

1. Kojenecké ústavy se staly významnou součástí pediatrické preventivní péče. Děti zde byly umisťovány ze zdravotních důvodů – nízká porodní váha, umělá výživa, izolace od tuberkulózních rodičů. V 60. letech zdravotní důvody nahrazovány sociálními. V 80. letech se objevuje větší počet dětí postižených, odložených hned po narození, objevuje se termín „**opuštěné postižené dítě**“.

2. Dětské domovy ve většině případů přijímají děti ze zdravotních a sociálních důvodů. Pobyty zpravidla krátkodobé.

Domnívám se, že toto dělení pod tři ministerstva je nešťastné a není ku prospěchu společnosti. Daleko výhodnější pro společnost, rodiny a děti by bylo uspořádání pod jedno ministerstvo, tak jak to funguje jinde ve světě. Ústavní péče o děti je vždy u každého ministerstva až na posledním místě a je to dáno náplní jeho činnosti.

1.8. Dětský domov Rumburk

1.8.1. Historie zdravotnictví v Rumburku

Při pohledu do historie Dětského domova Rumburk, je třeba se podívat na vývoj zdravotnictví v uplynulých letech. V roce 1853 byl spáchán atentát na císaře Františka Josefa I.

Starosta Rumburku pan Eyssert věnoval 4 000 zlatých na vybudování všeobecné nemocnice, jako podíl k šťastné císařově záchraně. V roce 1854 byla stavba hotova, stála 14 000 zlatých, přispěli rumburští měšťané, spolky a držitelé panství. 29.04.1859 nastoupily do zemské nemocnice milosrdné sestry řádu sv. Karla Boromejského. Nemocnice sloužila řadu let a vyhovovala čím dál méně, a proto bylo město postaveno před úkol postavit nemocnici novou.

27.03.1925 přijela tříčlenná komise z Prahy, která zde vykonala důkladnou inspekci a shledala nemocnici, která neměla ani koupelnu, jako nejhorší v celé zemi. Kromě města byla na výstavbě nemocnice zainteresována i Německá sociálně demokratická strana práce. Rumburk byl v té době sice pod českou správou, ale s převážně německy mluvícím obyvatelstvem. Sousední městečka již byla německá.

Stejně jako dnes hrála i tehdy velkou roli finanční stránka celé věci. Cena byla na tehdejší dobu veliká – 6 300 000 Kč – včetně vybavení. Toho se finanční komise městské rady zalekla, bylo však rozhodnuto se stavbou bez prodlení začít a nečekat na státní subvenci. Před staviteli musíme stát v úžasu i dnes. Nemocnice byla postavena za dva roky a slavnostně otevřena v roce 1928.

Přáním stavitelů bylo postavit velkolepou, moderní nemocnici pro celé severní Čechy, se špičkovou chirurgií. Tento úkol se jim podařil, což můžeme ocenit i my dnes.

Pro úplnost a zajímavost několik čísel z rozpočtu :

Zařízení operačních sálů a rentgen	50 000 Kč
Vodovod a koupelny	250 000 Kč
Nábytek	200 000 Kč

Jinak bylo za první republiky v Rumburku 19 lékařů / 1 okresní, 1 městský /, 1 dětská lékařka, 1 odborný oční lékař. Ordinovalo 7 zubních lékařů a techniků, 4 porodní asistentky, pečovatelské služby zajišťovaly 2 ošetřovatelky Alžbětinského spolku a 2 z Ženského svazu.

První pomoc poskytovali zkoušení samaritáni při dobrovolných hasičských sborech, celkem 23 osob.

Služby nabízeli rovněž 3 odborní maséři a dvě lékárny „U zlaté hvězdy“ a „U zlatého jelena“.

Mimo nemocnici zde bylo soukromé sanatorium „Frankenstein“ a Nemocenská pojišťovna.

Byla zde také Městská mateřská škola, Na valech 16, kde byla ředitelkou paní Marie Donátová. V Žitné ulici v budově Odborného učiliště polygrafického byl Městský chorobinec, který řídil představený pan Václav Pohl, hospodyní byla paní Marie Benešová.

Působila zde Německá okresní péče o mládež, kterou vedl okresní ředitel pan Josef Schnittner, předsedou v Rumburku byl pan Adolf Preisler.

Současně zde byla Česká okresní péče o mládež, předsedou byl pan Josef Skopový. Ve městě byl denní dětský domov, německý domov mládeže a poradna pro matky, kterou vedl pan MUDr.Karel Stein. Posledními zařízeními ve městě byly dva chudobince, ředitelem byl vrchní strážmistr pan Emil Herbich a správkyní byla paní Terezie Elstnerová.

Jako **příloha č.1** je vložena výroční zpráva České okresní péče o mládež za rok 1936, která postihuje velmi přesně situaci, v níž se ocitlo pohraničí na začátku války.

1.8.2.Poloha Dětského domova Rumburk

V březnu 1937 se začal stavět Německý sirotčí dům na Strážném vrchu, stavba byla dokončena v roce 1939. V současnosti je to pavilon A Dětského domova Rumburk. Zprávy o tom, kdo ho řídil a jak fungoval se nedochovaly, vzhledem k tomu, že přišla válka a v roce 1945 Němci odvezli všechny děti i s písemnostmi nejenom dětského domova ale i města do Německa.

Po odsunu Němců v roce 1945 zde nezbyli ani pamětníci. Začalo osidlování pohraničí a Češi chtěli na vše německé zapomenout.

Toto se opakovalo ale důsledněji o tři roky později s nástupem komunistů k moci.

18.12.1953 je přejmenován sirotčinec, který již od roku 1945 měl tři budovy, na Krajský dětský domov Rumburk. V té době měl kapacitu 90 míst a jedno oddělení postižených dětí. Po roce 1960 po zrušení okresu Rumburk, byl včleněn do tehdy vzniklého Okresního ústavu národního zdraví Děčín a byl součástí Nemocnice s poliklinikou Rumburk.

V roce 1992 došlo k delimitaci OÚNZ a Dětský domov Rumburk získal právní samostatnost jako příspěvková organizace Okresního úřadu Děčín.

Dětský domov Rumburk je umístěn v krásném prostředí klidové a rekreační zóny města asi 2 km od náměstí směrem na severovýchod. Má dvě obrovské zahrady s parkovou úpravou a tři pavilony.

Pavilon A má toto uspořádání – v suterénu je prádelna, v přízemí je ředitelství, první patro jsou herny pro děti, druhé patro jsou ložnice pro děti a třetí patro je školní oddělení. Kapacita celého pavilonu je 20 míst.

Pavilon B má toto uspořádání – v suterénu je údržbářská dílna, v přízemí jsou herny a jídelny a v prvním patře ložnice. Kapacita je 20 míst.

Pavilon C má toto uspořádání – v suterénu jsou sklady potravin a materiálu, v přízemí je kuchyň a herny a v prvním patře ložnice dětí. Kapacita je 20 míst.

Celkem má Dětský domov Rumburk kapacitu 60 míst, ve velice omezené míře funguje pro město i jako jeselské zařízení o 5 místech. Dětský domov má celkem 38 zaměstnanců – 24 dětských sester, 3 výchovné pracovnice, 1 učitelka, 1 prادلena, 1 údržbář, 4 kuchařky, 1 účetní, 1 správce, 1 sociální pracovnice a 1 ředitel. Na smlouvu zde působí 1 psycholog s úvazkem 0,2 a 1 dětská lékařka s úvazkem 0,2.

1.8.3.Skladba dětí, zdravotní stav, potřeby dětí a jejich uspokojování

V Dětském domově Rumburk je umístěno 60 dětí. Poměr chlapců k děvčatům je 1 : 1, etnická příslušnost je velmi různorodá. 19 dětí je bílých, 9 polorómských, 28 rómských a 4 jsou jiné/vietnamské/. Věk dětí je 1 až 2 roky – 10 dětí, 2 až 3 roky – 16 dětí a nad 3 roky je 34 dětí. Zdravotní stav dětí je tento : 25 dětí má mentální postižení, tělesně postižené je 1 dítě, zdravotně postižených je 13 dětí a zdravých dětí je 35.

Z těchto údajů vyplývají potřeby dětí. Dětem se musí doplnit očkování, které rodiče zanedbali, totéž platí i o zdravotních preventivních prohlídkách. Děti se vozí na různá vyšetření, rehabilitační cvičení a logopedii.

Dětem se poskytuje lékařská péče, ošetřovatelská péče a současně se snažíme dětem poskytnout i výchovu prostřednictvím výchovných pracovníků, které mohou pracovat s dětmi i individuálně.

Pro potřeby ústavu máme i školní oddělení pro děti, které mají odklad školní docházky. V sociální oblasti se vyřizují přídavky pro děti, rodné listy, kartičky zdravotních pojišťoven, státní občanství, korespondence s rodiči a úřady. Ve spolupráci s příslušnými OPD se řeší další osud dětí, pěstounská péče a adopce. Je samozřejmé, že to nejdůležitější co tyto děti potřebují jim ústav nahradit nemůže, a to je láskyplná péče matky a jistoty, které jsou pro ostatní děti přirozené.

Současně si musíme přiznat, že nic lepšího zatím neznáme. Dítě, které se dostane do ústavní péče má však výhodu oproti týraným a zanedbaným dětem z rodin, že je zde šance aby poznalo něco lepšího, co mu do současné doby bylo z různých příčin odpíráno.

Panuje názor ve společnosti, že jsou děti z dětských domovů chudáci. Myslím si, že toto neplatí o dětech ze zdravotnických dětských domovů. Jestliže dojde k odebrání dětí z rodiny, poznají děti lepší zacházení a prostředí než na jaké byly zvyklé.

Jde pouze o to, aby tento pobyt byl co nejkratší a nejméně traumatizující pro dítě a aby se jeho osud vyřešil v co možná nejkratší době.

Bohužel rodiče těchto dětí tuto snahu často torpédují svým sporadickým zájmem.

Dochází např. k tomu, že např. matka živící se prostitucí přijede na návštěvu jednou za šest měsíců a sama přizná, že dítě si nikdy k sobě zpátky nevezme, ale do adopce nebo pěstounské péče je svěřit nechce. Zde by měl stát postupovat tvrději a více hájit zájem dítěte.

Péče v ústavním zařízení bude vždy dražší než pobyt v rodině, ale toto se nedá srovnávat. Jde o úplně něco jiného. Každý extrém přináší něco zlého, nelze ponechávat týrané, zanedbané a zneužívané děti v rodinách, stejně tak nejde umístit co nejvíce dětí do ústavní péče. Jde pouze o rozumnou míru všeho a o důsledné hájení práv dětí na šťastný a spokojený život.

1.9.1. Syndrom CAN

Rodina plní v lidské společnosti řadu biologických, ekonomických, sociálních i psychologických funkcí. Je proto velice důležité, aby každé dítě vyrůstalo v rodině, která jej přijme a poskytne mu potřebné zázemí a uspokojí jeho potřeby.

Jestliže je rodina v některém ohledu dysfunkční, některé potřeby dítěte zůstanou neuspokojeny a rodina se stává pro dítě spíše zdrojem zátěže.

Rodiče fungují jako modely, které lze napodobit, popřípadě se s nimi identifikovat. Dítě si takto může osvojit celou řadu pozitivních a i negativních vlastností a způsobů chování. Všichni lidé nemají předpoklady k plnění rodičovské role.

J.L.Culbertson a C.J.Schellenbach /1992/ uvádějí výzkumem zjištěný souhrn vlastností, které zvyšují riziko špatného zacházení s dítětem:

A.nedostatky v sociální orientaci, omezená schopnost empatie, neporozumění potřebám jiného člověka, rigidita, osamělost a problémy v mezilidských vztazích.

B.problematické sebehodnocení, nízká sebeúcta, nespokojenost s rodičovskou rolí.

C.rizikové chování, které se projevuje nedostatečnou sebekontrolou a sebeovládáním, impulzivitou, potřebou projevit negativní city.

D.špatná zkušenost z vlastního dětství – 70% lidí, s nimiž v dětství nezacházeli rodiče přiměřeným způsobem, mělo sklon chovat se podobně.

Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte /syndrom CAN/ je definován „**jakýmkoli nenáhodným jednáním rodičů nebo jiné dospělé osoby, které je v dané společnosti odmítané a nepřijatelné, jež poškozují tělesný, duševní i společenský stav dítěte, popř. způsobuje jeho smrt**“.

Předpokládá se, že tímto syndromem v současné době trpí přibližně 1 – 2 % dětí /Dunovský, 1995/.

Základní charakteristikou CAN syndromu je necitlivost a bezohlednost k dítěti, jeho podřízení nebo využití k uspokojování potřeb dospělého.

Z hlediska charakteru strádání rozlišujeme tři základní varianty:

- Zanedbávání dítěte, tj. poškozování nedostatečnou aktivitou rodičů, omezení interakce mezi rodičem a dítětem, což se projeví nedostatečným uspokojováním jeho potřeb – deprivací. Z psychologického hlediska má závažné důsledky především citová deprivace – strádání v oblasti citových potřeb dítěte a sociokulturní deprivace – nedostatek podnětů, které podporují rozvoj schopností a dovedností dítěte.
- Týrání fyzické či psychické. Fyzické týrání se projevuje nadměrným tělesným trestáním, bitím. Jde o zneužití fyzické síly dospělého vůči dítěti, tj. o tělesné strádání, které je zároveň i traumatem psychickým. Psychické týrání se projevuje častým, nadměrným kritizováním, ponižováním a citovým vydíráním dítěte. Jde o zneužití psychické nadřazenosti dospělého, jeho moci nad komplementárně podřízeným a závislým dítětem.

- Sexuální zneužívání lze definovat jako zneužití moci nad dítětem pro sexuální uspokojení dospělého. Vede k poškozování dítěte jak v oblasti tělesné, tak duševní.

V případě týrání a zneužívání zůstává interakce mezi rodičem a dítětem zachována, ale je patologická /Matoušek, 1993. Dunovský, 1995/.

1.9.2. Deprivace dětí a její formy

Každé dítě potřebuje ve svém životě pocit bezpečí a jistoty, tyto pocity dítě získává z prožitku spolehlivého citového vztahu. Zde má svůj obrovský význam vztah dítě – matka. Není-li tento vztah hledá dítě jinou osobu, která by fungovala místo ní. Primární zkušenost z kladného citového vztahu je základem pro další rozvoj dětské osobnosti.

Jednou z variant nepříznivého působení rodiny na psychický vývoj dítěte je situace, kdy dítě není svými rodiči akceptováno, a proto citově strádá.

„Citová deprivace je neuspokojení potřeby citové jistoty a bezpečí v dostatečné míře a po dostatečně dlouhou dobu“ / Langmeier a Matějček, 1974 /.

Vzniká v situaci kdy matka /nebo jiná osoba/ nemá o dítě zájem, zanedbává je, má k němu negativní vztah, je zde absence stabilního, spolehlivého a emočně stimulujícího vztahu k dítěti.

Citové strádání vytváří různé obranné mechanismy a dítě se snaží tuto potřebu uspokojit jinak. Dítě se tedy snaží najít osobu, která mu nahradí mateřskou lásku, jde buď o cizí osobu nebo je to sourozenec a je známo, že sourozenci z citově deprimujícího prostředí na sobě nápadně lpějí. Hledání náhradního objektu je velmi často intenzivní, bez selekce a nepříjemné pro okolí a vyvolává negativní reakce. Děti se snaží zaujmout a upoutat pozornost libovolného člověka. Dochází k omezení až zcela vymizení strachu z cizího člověka a je zde větší riziko kriminálního činu ze strany dospělého.

Uspokojení lze dosáhnout i substitucí, některé děti se zaměřují na jídlo, hromadění věcí a jiné tělesné potřeby. Podle Freuda bychom mohli hovořit o fixaci na úrovni orálního stadia.

Deprivační zkušenosti nepříznivě působí na další vývoj dítěte a projevují se změnami v jeho prožívání a chování.

Jde o dlouhodobý negativní proces, který na různé děti působí odlišně. Záleží na genetické výbavě a na tom, jakou mají děti primární zkušenost.

Deprivace má vliv na rozvoj řeči a komunikace. Rozumové schopnosti nejsou dostatečně využívány a dětem chybí zkušenost s matkou jako průvodcem života. Je změněno citové prožívání a vztahy k okolnímu světu.

Citově deprivované děti bývají emočně ploché a mají povrchní vztahy k lidem. V mezilidských vztazích je absence empatie, dítě nezažilo empatický projev matky ke svým pocitům a potřebám, tato zkušenost mu ve vztahu k sobě a ostatním lidem chybí.

V sebehodnocení citově deprivovaných dětí jsou dva extrémy – nerealistické vytahování a výrazné sebepodceňování. U těchto dětí se projevuje také změna v hodnotovém systému. Pro dítě je podstatné jen to, co má osobní význam.

Subdeprivace dětí

V podmínkách naší společnosti se však daleko častěji setkáváme s subdeprivací. Její riziko spočívá v tom, že je obtížněji diagnostikována vzhledem k tomu, že se jedná o částečně dysfunkční rodiny, které plní některé ze svých povinností velmi dobře a navenek nejsou nápadné.

Rodiče mluví o svém dítěti velmi kriticky, hodnotí jej negativně a nenalézají na něm nic dobrého, je zde minimální citová angažovanost. Rodiče nerozumí potřebám dítěte a jeho pocitům, mají sníženou empatii k dítěti. Dítě je často samo doma, když jsou rodiče doma, tak si ho nevšímají, málo s ním komunikují a netráví s ním volný čas.

V reakcích citově neuspokojených dětí je nápadná větší dráždivost, výbušnost a tendence reagovat zlostně. Strádání v oblasti jakékoli významné potřeby zvyšuje psychické napětí a snižuje celkovou pohodu i vyrovnanost. Trvalejší citová nejistota a neuspokojenost se projevuje deformací psychického vývoje a tyto nápadnosti se zafixují jako trvalé osobnostní rysy.

Ještě v době dospělosti mají tito lidé odchylky v oblasti sebehodnocení, problémy v mezilidských vztazích a nejsou spokojeni s vlastním životem – skôr maladaptace /Matějček, 1992, 1994/.

Důsledky psychické deprivace a subdeprivace se mohou projevit až v dospělosti, protože v dospělosti jsou kladeny větší nároky na člověka. Důsledky se mohou projevit v oblasti profesního uplatnění, partnerské a rodičovské roli a v sociální adaptaci.

Deprivace a subdeprivace se projevuje také u lidí, kteří prošli náhradní výchovou v ústavních zařízeních. Život v ústavním zařízení vychovává děti k adaptaci na podmínky a provoz tohoto zařízení. Výchova je většinou orientována na skupinu a vzhledem k personálnímu obsazení nelze pracovat s každým dítětem individuálně a rozvíjet strategie chování, které jsou normální ve fungující rodině. Většina věcí je v ústavu pevně daná, protože to vyžaduje provoz těchto zařízení. Dítě nemá tolik možností jak rozhodovat o sobě samostatně a být zodpovědné za své chování. Strategie chování, které fungovaly v ústavu, ztrácejí význam při dovršení plnoletosti a opuštění ústavu.

Je zde rozdíl mezi dívkami a chlapci. Dívky jsou více adaptivní, protože v zařízeních ústavní péče pracují ženy a tak tedy mají vzory pro své chování. Pracovnice jim ukazují ženskou a mateřskou roli /většina z nich je matek/, jako něco dobrého a žádoucího, dívky dříve přijímají partnerství, jak říká Z. Matějček/1996/ „vletí do každé otevřené náruče“.

Mužský vzor většinou v těchto zařízeních nebývá, chlapci nemají koho napodobovat, skupinový vzor většinou napodobují v partě.

Po odchodu ze zařízení získávají nežádoucí zkušenosti s kriminalitou, drogami, partou a mají problémy v navazování partnerských vztahů a jejich udržení.

Obecně lze říci, že si oboje pohlaví volí nevhodné partnery, kteří jejich nedostatky nedokáží eliminovat a poskytnout jim pozitivní zkušenost. Dědičnost změnit nejde, ale je možné snížit rizika plynoucí ze zkušeností. Je proto důležité umístění dětí z ústavní péče do náhradních rodin, ať již pěstounských nebo adoptivních.

Měl by však být omezen počet dětí v těchto rodinách, protože pěstounská rodina o 10 až 20 dětech se již blíží počtu dětí na jednotlivých odděleních ústavní péče.

Na prvním místě by vždy měl být především zájem dítěte a potom teprve všech ostatních.

2. Praktická část

2.1. Cíl práce a stanovení hypotéz

Cílem naší práce je zmapovat zdravotní a sociální problematiku dětí, umístěných v Dětském domově Rumburk, který je zdravotnickým zařízením pro děti od 1 do 3 let věku. Práce mapuje důvody umístění dítěte do tohoto zařízení po stránce zdravotní a sociální a současně podává obraz o dalším osudu dítěte po propuštění z ústavu, ať již do vlastní rodiny, adopce či pěstounské péče. Výzkumná část byla provedena v roce 1999.

Při stanovení hypotéz jsme vycházeli z rozboru statistických hlášení A/MZ/1-01 za rok 1997, 1998 a 1999, který je zpracován za Dětský domov Rumburk, statistická hlášení jsou přiložena jako přílohy č. 2, č. 3 a č. 4.

Jako první hypotézu jsme stanovili domněnku, že dochází ke změnám důvodů umístování dětí do Dětského domova Rumburk oproti minulým rokům vzhledem k ekonomickým a jiným poměrům ve společnosti. Na vysvětlení proč jsme si stanovili tuto hypotézu: můžeme předpokládat, že vzhledem k vysoké míře nezaměstnanosti v jednotlivých okresech lze usuzovat, že bude velmi mnoho rodin s dětmi, které budou žít na hranici chudoby. Rovněž se domníváme, že v souvislosti s tím bude hodně rodin, které se budou chtít třeba i dočasně zbavit svých dětí. Současně se domníváme, že dalším důvodem bude bytová situace rodin s dětmi.

Druhou hypotézu jsme formulovali takto: v důsledku přijetí zákona č.91/1998 Sb. ze dne 3.4.1998 dojde k omezení adopce a pěstounské péče. Předpokládáme, že více dětí bude zůstávat v ústavní výchově a jejich další osud bude těžko řešitelný. Jako příloha č. 5 je úplné znění zákona č.94/1963 Sb. o rodině, jak vyplývá ze změn a doplnění provedených zákony č.132/1982 Sb./úplné znění vyhlášeno pod č.66/1983 Sb./, č.234/1992 Sb., nálezem Ústavního soudu ČR č.72/1995 Sb. a zákonem č.91/1998 Sb. Podstatné změny jsou obsažené v § 68, § 68a, § 69, § 75. Jako příloha č. 6 je úplné znění zákona č.91/1998 Sb.

2.2. Charakter zkoumaného vzorku

Charakter zkoumaného vzorku je dosti rozmanitý, jedná se o děti, které jsou z okresů Liberec, Česká Lípa, Děčín, Ústí nad Labem, Chomutov, Most, Teplice, Litoměřice a Mladá Boleslav. Jsou zde děti, které byly rodičům odebrány pro špatnou péči, týrání svěřené osoby a dalšími důvody je umístění dítěte na vlastní žádost rodičů.

Jsou zde děti, které prošly ústavní výchovou i děti z terénu. Poměr chlapců k děvčatům je 1 : 1, věk dětí je 1 až 2 roky – 10 dětí, 2 až 3 roky – 16 dětí a nad tři roky je 34 dětí.

Zdravotní stav dětí je tento : 25 dětí má mentální postižení, tělesně postižené je 1 dítě, zdravotně postižených je 13 dětí a zdravých je 35 dětí.

O charakteru zkoumaného vzorku částečně vypovídá Tabulka č. 3 - Vybrané údaje ze statistických hlášení rok 1997, 1998 a 1999, kde můžeme vidět počet přijatých a propuštěných dětí, důvody přijetí a propuštění.

Rozdělení důvodů přijetí a propuštění dítěte na zdravotní, zdravotní a sociální a sociální je podle Ministerstva zdravotnictví České republiky a je stejné pro dětské domovy a kojenecké ústavy, které pod ministerstvo patří.

Tabulka má údaje, které vypovídají pouze o Dětském domově Rumburk a nejdou tedy zevšeobecnit.

Tabulka č. 3 - vybrané údaje ze statistických hlášení rok 1997, 1998 a 1999

Rok	1997	1998	1999
Počet dětí přijatých	35	25	33
Počet dětí propuštěných	33	26	23
Zdravotní důvody přijetí	10	7	1
Zdravotní a sociální důvody přijetí	5	10	14
Sociální důvody přijetí	20	8	18
Zdravotní důvody při propuštění	7	4	0
Zdravotní a sociální důvody při propuštění	8	10	5
Sociální důvody při propuštění	18	12	18

Z tabulky je zřejmé, že došlo v roce 1998 k poklesu dětí přijatých, v roce 1999 se počet dětí přijatých opět vyrovnává. Oproti roku 1997 došlo v následujících letech k poklesu dětí propuštěných. Důvodů, proč k tomuto jevu došlo, je asi více než jenom přijetí zákona č.91/1998 Sb. Dalším jevem, ke kterému dochází je, že se mění důvody přijetí, klesá podíl dětí přijatých pouze ze zdravotních důvodů, stoupá počet dětí přijatých ze zdravotních a sociálních důvodů a stejně klesá počet dětí přijatých pouze ze sociálních důvodů.

Důvody při propuštění kopírují důvody přijetí z předchozích let a nejsou až tak důležité. Podrobným rozbořem tabulky a zhodnocením výsledků se budeme zabývat v kapitole 3. Vlastní výzkumná část.

2.3.Výzkumné metody

Použili jsme tři výzkumné metody :

A. Sběr dat ze zdravotní a sociální dokumentace dětí za rok 1999.

B. Dotazník dítěte.

C. Rozhovor s rodiči dítěte.

K tomu účelu byl vypracován dotazník aby došlo ke sjednocení informací. Dotazník sbírá informace z osobní anamnézy od narození až po současnost jednotlivého dítěte, zaměřuje se na vývojové zvláštnosti tak, abychom získali komplexní poznatky o patologických změnách nebo klíčových momentech. Dále se využívá rodinná anamnéza, její podstatou jsou základní údaje o rodině.

Dotazník také využívá údajů ze sociální anamnézy, která se zaměřuje na celkovou atmosféru v rodině, vztahy mezi dítětem a rodiči i sourozenci. Dále se zaměřuje na ekonomickou situaci rodiny a poslední částí dotazníku je volný rozhovor s rodiči s tématy otázek. Tento rozhovor nelze provést se všemi rodiči, protože někteří tento rozhovor odmítli. Někteří o děti neprojevuji zájem, nenavštěvují je a tedy nemohli odpovědět. Je to škoda, protože zde bychom získali nejcennější informace vztahující se k tomu, proč o své děti neprojevuji zájem a nestarají se o ně.

Dotazník se skládá z 18 otázek a je přílohou č.7. Některé otázky je třeba vysvětlit :

Otázka č. 6 – zdravotní stav dítěte

- **tělesně postižené**
- **zdravotně postižené**
- **tělesně a zdravotně postižené**
- **zdravé**

Zde bylo použito rozdělení podle směrnice MPSV ČR pro příplatky rodině pečující o takové děti. Proto zde není mentální postižení, které je zařazeno do zdravotního postižení nebo do kombinace tělesného a zdravotního postižení. Mentální postižení je rozvedeno v otázce č.16 – neuropsychický stav dítěte.

2.4. Vlastní výzkumná část

Při zpracování výsledků z jednotlivých dotazníků se objevila nutnost porovnat výsledky s podobným výzkumem s ohledem na objektivnější výsledky. V začátku roku 1999 byl realizován projekt **„Monitoring stavu sociálně – právní ochrany dětí umístěných do kojeneckých ústavů a dětských domovů do tří let věku“**, který realizovaly Český helsinský výbor, Nadace Terezy Maxové a Nadace rozvoje občanské společnosti z programu Phare a je zařazen jako příloha č. 8. Zkoumal vzorek 1 351 dětí, což je téměř 90 % populace dětí umístěných v roce 1998 do kojeneckých a dětských domovů do tří let věku.

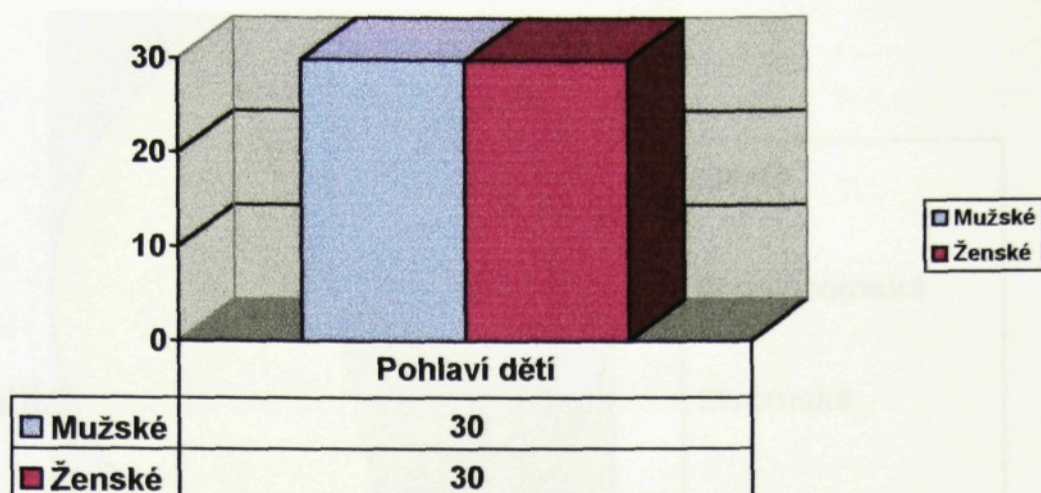
2.4.1 Vyhodnocení dotazníkové části

Sumarizace odpovědí z jednotlivých dotazníků nám dává tyto odpovědi na jednotlivé otázky :

Otázka č. 1. Pohlaví dětí umístěných v Dětském domově Rumburk

30 dětí je pohlaví mužského tj. 50 % a 30 dětí je pohlaví ženského tj. 50 %. Při vyhodnocení této otázky můžeme konstatovat, že vliv pohlaví na umístění dítěte nemá vliv viz graf č.1. Ke stejnému výsledku se došlo i v „Monitoringu“.

Graf č.1. Pohlaví dětí umístěných v Dětském domově Rumburk

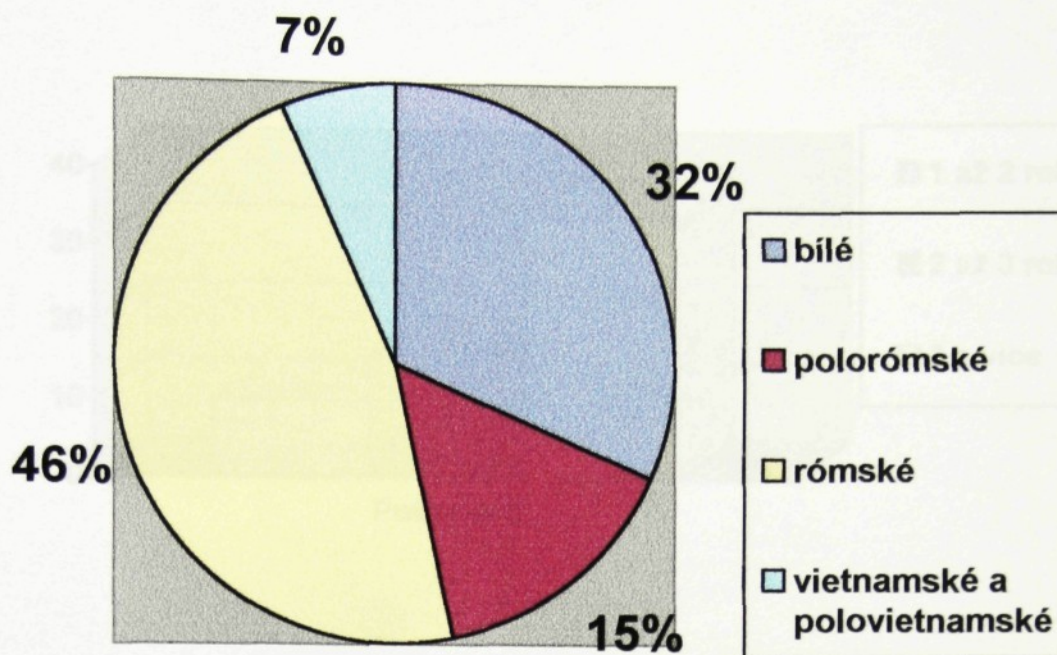

Otázka č. 2. Etnický původ

19 dětí je bílých tj. 31.67 %, 9 dětí je polorómských tj.15 %, 28 dětí je rómských tj. 46.67 % a 4 děti jsou jiného etnika většinou vietnamského nebo polovietnamského tj. 6.66 %.

Oproti „Monitoringu“ jsou zde již rozdíly způsobené tím, že výsledky jsou za celou českou republiku a v Dětském domově Rumburk jsou převážně děti ze severních Čech viz tabulka č.1 Etnický původ a graf č.2.Etnický původ.

Ze svých zkušeností mohu uvést, že etnický původ nemá vliv na umístění dítěte do tohoto zařízení

Graf č. 2 – Etnický původ

Tabulka č. 4 – Etnický původ

Etnický původ	Dětský domov Rumburk %	Monitoring %
bílé dítě	31,67	55,10
polorómské dítě	15,00	26,40
rómské dítě	46,67	
vietnamské a polovietnamské	6,66	1,30

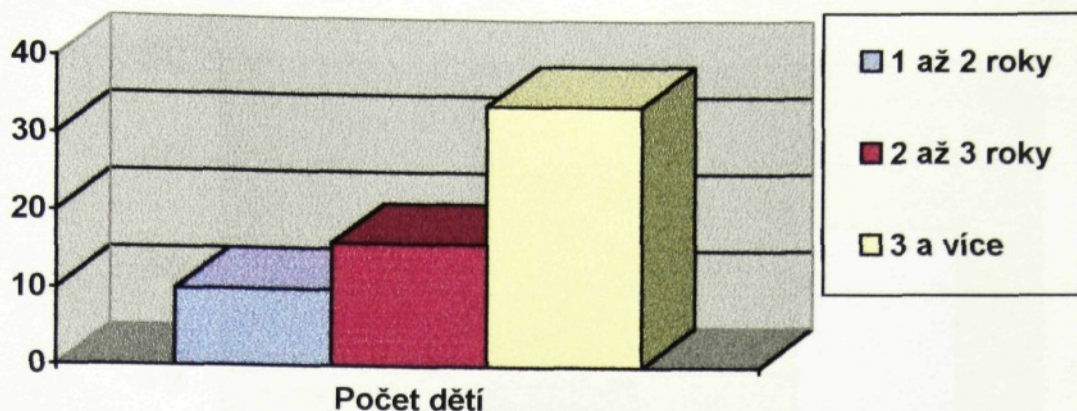
Otázka č. 3. Věk dítěte

10 dětí je ve věku 1 až 2 roky tj. 16.67 %, 16 dětí je ve věku 2 až 3 roky tj. 26.67 % a 34 dětí je ve věku 3 a více let tj. 56.66 %. Viz graf č.3 – Věk dítěte.

V „Monitoringu“ nebyl sledován.

Mé vlastní zkušenosti jsou takové, že se více dětí umísťuje z věkové skupiny 2 až 3 roky, může to být v některých případech způsobeno, že se čeká zda rodina nezačne plnit své povinnosti.

Graf č. 3 – Věk dítěte

Otázka č.4. Odkud dítě přišlo

25 dětí přišlo na vlastní žádost rodičů tj. 41.67 %, 1 dítě přišlo z ústavu a 35 dětí je umístěno na základě předběžného opatření OPD tj. 58.33 % .

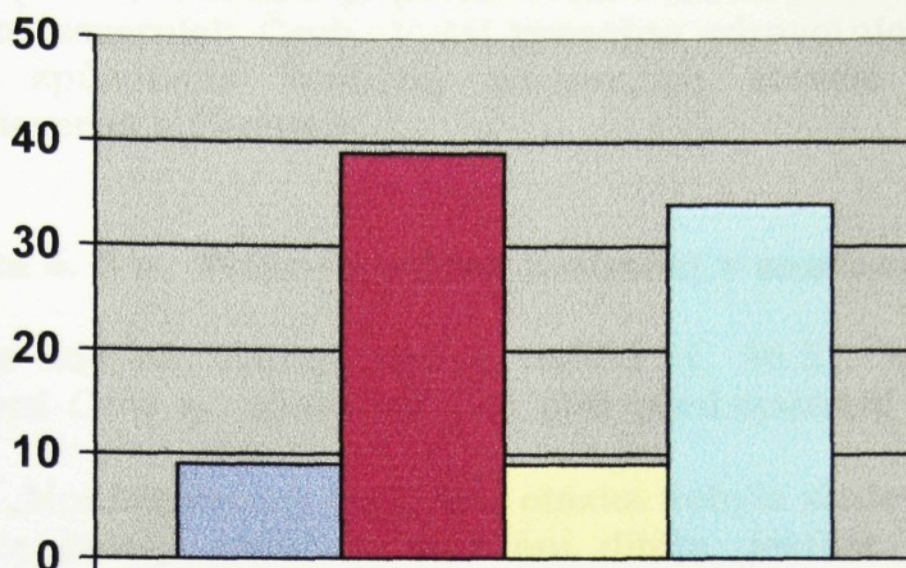
Srovnání s „Monitoringem“ není možné vzhledem k jinému rozdělení kritérii.

Otázka č.5. Důvod umístění

9 dětí bylo umístěno ze zdravotních důvodů tj.15 %, 39 dětí je ze sociálních důvodů tj. 65 %, 9 dětí je zde pro týrání tj. 15 %, 34 dětí pro zanedbání péče tj. 56.67 %. Viz graf č.4 – Důvod umístění.

Ze zdravotních důvodů je nejčastěji uváděn důvod, že dítě musí držet dietu a to buď bezmléčnou nebo bezlepkovou a rodiče nemají prostředky pro její poskytování. Dalším důvodem je těžké zdravotní poškození dítěte.

Graf č. 4 – Důvod umístění

■ zdravotní důvody	9
■ sociální důvody	39
□ týrání dítěte	9
□ zanedbání péče	34

Ze sociálních důvodů jsou umisťovány děti, jejichž rodiče jsou bez bytu a bez prostředků k obživě.

Týrání dítěte je způsobeno užíváním drog a alkoholu, dalším důvodem se jeví nechtěné těhotenství a posledním důvodem bývá většinou změna partnera, který nemá žádný vztah k dítěti.

Při porovnání s „Monitoringem“ je vidět dosti značný rozdíl viz tabulka č. 5 – Porovnání důvodů přijetí s „Monitoringem“.

Tabulka č. 5 – Porovnání důvodů přijetí s „Monitoringem“

	Dětský domov Rumburk	Monitoring
Sociální důvody	65.00%	37.45%
Zanedbání péče	56.67%	17.76%
Týrání dítěte	15.00%	2.07%
Zdravotní důvody	15.00%	8.07%

Oproti průměru v republice je v Dětském domově Rumburk vyšší procento dětí ze sociálních důvodů, což může být způsobeno vyšším podílem nezaměstnanosti a chudoby v severních Čechách.

To asi ovlivňuje i důvody zanedbání péče. Dalším důvodem může být vyšší počet osamělých matek. Oproti celostátnímu průměru je zarážející patnácti procentní důvod týrání dítěte. Pro tento výsledek nemáme odpověď, můžeme se pouze domnívat, že je to způsobeno charakterem severních Čech. Vyšší procento zdravotních důvodů může být způsobeno špatným zdravotním stavem populace obyvatel v severních Čechách.

Otázka č. 5 a. Právní podklad umístění v současnosti

22 dětí je zde na vlastní žádost rodičů tj. 36.37 %, 10 dětí před.opatření OPD tj. 16.66 %, 28 dětí před.opatření soudu tj. 46.47 %.

Srovnání s „Monitoringem„ není, tato otázka nebyla sledována. Sami rodiče častěji žádali o umístění dítěte, jestliže dítě mělo zdravotní problémy, ale objevila se zde snaha pracovníků péče o dítě, aby žádost o umístění dítěte do zařízení podali sami rodiče a tak se nezbavovali možnosti administrativně jednodušším způsobem zasahovat do jeho dalšího osudu. Je zde na zvaženu, jestli tento způsob je vždy ku prospěchu dítěte a zda se mu neuzavírají dveře k jeho lepší budoucnosti. Rodiče dítěte si ho totiž mohou kdykoliv vzít zpět k sobě a ne vždy je to nejlepší pro dítě např. *Matka dítěte je přesvědčena sociální pracovnící OPD, aby dítě umístila na vlastní žádost v dětském domově. Dítě navštěvuje 1x za 5 měsíců, přesto si je může vzít po dvou letech okamžitě k sobě.*

Po dvou měsících je dítě odebráno pro podezření z týrání. Z hlediska zákona je vše v pořádku, ale pro dítě je tato zkušenost na celý život. Toto není vymyšlený případ, pouze skutečnost.

Otázka č.6. Zdravotní stav dítěte

1 tělesně postižené tj. 1.66 %, 13 dětí zdravotně postižených tj. 21.67 %, 46 zdravých tj. 76.67 %.

Při „Monitoringu“ bylo zjištěno, že 15.4 % dětí je tělesně nebo zdravotně postižených a 84.6 % je dětí zdravých. Nemocné děti častěji přicházejí z úplných rodin a na vlastní žádost rodičů.

Proto se tyto děti častěji vracely ke svým rodičům a toto snižuje viditelnost problému s jejich umístováním mimo kojenecké a dětské domovy.

Zájem rodičů o tyto děti nebyl větší než zájem rodičů o děti zdravé, jak by se dalo předpokládat. Oproti celostátnímu průměru je v Dětském domově Rumburk umístěno více dětí zdravotně a tělesně postižených, což je způsobeno špatným zdravotním stavem populace v severních Čechách. Viz Tabulka č.6 – Zdravotní stav dítěte.

Tabulka č. 6 – Zdravotní stav dítěte

	Dětský domov Rumburk	Monitoring
Zdravých dětí	76,67 %	84,60 %
Zdravotně postižených	21,67 %	15,40 %
Tělesně postižených	1,66 %	

Otázka č.7. Počet sourozenců

5 dětí nemá sourozence tj. 8.33 %, 14 dětí má 1 sourozence tj. 23.33 %, 19 dětí má 2 sourozence tj. 31.67 %, 9 dětí má 3 sourozence tj. 15.00 %, 13 dětí má 4 sourozence tj. 21.67 %.

Při „Monitoringu“ nebyla tato otázka předmětem výzkumu.

Při součtu dětí, kteří mají sourozence je vidět, že 91.67 % dětí má sourozence s nimiž má malý nebo žádný kontakt. Toto je zřejmě způsobeno tím, že se více dětí rodí v dysfunkčních rodinách a tuto otázku je potřeba dát do souvislosti s otázkou č. 8. Pobyť sourozenců dítěte.

Otázka č.8. Pobyť sourozenců dítěte

39 dětí má sourozence v rodině tj. 65.00 % a 34 dětí má sourozence v ústavu tj. 56.67 %.

Při „Monitoringu“ nebyla tato otázka sledována.

Jak již bylo uvedeno v předcházející otázce č.7, je vidět, že v ústavu je skoro 57 % sourozenců a v rodině 65 % sourozenců. Tento nepoměr je způsoben tím, že některé děti mají sourozence jak v rodině tak i v ústavu.

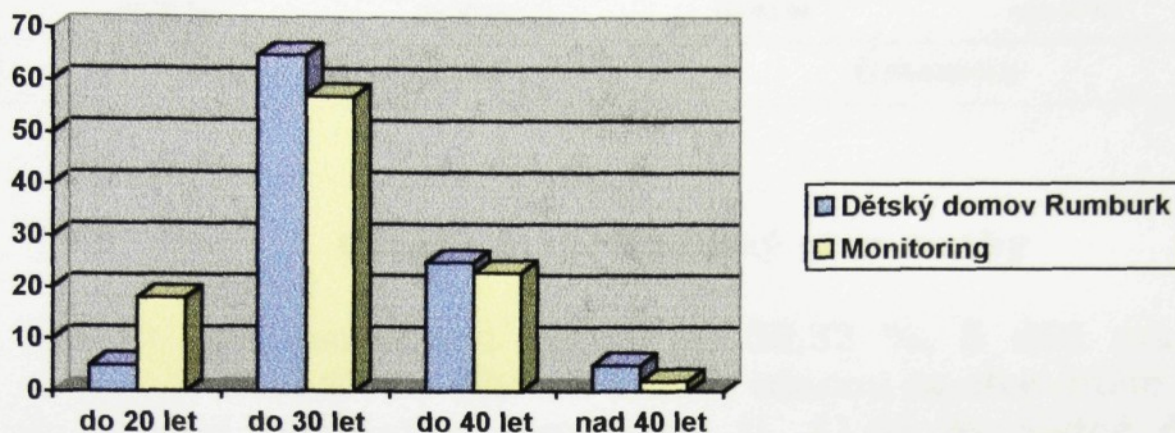
Dá se tedy předpokládat, že k pěstounské péči a adopci by v současné době mohlo dojít u 57 % dětí umístěných v ústavní péči. Důvod, proč k tomu nedojde, je třeba vidět v nedostatečném a zdlouhavém uplatňování zákona o rodině.

Otázka č.9. Věk matky

3 děti mají matku do 20 let tj. 5.00 %, 39 dětí má matku do 30 let tj. 65.00 %, 15 dětí má matku do 40 let tj. 25.00 % a více jak 40 let starší matku mají 3 děti tj. 5.00 %.

Srovnání s „Monitoringem“ podává graf č. 5 – Věk matky.

Nejpočetnější skupinou jsou matky do 30 let, které tvoří 65 % .

Graf č. 5 – Věk matky

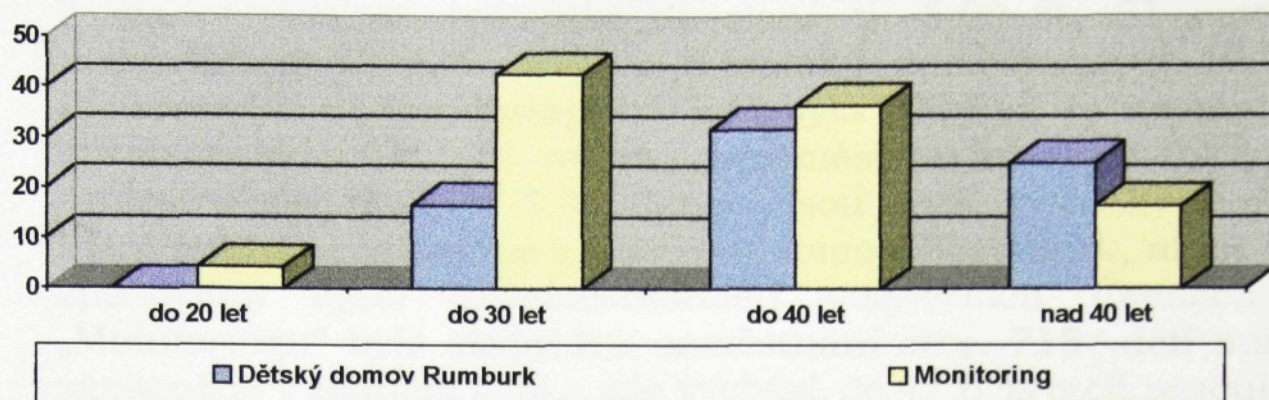
Otázka č.10. Věk otce

0 dětí otec do 20 let tj. 0.00 %, 10 dětí má otce do 30 let tj. 16.66 %, 19 dětí má otce do 40 let tj. 31.67 %, 15 dětí má otce staršího 40 let tj. 25.00 %. Zkreslení je způsobeno tím, že jsou děti, které nemají otce zapsaného v rodném listě.

Porovnání s „Monitoringem“ podává graf č.6 – Věk otce.

Graf č. 6 – Věk otce

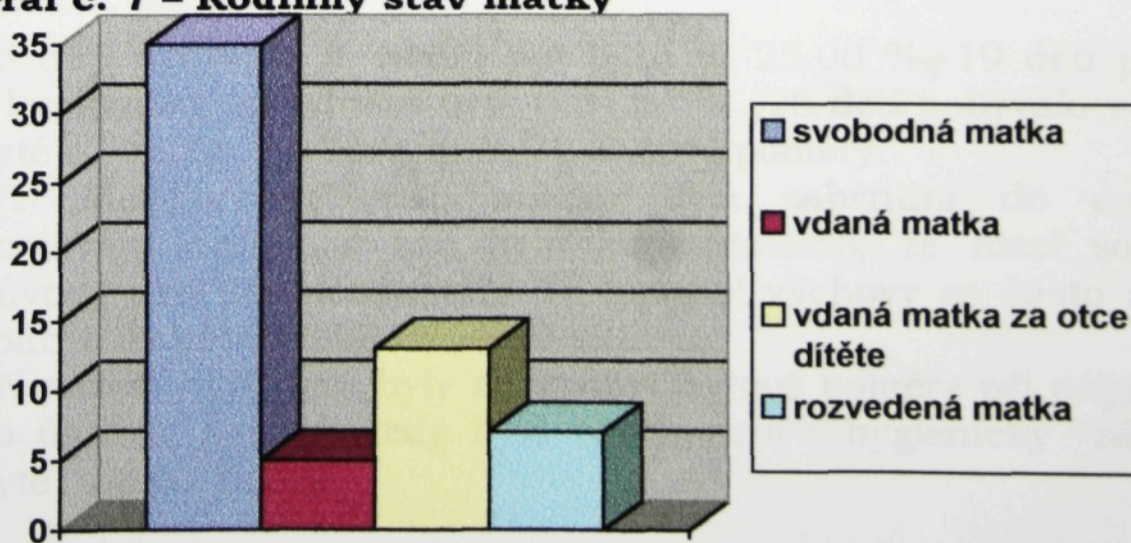

Otázka č.11. Rodinný stav matky

35 dětí má svobodnou matku tj. 58.33 %, 5 dětí má vdanou matku tj. 8.33 %, 13 dětí má matku vdanou za otce dítěte tj. 21.67 %, 7 dětí má matku rozvedenou tj. 11.66 %, žádné dítě není sirotek ze strany matky.

Při porovnání „Monitoringu“ kde bylo zjištěno, že osamělá matka je ve 40.5 %, vdaná je v 32.1 % a 27.4 % má druha. Lze tedy porovnat pouze data zjištěná u skupiny vdaných matek, kde po sečtení nám vyjde za Dětský domov Rumburk výsledek 30.00 %, který je tedy přibližně stejný jako celostátní výsledek. Z výše uvedeného vyplývá, že skoro 60 % dětí se narodí svobodným matkám, ale toto číslo může být větší, protože matka se mohla později provdat.

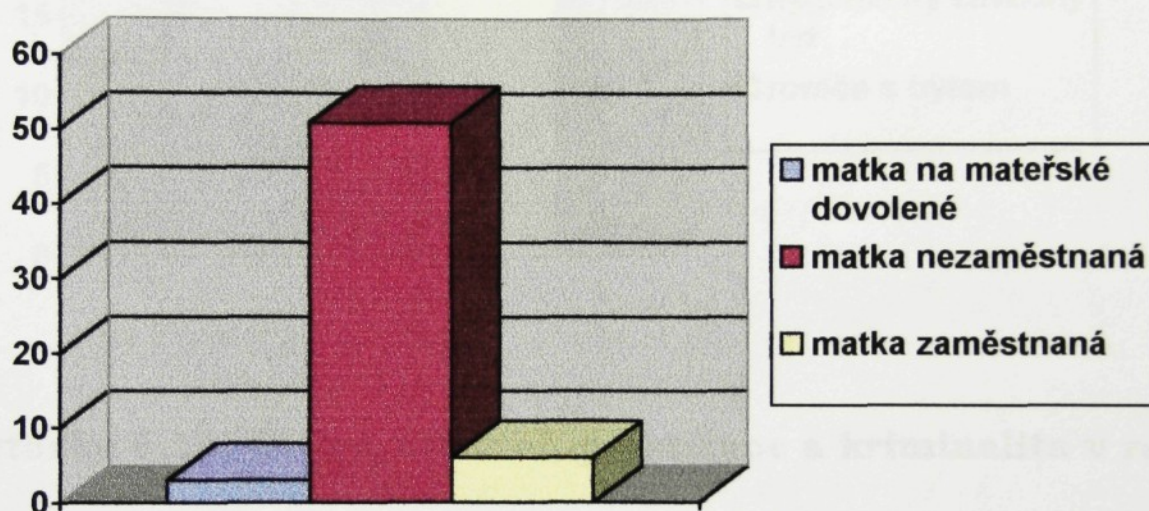
Graf č. 7 – Rodinný stav matky

Otázka č.12. Zaměstnání matky

3 matky jsou na mateřské dovolené tj. 5.00 %, 51 matek je nezaměstnaných tj. 85.00 % a 6 matek je zaměstnáno tj. 10.00 %. Při srovnání s „Monitoringem“, kde bylo zjištěno, že na mateřské dovolené bylo 15.3 % matek, nezaměstnaných bylo 71.4 % a zaměstnaných bylo 13.3 % matek. Jsou horší výsledky u matek, které mají dítě umístěné v Dětském domově Rumburk, ale je to asi způsobeno vyšší nezaměstnaností v severních Čechách. Při „Monitoringu“ bylo sledováno zaměstnání otce. 715 dětí má otce zapsaného v rodném listě a zde vychází, že 47.6 % otců pracuje.

Graf č. 8 – Zaměstnání matky

Otázka č.13. Bytové poměry

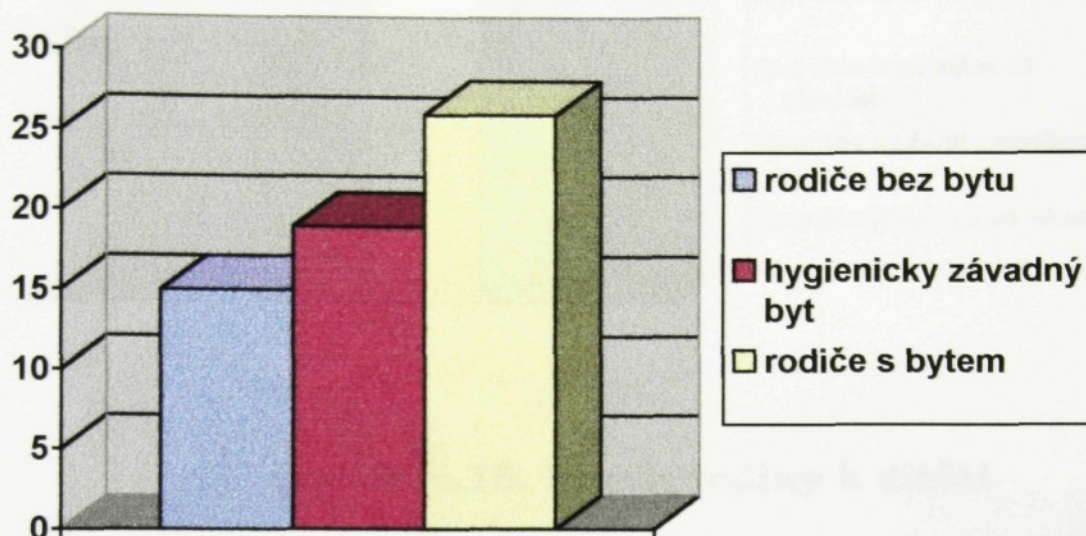
15 dětí pobývalo s rodiči bez bytu tj. 25.00 %, 19 dětí pobývalo v hygienicky závadném bytě tj.31.67 %, 26 dětí pobývalo v běžném bytě tj. 43.33 %. Viz graf č. 9 – Bytové poměry.

Při „Monitoringu“ tato otázka byla zahrnuta do sociálního postavení rodičů a zde bylo konstatováno, že mezi sociálními důvody pro umístění dítěte do ústavní výchovy se často skrývala špatná až katastrofální bytová situace.

Při našem výzkumu byly sledovány bytové poměry při přijetí dítěte do ústavu. Celkem tedy bylo bez bytu a v hygienicky závadném bytě 56.67 % dětí.

Zde je na uvážení, zda při lepší bytové politice státu a současně při podpoře obecních a městských úřadů by došlo k umístění těchto dětí do ústavu.

Graf č. 9 – Bytové poměry

Otázka č.14. Drogy, alkohol, prostituce a kriminalita v rodině

Rodiče 4 dětí brali drogy tj. 6.66 %, rodiče 13 dětí užívali alkohol tj. 21.66 %, rodiče 18 dětí se živili prostitucí tj. 30.00 % a rodiče 11 dětí pobývali ve vězení tj. 18.33 %.

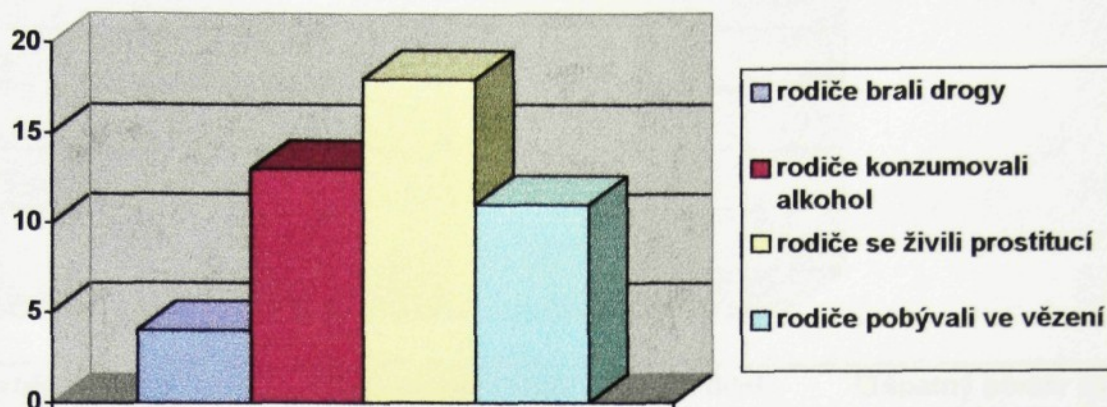
Při srovnání s „Monitoringem“, kde byla sledována pouze kriminalita otce a matky 10.7 % a za prostitutku bylo označeno 3.8 % matek, nám vycházejí za Dětský domov Rumburk horší výsledky.

Zde je třeba si uvědomit, že skoro jedna třetina matek se živí prostitucí a toto může být způsobeno polohou severních Čech a blízkostí hranic s Německou spolkovou republikou a vyšší nezaměstnaností.

Je potřeba si uvědomit, že zde dochází ke kombinaci, kdy matka živící se prostitucí současně konzumuje alkohol nebo drogy.

Otec dítěte je třeba ve výkonu trestu a konzumoval alkohol a drogy.

Graf č. 10 – Drogy, alkohol, prostituce a kriminalita v rodině

Otázka č.15. Poměr rodiny k dítěti

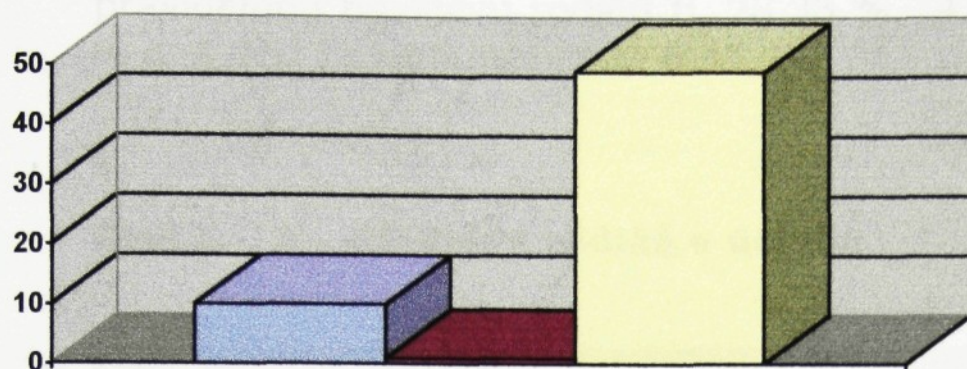
Špatný poměr rodiny k dítěti je u 49 dětí tj. 81.66 %, neutrální u 1 dítěte tj. 1.66 % a dobrý u 10 dětí tj. 16.67 %.

Při „Monitoringu“ byl sledován zájem rodičů o dítě.

Při našem výzkumu je pouze u 16.67 % vztah rodiny k dítěti dobrý. Zde se nesledoval pouze poměr otce a matky ale i sourozenců dítěte. Zde bylo v několika případech konstatováno, že dítě bylo týráno i svými sourozenci.

U 83.32 % dětí je poměr jejich rodiny k nim špatný, to znamená, že návrat dítěte zpět do své původní rodiny by měl být posuzován velmi pečlivě s ohledem na možnost pokračování nepříznivého vývoje v citové oblasti. Dalším předpokladem je, že může pokračovat týraní dítěte ať již od rodičů nebo sourozenců dítěte. Viz graf č. 11 – Poměr rodiny k dítěti.

Graf č. 11 – Poměr rodiny k dítěti

■ dobrý poměr rodiny k dítěti

■ neutrální poměr rodiny k dítěti

□ špatný poměr rodiny k dítěti

Otázka č.16. Neuropsychický stav dítěte

25 dětí má neuropsychické postižení od lehkého až po těžké tj. 41.67 %.

Při „Monitoringu“ nebyla tato otázka předmětem výzkumu.

Bližší rozčlenění neuropsychického stavu dítěte sleduje tento stav při příjmu dítěte, po umístění dítěte se velmi výrazně mění a další změna je po příchodu do adopce nebo pěstounské péče.

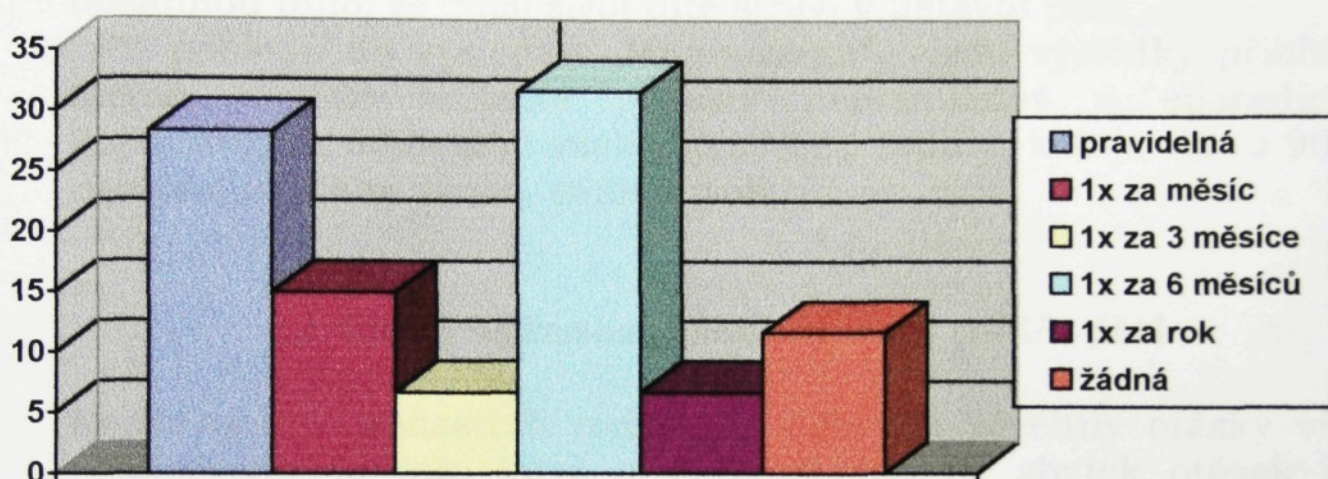
Většinou se jedná o mozkovou dysfunkci. Jako další postižení je shledán opožděný vývoj dítěte, kdy při psychologickém vyšetření se zjistí, že dítě je opožděné o 6 a více měsíců. Toto je způsobeno zanedbáním péče o dítě v oblasti emoční, intelektuální a fyzické.

Při individuálním přístupu k dítěti a péči o něj dochází k tomu, že většinou se dítě vyrovná se svými vrstevníky. Vzhledem k malému počtu zaměstnanců v ústavních zařízeních lze toho dosáhnout velmi obtížně.

Otázka č.17. Návštěvy rodičů v ústavu

7 dětí nemá žádnou návštěvu tj. 11.66 %, 9 dětí 1x za měsíc tj. 15.00 %, 19 dětí 1x za půl roku tj. 31.67 %, 17 dětí má pravidelnou návštěvu rodičů tj. 28.33 %, 4 děti 1x za rok tj. 6.67 % a 4 děti 1x za 3 měsíce tj. 6.67 %.

Graf č. 12 – Návštěvy rodičů v ústavu

Při „Monitoringu“ byl hodnocen zájem rodičů a širší rodiny podle jiných kritérií viz tabulka č.7 – Zájem o dítě „Monitoring“.

Tabulka č. 7 – Zájem o dítě „Monitoring“

Zájem o dítě	Rodiče	širší rodina
Pravidelný	33.6 %	10.4 %
Nepravidelný	12.7 %	4.7 %
Sporadický	14.4 %	3.7 %
Žádný kontakt	39.3 %	81.2 %
Celkem absolutně / 100 %/	1289	1264

V Dětském domově Rumburk je zájem o dítě z hlediska rodičů možno hodnotit takto. Při sečtení pravidelných návštěv a návštěv za jeden měsíc nám vyjde, že 26 dětí tj. 43.33 % jejich rodiče navštěvují a mají o ně zájem, zbytek 34 dětí tj. 56.67 % mají návštěvy sporadické nebo žádné.

Návštěvu u dítěte v ústavu jednou za 3, 6 a 12 měsíců nelze hodnotit jako opravdový zájem o své dítě, vysvětlení rodičů, že nemají peníze, čas atd. jsou pouze výmluvy. Sociální pracovníce OPD mohou řešit i situace, kdy rodič nemá prostředky na cestu za svým dítětem, většina rodičů je nezaměstnaná a tak i argument času ztrácí opodstatnění. Zajímavá je z hlediska výzkumu skupina rodičů, která navštěvuje děti jednou za 6 měsíců.

Zde jde o to, že je stanoven půlroční nezájem o dítě ze strany rodičů v Zákoně o rodině. Viz graf č. 8 – Návštěvy rodičů v ústavu.

Po této době lze svěřit dítě do adopce nebo pěstounské péče, toto si rodiče dítěte uvědomují a tak tímto „svým zájmem“ o dítě dosáhnou toho, že další život dítě stráví v ústavní péči.

Při pohledu do výsledků „Monitoringu“, jsou výsledky přibližně stejné, jestliže sečteme položky nepravdělný a sporadický. Zajímavějším údajem je však zájem širší rodiny, kde je skoro 90 % nezájem o dítě ze strany příbuzných.

2.4.2 Vyhodnocení rozhovoru s rodiči dětí

Rozhovoru se zúčastnili rodiče 29 dětí. Na všechny otázky však neodpověděli a tak, když nesouhlasí data je zbytek otázek bez odpovědí.

Otázka č.18.1 – Proč došlo k umístění dítěte.

Bytové problémy 4 tj. 13.80 %, častá nemocnost dítěte 3 tj. 10.34 %, děti odebrány, pomoc nepotřebují a nepotřebovali 2 tj. 6.90 %, otec matku bil 1 tj. 3.45 %, neposlušné dítě 1 tj. 3.45 %, těhotenství matky 3 tj. 10.34 %, neměli peníze a podmínky 5 tj. 17.24 %, nezvládali péči 5 tj. 17.24 %, neshody v rodině 3 tj. 10.34 %, opuštění dítěte 2 tj. 6.90 %.

Odpovědi vypovídají o tom, co si myslí rodiče, že bylo hlavním důvodem umístění dítěte. Dvě odpovědi o tom, že děti byly odebrány a rodiče pomoc nepotřebují a nepotřebovali, jsou od rodičů, kteří brali drogy a živili se jejich distribucí mezi mládeží. Děti jim byli odebrány, protože se potvrdilo, že droga – pervitin byl podán i dětem. Odpověď o časté nemocnosti dítěte je chybný. Jedná se o děti, které měly držet dietu a rodiče ji porušovali a dítě se tak dostalo často do nemocnice a dále zde došlo k zanedbání péče o dítě.

Otázka č.18.2 – Jaká byla podle jejich názoru péče o dítě před umístěním.

Nedostatečná 8 odpovědí tj. 27.59 % , dostačující 1 odpověď tj. 3.45 %, dobrá 8 odpovědí tj. 27.59 %.

Pouze 27.59 % rodičů přiznalo, že péče před umístěním byla nedostatečná, 12 rodičů na tuto otázku neodpovědělo. Odpovědi vypovídají o malé kritičnosti rodičů ke své péči o děti.

Otázka č.18.3 – Jak chtějí řešit další osud dítěte.

Matce víc vyhovuje, když dítě nevidí 1 odpověď tj. 3.45 %, umístit dítě do ústavní výchovy 2 odpovědi tj. 6.90 %, svěřit dítě do jejich péče 5 odpovědí tj. 17.24 %, seženou byt a vezmou si dítě 10 odpovědí tj.34.48 %, po návratu druhá z vězení si vezme dítě k sobě 1 odpověď tj. 3.45 %, svěřit dítě do náhradní rodinné péče 2 odpovědi tj. 6.90 %. 17.24 % rodičů chtějí umístit dítě do ústavní výchovy, náhradní rodinné péče anebo se ho vzdát, zbytek odpovědí počítá s tím, že si dítě vezmou zpět tj. 55.17 %, zbytek neodpověděl. Tyto údaje nesouhlasí s údaji o poměru rodiny k dítěti, kde nám vyšlo, že je špatný poměr k dítěti u 81.66 % rodičů.

Otázka č.18.4 – Co pro to budou dělat.

Nic 1 odpověď tj. 3.45 %, shání práci a byt 11 odpovědí tj. 37.93 %, neví 4 odpovědi tj. 13.79 %, budou dítě navštěvovat 3 odpovědi tj. 10.34 %, nebudou navštěvovat hospody 1 odpověď tj. 3.45 % a zbytek neodpověděl.

„Monitoring“ tuto otázku nesledoval.

Při hodnocení těchto odpovědí rodiče nejčastěji odpovídají, že shání byt a práci, ale není to vždy pravda. Je třeba tuto otázku konfrontovat s otázkou č.18.7.- Chtějí se současnou situací pomoci.

Otázka č.18.5 – Jaké jsou jejich sociální podmínky.

Nedostatek financí a nevhodný byt 2 odpovědi tj. 6.90 %, špatné 12 odpovědí tj. 41.38 %, podnájem 1 odpověď tj. 3.45 %, bydlí s druhem 1 odpověď tj. 3.45 %, bydlí u své matky 1 odpověď tj. 3.45 %, bydlí u své matky a matka se stará o další děti 2 odpovědi tj. 6.90 %.

„Monitoring“ tuto otázku nesledoval.

Rodiče ve 48.28 % uvedli, že jejich sociální podmínky jsou špatné, jedná se většinou o nejchudší vrstvy společnosti.

V „Monitoringu“ bylo sledováno vzdělání rodičů, kde bylo konstatováno, že vzdělání základní a neúplné bylo u 62.6 % rodičů. S tím souvisí i problémy s nalezením zaměstnání a způsobem života.

Otázka č.18.6 – Budou jezdit na návštěvy.

20 rodičů odpovědělo ano tj. 68.97 %, 1 rodič odpověděl ne tj. 3.45 % a neodpovědělo 8 rodičů tj. 27.58 %.

„Monitoring“ takto položenou otázku nesledoval, zaměřil se na zájem rodiny.

Myslíme si, že v této otázce rodiče odpovídali spíše tak, jak si mysleli, že by měli odpovědět.

Otázka č.18.7 – Chtějí se současnou situací pomoci.

10 rodičů odpovědělo ano tj. 34.48 %, 1 rodič odpověděl se zdravotní péčí tj. 3.45 % a zbytek neodpověděl tj. 37.93 %.

V „Monitoringu“ nebyla tato otázka.

Zde je třeba se vrátit k otázce č.18.4. Je zde vidět, že 37.93 % rodičů na tuto otázku neodpovědělo a dalo by se říci, že jim současná situace vyhovuje.

Otázka č.18.8 – Jak si tuto pomoc představují.

Umístit dítě do dětského domova 2 odpovědi tj. 6.90 %, uzdravit dítě 2 odpovědi tj. 6.90 % a zbytek tj. 25 rodičů neodpovědělo tj. 86.2 %.

Při „Monitoringu“ nebyla tato otázka položena.

Zde je třeba si uvědomit, že 86.2 % rodičů na tuto otázku neodpovědělo a jestliže rodiče odpověděli, chtěli pomoci s umístěním dítěte do dětského domova blíž k místu jejich bydliště a uzdravit dítě. Ti, co neodpověděli, si buď neumí představit jakou pomoc by potřebovali, anebo zkruslili své odpovědi v otázce č.18.7.

Otázka č.18. 9 – Plánují další dítě.

Neví odpověděli 3 rodiče tj. 10.34 %, ano odpověděli 2 rodiče tj. 6.90 % a zbytek 24 rodičů neodpovědělo tj. 82.76 %.

V „Monitoringu“ nebyla tato otázka položena.

Zde překvapují 2 rodiče, kteří přestože mají dítě umístěné v dětském domově, plánují další dítě.

Otázka č.18.10 – Jaká je péče o dítě v současnosti.

Rodiče spokojeni 1 odpověď tj. 3.45 %, péče se nelíbí 1 odpověď tj. 3.45 %, asi dobrá 9 odpovědí tj. 31.03 % a 18 rodičů neodpovědělo tj. 62.07 %.

V „Monitoringu“ nebyla tato otázka položena.

Zde se asi projevila snaha nepřechválit Dětský domov Rumburk, protože hodnotit péči mohou rodiče pouze z krátkých návštěv viz otázka č. 17. Návštěvy rodičů v ústavu.

Vzhledem k tomu, že odpovídali rodiče 29 dětí, jsou některé otázky bez odpovědí. Rodiče se nesnažili odpovědět nebo nechtěli. Při rozhovoru bylo sděleno, že je tento anonymní a že nemusí odpovídat, když nechtějí. Vzorek rodičů postihuje jak rodiče, kteří navštěvují dítě pravidelně, tak rodiče, kteří se objeví jednou za tři až šest měsíců.

Při analýze zjištěných výsledků se musíme vrátit k rozboru statistických hlášení za roky 1997, 1998 a 1999 viz tabulka č. 8., tabulka č. 9 a graf č. 13.

Tabulka č. 8 – Rozbor statistických hlášení 1997 až 1999
1. Část

	1997	1998	1999
Počet dětí přijatých	35	25	33
Počet dětí propuštěných	33	26	23
Zdravotní důvody přijetí	10	7	1
Zdravotní a sociální důvody přijetí	5	10	14
Sociální důvody přijetí	20	8	18

Tabulka č. 9 – Rozbor statistických hlášení 1997 až 1999
2. část

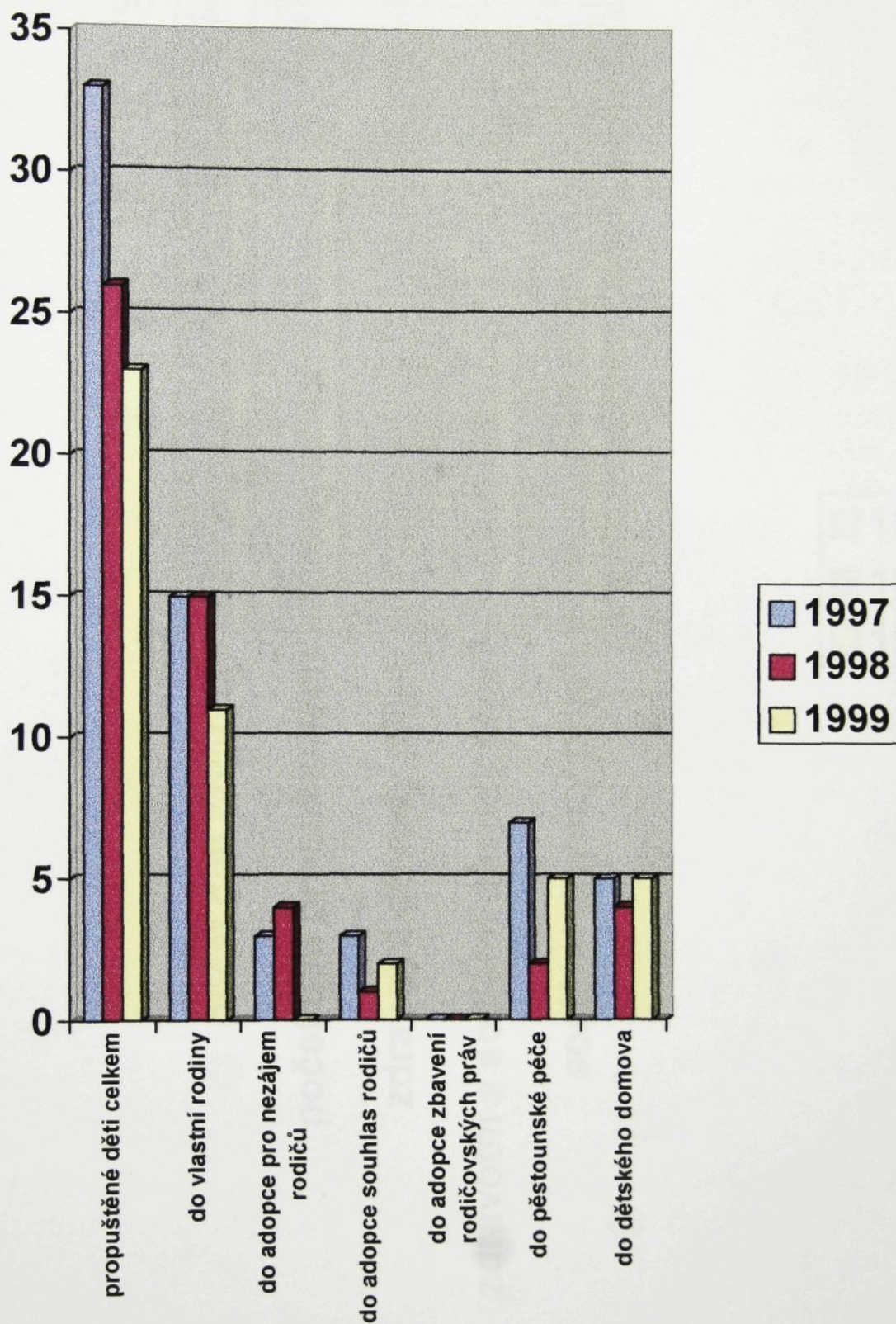
	1997	1998	1999
Propuštěné děti celkem	33	26	23
Do vlastní rodiny	15	15	11
Do adopce pro nezáměr rodičů	3	4	0
Do adopce souhlas rodičů	3	1	2
Do adopce zbavení rodičovských práv	0	0	0
Do pěstounské péče	7	2	5
Do dětského domova	5	4	5

Ale vše může být jinak. Stoupl počet dětí, které jsou umístěny na vlastní žádost rodičů. Zde se pracovnice OPD často snaží, aby žádost o umístění podali rodiče a tak se nezbavovali možnosti administrativně jednodušším způsobem zasahovat do jeho dalšího osudu.

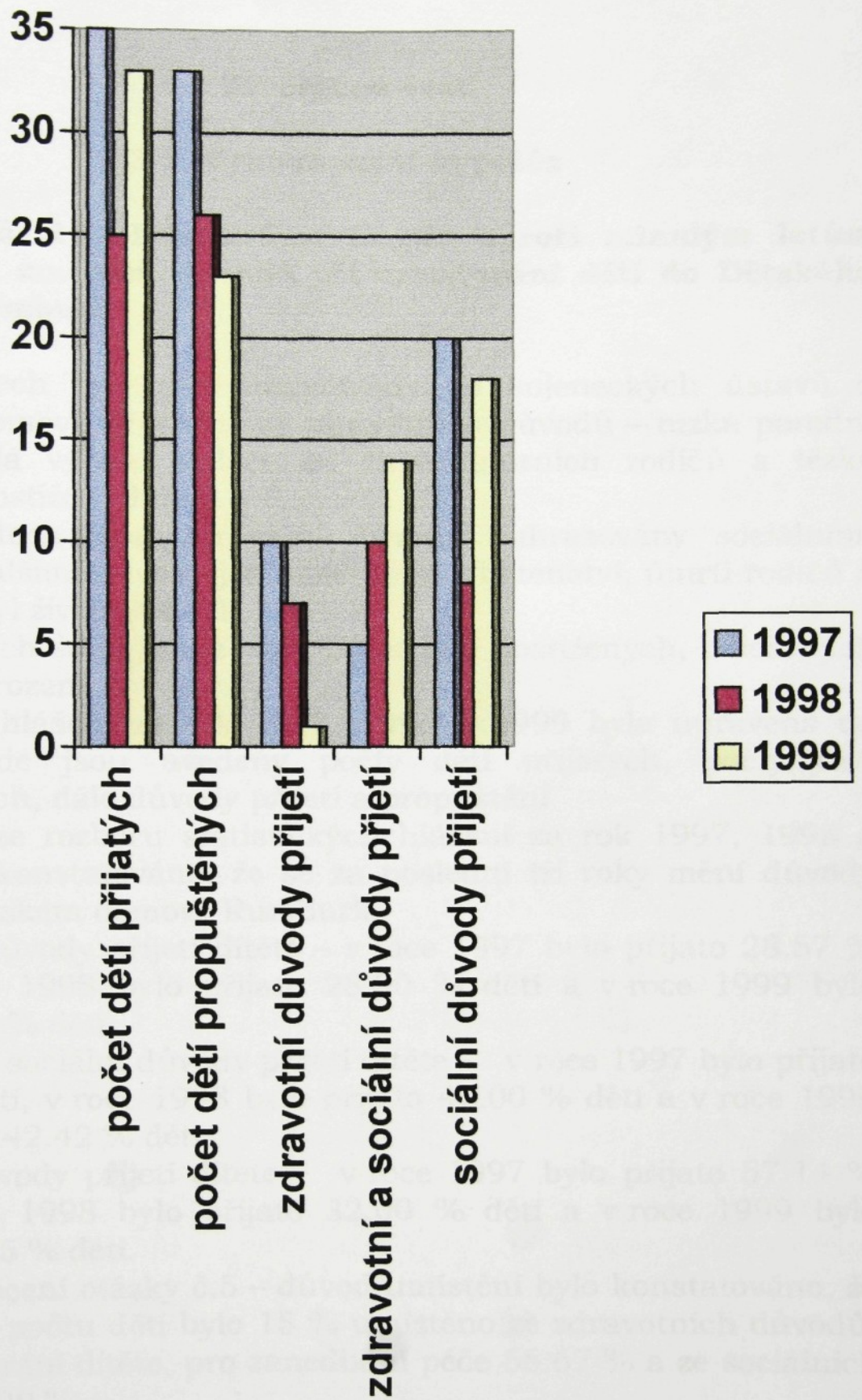
Počet dětí přijatých je za uplynulé tři roky mimo roku 1998 skoro stejný. Počet dětí propuštěných má sestupnou tendenci. Vysvětlení pro tento jev je, že se můžeme domnívat, že došlo vzhledem k přijetí zákona č.91/1998 Sb.ke snížení počtu dětí odebraných a současně se děti stihly propustit před účinností zákona.

Je také názor některých pracovníků OPD, že je lepší, když je dítě v rodině i třeba dysfunkční, než aby bylo v ústavu, jako příklad mohu uvést ze své praxe: *případ čtyřleté holčičky, kterou matka odmítala, prohlašovala, že se jí zbaví. Dítě tedy po dvou letech života s matkou umístěno v dětském domově na základě dohody mezi OPD a matkou, matka si podala žádost o umístění dítěte.*

Po roce a půl si matka vzala dítě zpět, po dvou měsících bylo dítě přijato zpět pro podezření z týrání. Myslím si, že tato zkušenost je pro dítě zcela zbytečná a při příjmu bylo vidět jak je dítě šťastné, že je opět v dětském domově. Matka na svou obhajobu uvedla, že dítě upadlo a modřiny a oděrky si způsobilo samo. Jako příloha č.9 je přiložena fotodokumentace dítěte při příjmu.

Graf č. 13 – Rozbor statistických hlášení za rok 1997 až 1999.

Graf č. 14 – Důvody přijetí v letech 1997 až 1999.

Závěrečná část

3.1. Vyhodnocení hypotéz

Hypotéza č. 1 – Domníváme se, že oproti minulým letům dochází ke změnám důvodů při umisťování dětí do Dětského domova Rumburk.

V 50. letech byly děti umisťovány do kojeneckých ústavů a dětských domovů převážně ze zdravotních důvodů – nízká porodní váha, umělá výživa, izolace od tuberkulózních rodičů a těžké zdravotní postižení dítěte.

V 60. letech jsou zdravotní důvody nahrazovány sociálními důvody. Dalšími důvody jsou nechtěné těhotenství, úmrtí rodičů a asociální styl života rodičů.

V 80. letech se objevuje větší počet dětí postižených, odložených hned po narození.

Statistická hlášení za rok 1997, 1998 a 1999 byla upravena do tabulky, kde jsou uvedeny počty dětí přijatých, počty dětí propuštěných, dále důvody přijetí a propuštění.

Při analýze rozboru statistických hlášení za rok 1997, 1998 a 1999 bylo konstatováno, že se za poslední tři roky mění důvody přijetí v Dětském domově Rumburk.

Zdravotní důvody přijetí dítěte – v roce 1997 bylo přijato 28.57 % dětí, v roce 1998 bylo přijato 28.00 % dětí a v roce 1999 bylo přijato 3.03 % dětí.

Zdravotní a sociální důvody přijetí dítěte – v roce 1997 bylo přijato 14.29 % dětí, v roce 1998 bylo přijato 40.00 % dětí a v roce 1999 bylo přijato 42.42 % dětí.

Sociální důvody přijetí dítěte – v roce 1997 bylo přijato 57.14 % dětí, v roce 1998 bylo přijato 32.00 % dětí a v roce 1999 bylo přijato 54.55 % dětí.

Při vyhodnocení otázky č.5 – důvod umístění bylo konstatováno, že z celkového počtu dětí bylo 15 % umístěno ze zdravotních důvodů, 15 % pro týrání dítěte, pro zanedbání péče 56.67 % a ze sociálních důvodů 65.00 %.

Při hodnocení otázky č. 5a – právní podklad umístění v současnosti bylo konstatováno, že 36.37 % dětí je zde na vlastní žádost rodičů a na předběžné opatření OPD a soudu je zde 63.63 % dětí.

Hypotéza č.1 se potvrdila. Dochází ke změnám důvodů přijetí dítěte do ústavní výchovy, klesá počet dětí přijatých pouze ze zdravotních důvodů. Více dětí je přijato z důvodů zdravotních a sociálních, zde se jedná převážně o děti, které mají bezlepkovou nebo bezmléčnou dietu a o děti se zdravotním postižením.

Je to způsobeno vyššími náklady na zaopatření nemocného dítěte, které rodina není schopna pokrýt, ať již z důvodů chudoby, nezaměstnanosti, špatné bytové situace nebo z důvodů životního stylu rodičů.

Stoupá počet dětí přijatých pro týrání, ať již ze strany rodičů či sourozenců.

Stoupá počet dětí přijatých na vlastní žádost rodičů, toto však není způsobeno tím, že by si rodiče uvědomovali vážnost své situace. Je to způsobeno tím, že chtějí dále zasahovat do života dítěte, přestože ve většině případů dosáhnou toho, že dítě prožije svůj život v ústavním zařízení.

Zde je veliká příležitost pro pracovníce OPD, aby v těchto případech důsledně uplatňovaly Zákon o rodině a podávaly návrhy soudu na nařízení ústavní výchovy, s rodiči takto umístěných dětí dále intenzívně pracovaly a snažily se o řešení dalšího osudu těchto dětí.

Je potřeba zde zdůraznit i složitost práce pracovníků OPD, v roce 1998 žilo v České republice 2 285 512 dětí, na odděleních OPD pracovalo 1 442 sociálních pracovníků.

Jedna sociální pracovníce je tedy teoreticky zodpovědná za pokrytí sociálně – právní ochrany 1585 dětí. Jestliže vezmeme do úvahy, že syndromem CAN v současné době trpí asi 2 % dětí / Dunovský 1995/, ale toto číslo bude větší, není v silách jedné pracovníce kontrola sociálně – právní ochrany dětí, které má ve své působnosti.

Toto shledáváme základním nedostatkem. Mimo nemožnosti plnění úkolů jim svěřených zákonem nemají možnost dalšího sebevzdělávání. Je nepochybné, že soustavnou a systematickou prací s ohroženými rodinami by bylo možno jim pomoci upravit jejich poměry tak, aby se slučovaly s potřebami dítěte.

Hypotéza č. 2 – předpokládáme, že vzhledem k přijetí zákona č.91/1998 Sb. ze dne 3.4.1998, dojde k omezení adopce a pěstounské péče. Více dětí bude zůstat v ústavní výchově a jejich další osud bude těžko řešitelný.

Při projednávání zákona č.91/1998 se objevili odpůrci z řad odborníků i laiků a každá strana ať navrhovatelé tak i odpůrci měli svá pro a proti.

Bylo poukazováno, že se prodlouží jednání, neboť soud bude hledat rodiče dítěte a zvat je k jednání.

Jako další problém se jeví zachování šestiměsíční doby nezájmu, dvouměsíční doby po narození dítěte, kdy rodiče neprojeví žádný zájem.

Další spor vyvolalo ustanovení, že souhlas k osvojení může rodič dát nejdříve šest týdnů po narození dítěte.

Při projednávání tohoto zákona upozorňovali odborníci na možná rizika, která z tohoto zákona budou vyplývat pro děti, které jsou umístěné v ústavní péči.

Navrhovatelé zdůrazňovali, že se přijetím tohoto zákona přiblížíme zákonům Evropské unie a tento zákon pomůže dětem, které jsou umístěné v ústavní péči. Zákon č.91/1998 Sb. vstoupil v platnost dne 1.zář 1998 a je zařazen jako příloha č 6.

Při rozboru statistických hlášení za rok 1997, 1998 a 1999 bylo konstatováno, že došlo v roce 1998 k poklesu přijatých dětí, jestliže vezmeme rok 1997 za 100 %, v roce 1998 nám vychází 71.43 % přijatých dětí a v roce 1999 nám vychází 84.62 % přijatých dětí.

U propuštěných dětí nám podle stejného postupu vycházejí tato čísla, v roce 1998 bylo propuštěno 78.79 % dětí a v roce 1999 bylo propuštěno 69.70 % dětí.

Do vlastní rodiny bylo v roce 1997 propuštěno 45.45 % dětí, v roce 1998 bylo propuštěno 57.69 % dětí a v roce 1999 bylo propuštěno 47.83 % dětí.

Do adopce pro nezájem rodičů bylo v roce 1997 propuštěno 9.09 % dětí, v roce 1998 bylo propuštěno 15.38 % dětí a v roce 1999 bylo propuštěno 0.00 % dětí.

Do adopce se souhlasem rodičů bylo v roce 1997 propuštěno 9.09 % dětí, v roce 1998 bylo propuštěno 3.85 % dětí a v roce 1999 bylo propuštěno 8.70 % dětí.

Do adopce z důvodů zbavení rodičovských práv nebylo v roce 1997, 1998 a 1999 propuštěno žádné dítě.

Do pěstounské péče bylo v roce 1997 propuštěno 21.21 % dětí, v roce 1998 bylo propuštěno 7.70 % dětí a v roce 1999 bylo propuštěno 21.74 % dětí.

Do dětského domova bylo v roce 1997 propuštěno 15.15 % dětí, v roce 1998 bylo propuštěno 15.38 % dětí a v roce 1999 bylo propuštěno 21.74 % dětí.

Hypotéza č. 2 se nám částečně potvrdila. Dochází k poklesu počtu přijatých dětí a současně dochází k poklesu počtu dětí propuštěných. Stoupá počet dětí propuštěných do vlastní rodiny.

Propuštění do adopce pro nezájem rodičů v roce 1998 stoupl a v roce 1999 úplně ustalo. Zde je vidět, že se ještě před účinností zákona stihly propustit děti, o které rodiče neměly zájem.

Propuštění do adopce se souhlasem rodičů v roce 1998 pokleslo a v roce 1999 je skoro na stejné úrovni roku 1997, zde se projevilo více vlivů, nechuť rodičů dětí dát souhlas k adopci, přijetí zákona č.91/1998 Sb. a dalším důvodem, je, že rodiče sami čekali co nového přinese přijmutí zákona a jak bude v praxi uplatňován.

Velice alarmujícím údajem je propuštění do adopce z důvodů zbavení rodičovských práv. Z těchto důvodů nebylo v roce 1997, 1998 a 1999 propuštěno žádné dítě. Příčinou toho je špatná práce OPD, soudů a policie. Z 15 % týraných dětí, které jsou umístěné v Dětském domově Rumburk tj. 25 dětí nebyl žádný případ dokončen a rodiče nebyli zbaveni rodičovských práv.

Zde je potřeba tomuto problému věnovat zvýšenou pozornost, protože hrozí, že se v konečném důsledku dítě vrátí zpět do rodiny, která jej týrala.

Propuštění do pěstounské péče v roce 1998 pokleslo o jednu třetinu a v roce 1999 překročilo úroveň roku 1997. Jako hlavní důvod musíme vidět skutečnost, že se hlavně řešil osud dětí propuštěných do adopce.

Stoupá počet dětí, které pokračují v ústavní výchově, kdy je jedna pětina dětí propuštěna do dětského domova školního typu.

Proč se nám hypotéza č. 2 potvrdila pouze částečně musíme vidět v několika souvislostech. Nemyslíme si, že je vina pouze v zákoně, důvodem je nedostatečné využívání zákona, špatná práce soudu, kdy si neuvědomují, že dítěti běží čas rychleji než dospělému.

Vhodnost prostředí, kde dítě žije, soud staví na vlastním uvážení, což je z hlediska ochrany práv dítěte nepřijatelné. Je současně špatný přístup soudu k návrhům OPD.

Soud často zamítne návrh podaný sociální pracovníci, ačkoli ve věci nečiní vlastní šetření, nebo jej zamítne pro formální vady a z toho důvodu jednání odročí, místo toho, aby pomohl tyto vady rychle odstranit.

Dalším důvodem je, že současný Zákon o rodině umožňuje daleko širší uplatnění - např. existuje předadopční péče, kdy lze dítě svěřit budoucím adoptivním rodičům dříve než to umožňoval dřívější zákon.

Lépe určuje práva a povinnosti rodičů, některé pojmy přesněji vymezuje a další nově zavádí.

Myslíme si, že je potřeba více informovanosti mezi občany, ale media toto nečiní. V „Monitoringu“ byl vyhodnocen monitoring masmédií a bylo konstatováno, že média upřednostňují informace o násilí na dětech, zneužívání dětí, únosy, sebevraždy a vraždy dětí, tedy informace skandálního charakteru.

Ostatní témata se vyskytují sporadicky, téma ochrany práv dětí a ochrany dětí se vyskytují výrazně v omezené míře.

Tento nedostatek se samozřejmě odráží na kvalitě jimi produkováných informací, což ovlivňuje úroveň informovanosti čtenářů a diváků.

3.2. Doporučení pro praxi

Při zpracování závěrečné práce jsme došli k velkému množství poznatků a údajů, které budou mít pozitivní vliv na naši další práci.

Současně došlo k širšímu záběru v této problematice a snad i pochopení souvislostí v problematice adopce, pěstounské péče a ústavní výchovy.

Bylo by velmi dobré pro děti v dětských domovech, pracovníky, kteří zde pracují a samozřejmě i pro společnost, aby naše závěry byly doporučením pro praxi všech pracovníků, kteří se starají, pečují anebo řeší osud těchto dětí.

Na základě výsledků naší práce jsme dospěli k těmto závěrům:

- 1. ke skutečnému zajištění ochrany a práv dítěte je nezbytné zkvalitnit činnost soudů.**

2. určit co nejkratší lhůtu k projednání případu u soudu, jestliže se jedná o sociálně právní ochranu dítěte.
3. posílit personální vybavení oddělení OPD a rozdělit činnosti na preventivní, kurativní a represivní.
4. ze strany státu upravit sociální politiku a vytvořit dostatečný počet azylových zařízení pro děti a rodiče s dětmi.
5. pěstounskou péči postavit na profesijní úroveň, její podstatou by měla být odborná kvalifikace pěstounů a omezení dětí v pěstounské rodině aby nedocházelo ke vzniku „malých dětských domovů“.
6. vytvořit plán systematického dalšího vzdělávání sociálních pracovníků, který by reagoval na reálné potřeby jejich praxe.
7. na úseku ústavní výchovy posílit personální počty pracovníků a vytvořit plán jejich dalšího vzdělávání.
8. důsledně uplatňovat ustanovení zákona o zbavení rodičovských práv v případech týraných a zneužívaných dětí, v případech, kdy rodiče neprojevují přiměřený zájem.
9. zaměřit zájem na děti, které jsou umístěné ve školních dětských domovech a snažit se o jejich umístění do rodiny.
10. podpořit rodiny, které se o své děti starají a pečují o ně.

Domníváme se, že uplatněním těchto deseti bodů by došlo ke zlepšení péče o děti a v konečném důsledku by vedlo ke prospěchu státu.

Seznam použité literatury :

- Langmeir, Z. – Matějček, Z.: Psychická deprivace v dětství. Avicenum, Praha 1974.
- Dunovský, J. – Dytrych, Z. – Matějček, Z. a kol.: Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě. Grada, Praha 1995.
- Matějček, Z. – Dytrych, Z.: Děti, rodina a stres. Galén, Praha 1994.
- Matějček, Z. a kol.: Náhradní rodinná péče. Portál, Praha 1999.
- Švejcar, J.: Péče o dítě. AGEM, Praha 1994.
- Pothe, P.: Dítě v ohrožení. G+G, Praha 1996.
- Rogge, J.U.: Děti potřebují hranice. Portál, Praha 1996.
- Švancar, Z. – Buriánková, O.: Speciálně pedagogické problémy ústavní a ochranné výchovy. Melantrich, Praha 1989.
- Vágnerová, M.: Úvod do psychologie. Karolinum, Praha 1997.
- Vágnerová, M.: Psychopatologie pro pomáhající profese. Portál, Praha 1999.
- Blížkovský, B.: Systémová pedagogika. Amosium servis, Ostrava 1997.
- Zamarovský, V.: Bohové a hrdinové antických bájí. Mladá fronta, Praha 1982.
- Švingalová, D.: Základy psychologie I.díl. TU, Liberec 1993.
- Švingalová, D.: Základy psychologie II.díl. TU, Liberec 1993.
- Hladílek, M.: K obecným základům pedagogiky. TU, Liberec 1998.
- Horák, J.: Škola a hodnotová orientace. TU, Liberec 1997.
- Vágnerová, M.: Abnormální vývoj osobnosti jako následek negativního působení. TU, Liberec 1996.
- Novosad, L.: Některé aspekty socializace lidí se zdravotním postižením. TU, Liberec 1997.
- Novosad, L.: Základy speciálního poradenství. TU, Liberec 1996.

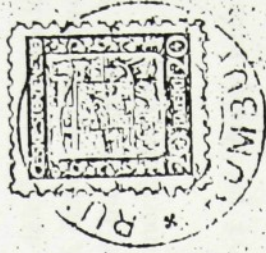
Příloha č. 1

**Výroční zpráva české okresní péče o mládež
v Rumburku za rok 1936**

ÚYTOČNÍ ZPRÁVA

české dřevní péče o mládež
v RUMBURKU ZA ROK 1936.

V119

Okresní úřad
NEVRACEJTE!

P. T. - Pan

Josef Jansa, nadpr. učebitel

Tiskopis.

Rumburk

Vlastním nákladem. - Číslo šekového účtu 37.091.

Pro členy, děrce a inserenty zdarma. Jinek 1 Kč. Vydáno v koštinu 1937.

Naši českou veřejnost bude zajímati, že Rumburk jest jedním z těch mála okresů, ve kterých se v roce 1936 zaměstnanost s nepatrnou výjimkou Krásné Lípy, nezlepšila. Prokazují to jasně statistiky okresní nemocenské pojišťovny v Rumburku, u které se stav členstva zvýšil jen zcela nepatrně, ač sousední nemocenské pojišťovny jak ve Velkém Senově, tak i ve Varnsdorfu, vykazují značný přírůstek zaměstnaných.

Tato neblahá skutečnost se projevuje logicky také v tom, že ani v roce 1936 nebylo české okresní péči o mládež, v Rumburku na těžkých úkolech zmírňovati bídu a pomáhati v péči o chudé české děti. Úkoly tyto naopak vzrostly tím, že do kritické situace sociální se dostaly i české, tak zvané kruhy střední, nanejživnostenské, trpící pod hospodářským tlakem určitého politického směru.

Ceny životních potřeb stouply, český dělník marně hledá práci a českého hochu nelze umístiti do učení, český zaměstnanec s měsíčním příjmem od čtyř do šesti set Kč má užíviti 3 až 5 člennou rodinu, zdravotní stav dětí se horší, morálního úpadku a beznaděje přibývá.

Komu, jak a kde nejdříve pomoci, když prostředky nestačují?

Uvědomuje si naše česká veřejnost tragiku těchto poměrů, chápe jejich dosah pro budoucí českou hraničářskou generaci, zůstane k nim netečná?

Věřím, že ne! Věřím, že pomůže české okresní péči o mládež v Rumburku tím, že jí poskytne svou morální i finanční podporu.

Hynek Vojtěch,
t. č. předseda.

Správní výbor :

Předsednictví :

předseda a gen. poručník : Josef Skopový, berní tajemník, Rumburk (do 31. XII. 1936),

místopředseda : do 2. V. Jos. Kollmann, přednost a pošt. úřadu, Georgsvalde,

od 2. V. Jos. Hájek, inspektor ČSD, Georgsvalde.

jednatel : Jindřich Kocour, řídící učitel, Rumburk,

pokladník : Ladislav Ješina, berní tajemník, Rumburk,

zapisovatelka : Libuše Folková, učitelka mat. školy, Rumburk.

Členové výboru : Emil Kubík, úředník okres. nem. pojišťov., Rumburk,

Jos. Hegeř, přednost a pošt. úřadu, Rumburk,

Tomáš Kaňka, truhlář, Georgsvalde,

Josef Záček, cestář, Krásná Lípa.

Náhradníci : Josef Červinka, železničář, Rumburk,

Bohumil Stružinský, železničář, Georgsvalde.

Důvěrníci : pro Rumburk : Josef Skopový, berní tajemník,

pro Krásnou Lípou : Josef Záček, cestář.

pro Filipov : Karel Valeš, řídící učitel,

pro Georgsvalde : Josef Linhart, inspektor ČSD.

Kooptování členové : Jar. Truhlář, řídící učitel, Krásná Lípa,

(za stát. obecnou školu v Krásné Lípě),

Karel Valeš, řídící učitel, Filipov,

(za stát. obecnou školu ve Filipově),

Hynek Vojtěch, disponent fy. Stáhalo,

Rumburk, (za český okres. osvět. sbor).

Revisoři účtů : Emil Kubík, úředník nem. pojišť., Rumburk,

Josef Matějka, poštmistr v. v., Rumburk.

Schůze : V roce 1936 konala se 1 valná hromada a 3 výborové schůze, celkem dobře navštívené. Kromě toho scházel se užší výbor podle potřeby i mimo výborové schůze.

Úřadovna české okresní péče je umístěna v kanceláři české obecné školy v Rumburku a je přístupna ve středu a v sobotu do 12 hodin, v ostatní všední dny do 16 hodin.

Inventář : skříň, police, psací stroj. Knihovna okresní péče obsahuje 44 svazků, 10 ročníků časopisu Zdraví lidu a 13 ročníků časopisu Péče o mládež.

Úřední spisy : Došlo 160, odesláno 96 spisů; celkem 256 čís. jedn. (kromě tiskopisů).

Časopisy : Odebíráme: Zdraví lidu, Péče o mládež a V dětech je národ věčný (věstník Zemského ústředí péče o mládež v Čechách).

Členský příspěvek : 10 Kč ročně.

valde. **Ročník pasovníků :** Rumburk, Krásná Lípa, Filipov a Georgs-

Počet členů : Zakládající členové pan František Thost, kapitán při vojenském lázeňském ústavě v Karlových Varech, pan Ladislav Ješina, přednost a berního úřadu v Rumburku. Cínných členů v Rumburku 33, v Krásné Lípě 10, v Georgsvalde 13, ve Filipově 11; celkem 67, t. j. o 9 členů více než v roce 1935.

Přehled činnosti od 1. ledna do 31. prosince 1936 :

Stravovací akce prováděna byla v zimním období 1935/36 v české škole v Rumburku, v Krásné Lípě a ve Filipově. Chudým dětem přesporním a všem dětem nezaměstnaných bylo podáváno v Rumburku střídavě mléko a kakao, v Krásné Lípě mléko, ve Filipově střídavě mléko a polévky. V Rumburku bylo stravováno 51 dětí, v Krásné Lípě 25 dětí, ve Filipově 38, celkem 114 dětí t. j. o 25 dětí více než v roce 1935. Subvence byla poskytnuta ve stejné výši jako v roce 1935 t. j. 2000 Kč, náklad činil 5268 60 Kč, t. j. o 443 35 Kč více než v roce minulém.

Rodinná péče. Kromě stravování ve školách poskytováno bylo několika nejpotřebnějším rodinám mléko pro kojence, poukázky na potraviny a jiné nejnnutnější životní potřeby. K zmírnění bídy byly několika nejpotřebnějším rodinám poskytnuty jednorázové podpory.

Ošacovací akce. V zimním období 1935/36 poskytnuta byla ministerstvem sociální péče subvence na ošacení dětí nezaměstnaných rodičů v částce 3000 Kč. Dětem zakoupeno nejnnutnější šatstvo, prádlo neb obuv podle toho co nejvíce potřebovaly. V Rumburku podělelo bylo 28 dětí, v Krásné Lípě 16 a ve Filipově Georgsvalde 21 dětí. Celkový náklad činil 4122 Kč. Proti období 1934/35 bylo podělelo o 15 dětí více a náklad stoupl o 731 Kč, subvence zůstala nezměněna. Celkem bylo ošaceno 65 dětí. Kromě toho zakupováno bylo šatstvo neb obuv v případě potřeby i během roku.

Vánoční nadílka v roce 1936 provedena byla v Rumburku, v Krásné Lípě a ve Filipově společně s odbory Národní jednoty severočeské. Okresní péče uspořádala ze subvence a z došlých darů ošacovací akci, při níž podělila šatstvem, prádlem neb obuví děti nezaměstnaných neb omezeně pracujících, odbory Národní jednoty severočeské poskytl šatstvo neb obuv ostatním chudým dětem. V Rumburku ošatila okresní péče 30 dětí, v Krásné Lípě 18, a ve Filipově 20 dětí, celkem 68 dětí celkovým nákladem 4514 60 Kč.

Prázdninový pobyt dětí na venkově. České Srdce umístilo 5 dětí v rodinné kolonii v Semicích n. L. Kromě toho vypravěny byly 3 děti z Rumburku, 5 dětí z Krásné Lípy a 7 dětí z Filipova, které si samy našly hostitele. Českému Srdci v Praze a hostitelům vzdáváme jménem dětí srdečný dík !

Ustavil akce: Okresní lékař p. MUDr. Vilém Orlik prohlídl děti české obecné a mateřské školy v Rumburku a zjistil, že více než polovina dětí trpí podvýživou, chudokrevností a zvětšením štítné žlázy. Podvýživovým a chudokrevným dětem byla podávána v měsíci lednu emulze rybího tuku, proti zvětšení štítné žlázy podávány dětem jodové tablety. Panu Dr. Orlikovi srdečně děkujeme.

Dětský den. V rámci dětského dne uspořádány byly v říjnu 1936 sbírky v Rumburku, Krásné Lipě, ve Filipově a v Georgsvalde. Na sběrací archy bylo sebráno v Rumburku 64260 Kč, v Krásné Lipě 2950 Kč, ve Filipově 8550 Kč a v Georgsvalde 13250 Kč, úhrnem 89010 Kč. Výsledek sbírek jest na zdejší poměry velmi pěkný a svědčí o poctivě a obětavě práci sběratelů, kterým vzdáváme srdečný dík, právě tak jako českému občanstvu uvedených obcí. Také Zemské ústředí péče o mládež uznalo tuto práci a poskytl zdejší okresní péči zvláštní podporu z výnosu dobročinných známek.

Demokracie dětem. V roce 1936 poskytovány byly v Rumburku v některých rodinách chudým dětem zdarma obědy, podle možnosti jednou až čtyřikrát v týdnu. Paním hostitelkám Fonové, Hegrové, Ješinové, Matějkové, Michalčkové, Skopové, Šilingrové a Voglové srdečně děkujeme jménem dětí za tuto obětavost. Rovněž děkujeme vřele panu restauratérovi Mákovi, který poskytuje čtyřikrát týdně čtyřem dětem polévky a chléb.

Jindřich Kocour,

jednatel české okresní péče o mládež.

VÝROČNÍ ZPRÁVA

podle ustanovení § 26 vl. nař. č. 29/30 Sb. z. a n.

Okresní péče o mládež v Rumburku

o ochraně dětí v cizí péči a dětí nemanželských v soudním okrese rumburském v roce 1936.

Přehled o pohybu dětí

jež v době od 1. ledna do 31. prosince 1936 podle vlád. nař. č. 29/30 Sb. z. a n. podléhaly dozoru Okresní péče

Pohyb dětí v cizí péči a nemanželských		Zůstává koncem roku	
Nové p. doz. přij.	Z doz. propuštěno	celkem	v cizí péči nemanž.
1	2	3	4
5	10	3	—
			2
			1
			15
			5
			10
			9

Podle § 8 vlád. nař. č. 29/30 Sb. z. a n. bylo z dozoru vyňato v tomto roce 1 dítě.

Celkem má okresní péče v evidenci dočasně z dozoru vyňatých dětí: 2.

Hynek Vojtěch,

předseda a generální poručník.

Pokladní účet za rok 1936.

Příjmy:		Vydání:	
Kč	h	Kč	h
1.	Členské příspěvky	445	45
2.	Subvence:		
a)	Z. Ú. p. o mládež r. 1935	3500	—
b)	Ošacovací akce II/2 1935/36	1500	—
c)	Ošacovací mimoř.	400	—
d)	Sřarovací akce II/2 1935/36	1000	—
e)	Gen. poručenství	500	—
3.	Okresní úřad Rumburk	400	—
4.	Obecní úřad Rumburk	600	—
5.	Okresní soud Rumburk	300	—
6.	Okr. nem. poj. Rumburk	100	—
7.	Dery	2924	45
8.	Dětský den a sbírky	1589	90
9.	Sřarov. akce, náhrady	491	30
10.	Různé náhrady	55	—
11.	Výroční zprávy	410	—
12.	Úroky ze vkladů	125	75
13.	Položky úvěrní	1250	—
14.	Položky průběžné	11850	—
	Úhrnem	27749	85
	K tomu počáteční stav pokladny 1./I. 1936	7029	65
	Saldo	34779	50
	1. Výdaje správní	2650	80
2.	Jednor. podpory	890	—
3.	Sřarovací akce	6159	65
4.	Ošacovací akce	3058	20
5.	Zdravotní péče	571	80
6.	Výroční zprávy	668	80
7.	Porto	515	70
8.	Dětský den, sbírky	1038	70
9.	Položky úvěrní	1250	65
10.	Položky průběžné	11850	—
	Úhrnem	28594	30
	K tomu konečný stav pokl. 31./XII. 1936	6155	20
	Saldo	34779	50

Rozvaha jmění k 31. XII. 1936.

Aktiva:		Pasiva:	
Kč	h	Kč	h
1.	Pokl. stav 31. XII. 1936	6185	20
2.	Dlužné členské přisp.	510	—
3.	Psačí stroj po odpisu (1500-500)	700	—
	Saldo	7395	20
	1. Sřarovací akce prosinec 1936	257	50
	2. Ošacovací akce	3264	80
	3. Čistě jmění	3492	90
	Saldo	7395	20
	Stav jmění k 31./XII. 1935	Kč 6298	25
	Stav jmění k 31./XII. 1936	Kč 3892	90
	Úbytek čini	Kč 2405	35

Jest vysvětliti tím, že subvence na sřarovací a ošacovací akci nedošla do 31./XII. 1936.

Zpráva revisorů. Dne 25./I. 1937 provedli jsme revizi pokladny české okresní sociální péče v Rumburku. Jednotlivé zápisy v pokladní knize jsou řádně doloženy. Závad ve vedení pokladny nebylo shledáno. Navrhujeme proto, aby p. pokladníkovi bylo uděleno abvolutorium.

V Rumburku, dne 25. ledna 1937.

Rozpočet na běžný rok 1937.

PŘÍJMY:		VYDÁNÍ:	
1. Členské příspěvky	600 Kč	1. Správní výlohy	3000 Kč
2. Dary	2200 Kč	2. Jednorázové podpory	1500 Kč
3. Subvence Z. Ú.	4000 Kč	3. Stravovací akce	6500 Kč
4. " stravovací akce	3000 Kč	4. Ošacovací akce	4800 Kč
5. " ošacovací akce	3500 Kč	5. Zároveň i přezáda. péče	1700 Kč
6. " generální poruč.	900 Kč	6. Porto	350 Kč
7. Příspěvek okresu	350 Kč	7. Výroční zprávy	600 Kč
8. Příspěvek města	600 Kč	8. Cestovné	200 Kč
9. Různé náhrady	500 Kč	9. Dětský den a sbírky	450 Kč
10. Dětský den a sbírky	600 Kč		
11. Schodek za rok 1937	2550 Kč		
	<u>Saldo . . . . .</u>	<u>Saldo . . . . .</u>	<u>19100 Kč</u>

Při sestavování rozpočtu na běžný rok 1937, byl vzat zřetel na 3 letý průměr skutečných příjmů a vydání.

Rozpočet byl schválen ve schůzi správního výboru dne 18./II. 1937.

Vedoucí české okresní péče o mládež věří, že porozuměním širší veřejnosti, pro krásnou, uslechnutou věc, - pomocí nejpotřebnějším, podaří se vykázaný schodek plně uhradit.

Ladislav Ješina v. r.,

t. č. pokladník.

Seznam peněžitých darů došlých v roce 1936.

(Od 1. ledna do 31. prosince 1936).

Dr. Václav Bouček, advokát, Praha II, Jungmannova 27	50—	Ing. Dr. E. Viktora, Praha II.	1—
Josef Kláš, Vysoké Mýto	5—	Arcidiecézní svaz katolické charity, Praha II., Jungmannovo náměstí 5—	5—
Josef Vento, disponent cukrovaru, Čákovice	10—	Josef Pilnáček, lovářna, Hradec Králové	5—
Městská spořitelna, Ml. Boleslav	25—	K. J. Zahradka, slévárna, Mladá Boleslav	5—
Lída Jirušová, Praha I., Křížovnická	5—	Ant. Koblík, Vamberk	2—
Korbona prof. sboru st. r. gymnasia v Chrudimi	9.50	Frant. Nechvátal, Rumburk	10—
Telocvičná jednota Sokol v Lomnici n. Pop.	5—	Dr. Alois Kazda, Železný Brod	5—
JUDr. Emil Popper, advokát, Rumburk	10—	Učit. sbory obecné a měst. školy v Bakové n. J.	10—
I. obecná škola v Písku	5—	Poštovní úřad Turnov I.	5—
Poštovní úřad v Příbrami	10—	Šrlm. J. Pokorný, Terezín	3—
Př. Škramovská, Kolín	10—	F. Kinský, Turnov	10—
Riadiatelstvo štát. lesov a stávkov. manipulační oddiel v Žarnovici	49.50	Voj. zátiší ppl. 42. Terezín	30—
Dr. Soukal, přednosta berní správy, Rumburk	10—	Dr. Borůvka, sanatorium, Praha II., Legerova 61	5—
Občanská záložna, Třebochovice p. O.	3—	Železniční nákupní družstvo v Nuslicích	30—
Adolf Martinovský, velkoobchod komisionářský, Pízeň, Vele- slavínova ul. 18	20—	J. Springer, profesor, Šumperk	5—
V. Kozák, lovářna na láky, Praha	5—	Jos. Hampl, rolník, Rosnice	10—
Karel Daniček, závod krejčovský, Železný Brod	5—	Václav Folk, lesní rada, Ruda nad Moravou	10—
JUDr. Ivo Halík, Praha I.	10—	Otakar Křížek, obchod dřívím, Praha-Libeň	5—
Ludmila Pleskolová, Ruzyně	10—	Učit. sbor stáť. čsl. odbor. školy tkalcovské, Jilemnice	5—
Dr. Otto Frankl, rabín, Rumburk	10—	Lída Jarníková, Praha I., Křížovnická 6	5—
Josef Kerner, ředitel Čsl. obchod. akademie v Ml. Boleslavi	5—	MUDr. Ot. Duffek, Světlá n. S.	2—
Benjamin Verner, zkouš. zubní technik, Nové Benátky	10—	Frant. Poupě, tech. kancelář, Praha VII., Belcrediho tř.	3—
Ant. Bártl, zubní technik, Praha II., v Jirchářích 5	10—	Odbočka Svazu čsl. důstojnictva, Ml. Boleslav	20—
MUDr. Jan Černý, st. obv. lékař, Rakovník	2—	Josef Hoče, řezník, Rumburk	20—
S. Strauss, Krásná Lípa	25—	Emil Kubík, úředník okres. nem. pojišť., Rumburk	20—
Dr. K. Baza, primátor hl. města Prahy, Praha	25—	Jindřich Kocour, řídící učitel, Rumburk	50—
Zem. rolnická škola, Ml. Boleslav	10—	Dr. Borůvka, sanatorium, Praha	5—
Alois Soběšlav, Kukleny	5—	Jar. Šulc, Kralupy n. Vlt.	10—
Otto J. Kudělka ml., Náchod, Týrsova	3—	Ant. Bártl, zk. zubní technik, Praha II.	10—
Plk. Kozák, Břevnov, Sultysova ul. 32	5—	Ant. Šrajer, oděvní dům, Turnov, náměstí	5—
Josef Langer, nadpor. v. v.	15—	A. Martinovský, velkoobchod komi- sionářský, Pízeň	15—
		V. Kozák, lovářna na láky, Praha	1—

JUDr. Ivo Halík, advokát, 10—
 Praha I., Benediktická 8
 Občanská záložna, 20—
 Třebouchov pod Orešem, 5—
 Ant. Zdeněk, obchod zbraněmi, 5—
 Praha, Žitná ul. 45
 Arch. Jan Beloušek, stavitel, 3—
 Pardubice, Lobská 100
 Irena Baudyšová, Písek, Týšova 13 10—
 JUDr. Jan Vodseďálek, advokát, 5—
 Roudnice
 Arcidiecézní svaz katolické charity, 10—
 Praha II.
 Městská spořitelna v Turnově 10—
 J. Miklas a syn, továrna na šrouby, 20—
 Železný Brod
 Pavel Havelka, čsbr.-evang. farář, 3—
 Pardubice
 Josef Potůček, vrch. komisař polit. 10—
 správy, Rumburk
 J. Ouhřabka, bruslna umělých 50—
 drahokamů a perli, Turnov
 JUDr. Ot. Hessler, Praha XVI, 10—
 Jeronýmova 7
 Josef Čapek, Svijany 5—
 JUDr. Josef Hes, notář, Turnov 10—
 F. Cíger, ředitel v. v. Mělník I. 5—
 Max Janowitz a bratr, Rumburk 50—
 A. Knížková, Turnov 2—
 K. Bradáč, okr. šk. insp. Mělník 2—
 Občanská záložna ve Slaném 10—
 Uhnan & Lohn, Dolní Ehrenberk 20—
 V. Kunst, výroba cement zboží a 5—
 a umělého kamene, Svijany 10—
 Jednota bratrská, Turnov 10—
 Dr. Otto Frankl, rabin, Rumburk 10—
 I. Schneider, Slaný 2—
 Schick, a Strauss, Rumburk 50—
 Ant. Miller, Železný Brod 4 50
 MUDr. Otto Klepetář, odb. zub. 6—
 lékař, Pardubice 2—
 MUDr. Jan Černý, Rakovník 2—
 Jer. Benda, Turnov 20—
 Marie Folková, vdova po četn. 20—
 nadpor., Kostelec n. O.
 Jaroslav Fišer st., Železný Brod 10—
 Raisův státní ústav učitelství v Jičíně 2 50
 Adolf Holk, ředitel čsl. reál. gy- 20—
 mnasia, Rumburk 15—
 Místní odbor Národní jednoty 6 50
 severočeské na Kladně

Moravská banka, odbočka 5—
 v Hradci Králové
 Jindřich Kocour, řídící učitel, 25—
 Rumburk
 Sříděčská banka v Příbrami 20—
 Městská spořitelna v Ml. Boleslavi 25—
 Městská spořitelna v Pardubicích 20—
 Josef Barton a synové, Náchod 30—
 Polit. organizace čsl. strany nár. 5—
 socialistické v Pardubicích
 Ferd. Šnejdr, řídící učitel, 5—
 Stuččany, p. Šumperk
 F. Koňvka, Velký Osek 10—
 Vojenské zátiší II. praporu píš. 15—
 pl. 47 v Turnově
 Dr. J. Bertl, profesor, Praha XII. 5—
 Představenstvo gremia lekárnického 10—
 b. kr. Královéhradeckého
 Opočno
 Fr. Holub, knihkupec, Slaný 4—
 Ing. St. Brázda, stavitel, Praha XI, 10—
 Sudoměřská 13
 Spořitelna města Chocně 7—
 Václav Senfeld, knihárství a papír., 2—
 Turnov
 Jan Malý, Semily 4—
 Ludmila Pleskotová, Ruzýň 10—
 F. Ledvinka, profesor, Rumburk 5—
 Učit. sbory obec. a měšť. školy 10—
 divčí v Bakově n. J.
 Vojenská jezdecká učiliště (hosp. 10—
 správa) v Pardubicích
 Jan Vichr, Lysá n. L. 10—
 Jos. Linhart, přednostka stanice, 5—
 v Georgswalde
 B. Janoušek, Tanvald-Šumburk 10—
 Jan Kahl, vrch. berní tajemník, 10—
 Rumburk
 Dr. Josef Soukal, předn. berní 20—
 správy, Rumburk
 Poštovní úřad, Nový Bydžov 3—
 Robert Protze, Rumburk 10—
 Václav Folk, lesní red., 20—
 Ruda n. Mor.
 Josef Kollmann, předn. pošt. 10—
 úřadu, Rokycany
 Měšť. škola chlapčeská v Písku 15 15
 Emanuel Urban, parostroj. pivovar 3—
 a sladovna, Unhošť
 Svat. Hrnčír, knihkupec, Nymburk 2—

K. Nosil, Liberec, Františkánská 5 5—
 Alois Němec, profesor, 6—
 Kostelec n. Orl.
 Hospodářské družstvo v Milevsku 10—
 Kongregace sester nejv. svátosti, 5—
 České Budějovice
 Anna Germářová, Praha II., 50—
 Vojtěšská 13
 Ředitelství Masarykovy veřejné 15—
 obchodní školy města Jičina
 Profesorský sbor státn. reál. 5—
 gymnasia, Pardubice
 Tělocvičná jednota Sokol, 3—
 (finanční odbor) v Turnově
 Josef Pláček, Turnov 5—
 Karel Daniček, závod. krejčovský, 10—
 Železný Brod
 Mělnická spořitelna 5—
 MUDr. V. Kurka, st. obv. lékař,
 Svijany
 Josef Pilnáček, továrna v Hradci 3—
 Králové
 JUDr. Jindřich Patka, advokát, 5—
 Semily
 Prof. sbor spol. div. r. r. gymnasia, 5—
 České Budějovice
 Zaměstnanci české národnosti poš. 1 2 31 50
 a telegr. úřadu, Rumburk
 Jan Springer, profesor, Šumperk 5—
 Ing. Em. Buriánek, řed. cukrovaru, 10—
 Beroun
 Herman a Palma, Turnov 5—
 Poš'ovní úřad Praha 31 50—
 Spolek paní a dívek piseckých 20—
 "Světlá" v Písku
 Učit. sbor měšť. školy divčí v Písku 10—
 J. Havránek, Turnov 5—
 Dr. Jos. Saeh, Hradec Král. 4—
 Odon Dvořák, přednostka stanice 10—
 v Bakově
 Odbočka Svazu čs. důstojnicka 25—
 v Pardubicích
 K. J. Zahradka, slévárna, 5—
 Mladá Boleslav
 Ota Resch, bankovní dům, 10—
 Pardubice
 Ing. S. Tomáš, Turnov 3—
 Karel Holan a spol., zasilatelství, 15—
 Praha I., Rybní ul. 18
 Občanská záložna v Pardubicích 20—

Ing. Dr. Ed. Viktora, stavební inženýr a stavitel, Praha VII.	5'—
Pěší pluk 42, Terezín	47'—
Advokát Josef Bousek, Praha XI., Husova 58	5'—
Sochůrek, Nechvětál a spol., Třesf 20'—	20'—
Líbal Josef, vedoucí prodejny „Bafa“ ve Filipově	10'—
Josef Hlaváček, výrobce harmonik, Louny	5'—
Městská spořitelna, Železný Brod	5'—
Karel Vopršal, tov. na vážené zboží Týniště n. Orli	10'—
Spořitelna města Nymburka	10'—
A. Koblík, Vamberk	4'—
Profesorský sbor čsl. síst. reál. gymnasia v Turnově	10'—
Spořitelna města Žitna	50'—
Lekovar, Hradec Králové	5'—
Spořitelna města Kutné Hory	10'—
Učit. jedn. Budeč, Slaný	450'—
Frant. Kučera, stav. hmoty, Čelákovice	5'—
Jindřich Kubias, tov. na uzen. zboží, Vamberk	10'—
Josef Hampl, Rosnice	5'—
Obec Svijany	10'—
Karel Kroupa, Mělník	5'—
Heř. Jiránek, dentist, Želez. Brod 10'—	10'—
Npor. v. v. Jos. Langer, Žleby	5'—
Josef Jansa, nadpor. četnictva, Rumburk	5'—
Obchodní gremium v Turnově	10'—
Ing. Venger, Unhošť	5'—
Fr. Črha, galanterní obchod., Pardubice	5'—
Tělocvičná jednota Sokol, Pardubice	5'—
Úřednictvo poštovního úřadu ve Slaném	5'—
Dr. J. Kohout za gymn. v Kolíně	5'—
Místní odbor Spolku čes. želez. úředníků v Pardubicích	5'—
MUDr. K. Steiner, Rumburk	20'—
Eternitas, Hradec Králové	10'—
Josef Khýn, Výšoké Mýto	5'—
Jar. Hudský, řed. spoř. města Železného Brodu	5'—
Jednota čsl. soukromých úředníků, odbor v Pardubicích	5'—
Jednota čs. obce legionářské, České Budějovice	5'—
Kpt. Fr. Thost, voj. laz. ústav, Karlovy Vary	20'—
Josef Karner, řed. obch. akademie, Mladá Boleslav	5'—
Vilém Černovický, Turnov	1'—
Jos. Studeník, taj. v. v., Turnov	5'—

DARY DOŠLÉ PO 31. PROSINCI 1936 BUDOU UVEDENY

V PŘÍŠTÍ VÝROČNÍ ZPRÁVĚ.

Všem dárcům srdečný dík!

Město: <input type="text"/>		Okres: <input type="text"/>	
Jméno: <input type="text"/>		Příjmení: <input type="text"/>	
Adresa: <input type="text"/>		Město: <input type="text"/>	
Pošta: <input type="text"/>		Okres: <input type="text"/>	

Číslo	Podpis	Podpis	Podpis	Podpis	Podpis	Podpis	Podpis
1							
2							
3							
4							
5							
6							
7							
8							
9							
10							

Příloha č. 2

Statistické hlášení za rok 1997

Číslo	Podpis	Podpis	Podpis	Podpis	Podpis	Podpis	Podpis
1							
2							
3							
4							
5							
6							
7							
8							
9							
10							

Město: <input type="text"/>		Okres: <input type="text"/>	
Jméno: <input type="text"/>		Příjmení: <input type="text"/>	
Adresa: <input type="text"/>		Město: <input type="text"/>	
Pošta: <input type="text"/>		Okres: <input type="text"/>	

dne 22.10.1996
gramu statistických
a rok 1997
ní jednotka odešle výkaz
ánu resortu zdravotnickví
dicíých pokymě

ív dat je zaručena
89/95 Sb.
ětují pro potřebu MZ ČR,
individuálních dat ručí

Rok: 1997
Druh ZZ (obor): kojenecké ústavy a dětské domovy

A(MZ)1-01

IČO	Zpravodajská jednotka (adresa):	DĚTSKÝ DOMOV RUMBURK U Stadionu 3 408 01 RUMBURK Tel. 0413/332505, 332942
PCZ		
Oddělení, pracoviště, druh ZZ 410, 420, 421		

městnanci a zaměstnavatelé - stav k 31.12. 1997

	č.ř.	lékaři	SZP	ze sl. 2 rehabilitační pracovníci	sociální pracovníci	jiní odborní VŠ	pedagogové
a	b	1	2		4	6	8
osoby (počet)	11		26,00				2,00
ústené počty (úvazek)	12		25,23		1		2,00

hmotnost

	č.ř.	celkem	0 letí	1 rok a více	důvod přijetí (pobytu)		
					zdravotní	sociál.-zdrav.	sociální
a	b	1	2	3	4	5	6
míst k 31.12.	21	60					
přijatých *)	22	35	8	27	19	5	20
propuštěných *)	23	33	0	33	7	8	18
zemřelých	24	0	0	0			
dětí k 31.12.	25	58	0	58	15	8	35
ná kapacita zařízení	26	21 900					
vací dny	27	21 177					

počítávají se děti, jejichž pobyt v ústavu byl dočasně přerušen hospitalizací, pobytem v léčebně nebo ozdravovně

Statistické hlášení za rok 1997

puštěné děti (počet)

Z ř. 23	č.ř.	celkem	0 letí	1 letí	2 letí	3 letí	4 roky a více
a	b	1	2	3	4	5	6
rodiny	41	15	0	3	6	3	3
pro nezájem	42	3	0	0	0	2	1
se souhlasem rodičů	43	3	0	1	2	0	0
pro zbavení rodič. práv	44	0	0	0	0	0	0
my náhradní rodinné péče	45	7	0	0	1	3	3
to domova	46	5	0	0	0	2	3
sociální péče	47	0	0	0	0	0	0
	48	0	0	0	0	0	0

lňující údaje

D ě t i	č.ř.	přijaté	propuštěné	zemřelé	státní občanství (stav k 31.12.)		
					české	slovenské	jiné
a	b	1	2	3	4	5	6
	71				45	13	0
	72				0	0	0
ková hranice ústavu	73	20	19	0	31	8	0
ou hranici ústavu	74	7	14	0	14	9	0
vané	75	2	0	0	2	1	0
	76	11	12	0	20	14	0
	77	0	2	0	1	0	0

DĚTSKÝ DOMOV RUMBURK
U Stadionu 3
408 01 RUMBURK
tlačního zpravodajské tel. 0413/332505, 332942

Výkaz sestavil:

Telefon: 0413/332505

[Handwritten signature]

Statistický výkaz o živelnosti 22
Rok 1998
Okres 22 (okresy: Brno-venkovsko, Brno-město, Brno-středoměsto)

00829447	Okres 22 (okresy: Brno-venkovsko, Brno-město, Brno-středoměsto)
----------	---

Okresní úřad Brno-venkovsko - okres k 31.12.1998

Ukazatel	1998	1997	1996	1995	1994	1993	1992
1. Úmrtí	1	1	1	1	1	1	1
2. Úmrtí (včetně)	26100	26100	26100	26100	26100	26100	26100
3. Úmrtí (bez)							
4. Úmrtí (včetně)							
5. Úmrtí (bez)							
6. Úmrtí (včetně)							
7. Úmrtí (bez)							
8. Úmrtí (včetně)							
9. Úmrtí (bez)							
10. Úmrtí (včetně)							
11. Úmrtí (bez)							
12. Úmrtí (včetně)							
13. Úmrtí (bez)							
14. Úmrtí (včetně)							
15. Úmrtí (bez)							
16. Úmrtí (včetně)							
17. Úmrtí (bez)							
18. Úmrtí (včetně)							
19. Úmrtí (bez)							
20. Úmrtí (včetně)							
21. Úmrtí (bez)							
22. Úmrtí (včetně)							
23. Úmrtí (bez)							
24. Úmrtí (včetně)							
25. Úmrtí (bez)							
26. Úmrtí (včetně)							
27. Úmrtí (bez)							
28. Úmrtí (včetně)							
29. Úmrtí (bez)							
30. Úmrtí (včetně)							
31. Úmrtí (bez)							
32. Úmrtí (včetně)							
33. Úmrtí (bez)							
34. Úmrtí (včetně)							
35. Úmrtí (bez)							
36. Úmrtí (včetně)							
37. Úmrtí (bez)							
38. Úmrtí (včetně)							
39. Úmrtí (bez)							
40. Úmrtí (včetně)							
41. Úmrtí (bez)							
42. Úmrtí (včetně)							
43. Úmrtí (bez)							
44. Úmrtí (včetně)							
45. Úmrtí (bez)							
46. Úmrtí (včetně)							
47. Úmrtí (bez)							
48. Úmrtí (včetně)							
49. Úmrtí (bez)							
50. Úmrtí (včetně)							
51. Úmrtí (bez)							
52. Úmrtí (včetně)							
53. Úmrtí (bez)							
54. Úmrtí (včetně)							
55. Úmrtí (bez)							
56. Úmrtí (včetně)							
57. Úmrtí (bez)							
58. Úmrtí (včetně)							
59. Úmrtí (bez)							
60. Úmrtí (včetně)							
61. Úmrtí (bez)							
62. Úmrtí (včetně)							
63. Úmrtí (bez)							
64. Úmrtí (včetně)							
65. Úmrtí (bez)							
66. Úmrtí (včetně)							
67. Úmrtí (bez)							
68. Úmrtí (včetně)							
69. Úmrtí (bez)							
70. Úmrtí (včetně)							
71. Úmrtí (bez)							
72. Úmrtí (včetně)							
73. Úmrtí (bez)							
74. Úmrtí (včetně)							
75. Úmrtí (bez)							
76. Úmrtí (včetně)							
77. Úmrtí (bez)							
78. Úmrtí (včetně)							
79. Úmrtí (bez)							
80. Úmrtí (včetně)							
81. Úmrtí (bez)							
82. Úmrtí (včetně)							
83. Úmrtí (bez)							
84. Úmrtí (včetně)							
85. Úmrtí (bez)							
86. Úmrtí (včetně)							
87. Úmrtí (bez)							
88. Úmrtí (včetně)							
89. Úmrtí (bez)							
90. Úmrtí (včetně)							
91. Úmrtí (bez)							
92. Úmrtí (včetně)							
93. Úmrtí (bez)							
94. Úmrtí (včetně)							
95. Úmrtí (bez)							
96. Úmrtí (včetně)							
97. Úmrtí (bez)							
98. Úmrtí (včetně)							
99. Úmrtí (bez)							
100. Úmrtí (včetně)							

Příloha č. 3

Statistické hlášení za rok 1998

Ukazatel	1998	1997	1996	1995	1994	1993	1992
1. Úmrtí	1	1	1	1	1	1	1
2. Úmrtí (včetně)	26100	26100	26100	26100	26100	26100	26100
3. Úmrtí (bez)							
4. Úmrtí (včetně)							
5. Úmrtí (bez)							
6. Úmrtí (včetně)							
7. Úmrtí (bez)							
8. Úmrtí (včetně)							
9. Úmrtí (bez)							
10. Úmrtí (včetně)							
11. Úmrtí (bez)							
12. Úmrtí (včetně)							
13. Úmrtí (bez)							
14. Úmrtí (včetně)							
15. Úmrtí (bez)							
16. Úmrtí (včetně)							
17. Úmrtí (bez)							
18. Úmrtí (včetně)							
19. Úmrtí (bez)							
20. Úmrtí (včetně)							
21. Úmrtí (bez)							
22. Úmrtí (včetně)							
23. Úmrtí (bez)							
24. Úmrtí (včetně)							
25. Úmrtí (bez)							
26. Úmrtí (včetně)							
27. Úmrtí (bez)							
28. Úmrtí (včetně)							
29. Úmrtí (bez)							
30. Úmrtí (včetně)							
31. Úmrtí (bez)							
32. Úmrtí (včetně)							
33. Úmrtí (bez)							
34. Úmrtí (včetně)							
35. Úmrtí (bez)							
36. Úmrtí (včetně)							
37. Úmrtí (bez)							
38. Úmrtí (včetně)							
39. Úmrtí (bez)							
40. Úmrtí (včetně)							
41. Úmrtí (bez)							
42. Úmrtí (včetně)							
43. Úmrtí (bez)							
44. Úmrtí (včetně)							
45. Úmrtí (bez)							
46. Úmrtí (včetně)							
47. Úmrtí (bez)							
48. Úmrtí (včetně)							
49. Úmrtí (bez)							
50. Úmrtí (včetně)							
51. Úmrtí (bez)							
52. Úmrtí (včetně)							
53. Úmrtí (bez)							
54. Úmrtí (včetně)							
55. Úmrtí (bez)							
56. Úmrtí (včetně)							
57. Úmrtí (bez)							
58. Úmrtí (včetně)							
59. Úmrtí (bez)							
60. Úmrtí (včetně)							
61. Úmrtí (bez)							
62. Úmrtí (včetně)							
63. Úmrtí (bez)							
64. Úmrtí (včetně)							
65. Úmrtí (bez)							
66. Úmrtí (včetně)							
67. Úmrtí (bez)							
68. Úmrtí (včetně)							
69. Úmrtí (bez)							
70. Úmrtí (včetně)							
71. Úmrtí (bez)							
72. Úmrtí (včetně)							
73. Úmrtí (bez)							
74. Úmrtí (včetně)							
75. Úmrtí (bez)							
76. Úmrtí (včetně)							
77. Úmrtí (bez)							
78. Úmrtí (včetně)							
79. Úmrtí (bez)							
80. Úmrtí (včetně)							
81. Úmrtí (bez)							
82. Úmrtí (včetně)							
83. Úmrtí (bez)							
84. Úmrtí (včetně)							
85. Úmrtí (bez)							
86. Úmrtí (včetně)							
87. Úmrtí (bez)							
88. Úmrtí (včetně)							
89. Úmrtí (bez)							
90. Úmrtí (včetně)							
91. Úmrtí (bez)							
92. Úmrtí (včetně)							
93. Úmrtí (bez)							
94. Úmrtí (včetně)							
95. Úmrtí (bez)							
96. Úmrtí (včetně)							
97. Úmrtí (bez)							
98. Úmrtí (včetně)							
99. Úmrtí (bez)							
100. Úmrtí (včetně)							

Vyřizoval:
 Tiskárna: 0413/ 312505
 Datum: 7.1.1999

Rok: 1999

Druh ZZ (obor): kojenecké ústavy a dětské domovy

Zpravodajská jednotka odešle výkaz přísluš. orgánu resortu zdravotnictví podle metodických pokynů ÚZIS ČR

Ochrana individuálních dat je zaručena zákonem č. 89/95 Sb. Udaje se zjišťují pro potřebu Ministerstva zdravotnictví, za ochranu individuálních dat ručí Ministerstvo zdravotnictví

IČO 00829447
PCZ
Oddělení: pracoviště, druh ZZ 410, 420, 421

Zpravodajská jednotka (adresa)

DĚTSKÝ DOMOV RUMBURK
 U Stadionu 3
 408 01 RUMBURK
 Tel. 0413/332505, 332942

I. Zaměstnanci a zaměstnavatelé - stav k 31.12. 1999

	č.ř.	Lékaři	SZP	ze sl. 2 rehabilitační pracovníci	Sociální pracovníci	Jiní odborní VŠ	Pedagogové
a	b	1	2	3	4	5	6
Fyzické osoby (počet)	11						
Přepočtené počty (úvazek)	12						

II. Činnost

	č.ř.	Celkem	0 letí	1 rok a více	Důvod přijetí (pobytu)		
					zdravotní	sociál.-zdrav.	sociální
a	b	1	2	3	4	5	6
Počet míst k 31.12.	21	60					
Počet přijatých *)	22	33	4	29	1	14	18
Počet propuštěných *)	23	23	-	23	-	5	18
Počet zemřelých	24	-	-	-			
Počet dětí k 31.12.	25	61	4	57	2	34	25
Skutečná kapacita zařízení	26	21 900					
Ošetřovací dny	27	21 652					

*) nezapočítávají se děti, jejichž pobyt v ústavu byl dočasně přerušen hospitalizací, pobytem v léčebně nebo ozdravovně

I. Propuštěné děti (počet)

Zř. 23	č.ř.	Celkem	0 letí	1 letí	2 letí	3 letí	4 roky a více
a	b	1	2	3	4	5	6
o vlastní rodiny	41	11	-	3	2	3	3
o dopce							
pro nezámě	42	-					
se souhlasem rodičů	43	2				1	1
pro zbavení rodič. práv	44	-					
o jiné formy náhradní rodinné péče	45	5				1	4
o dětského domova	46	5					5
o ústavu sociální péče	47	-					
nam	48	-					

V. Doplnující údaje

Děti	č.ř.	Přijaté	Propuštěné	Zemřelé	Státní občanství (stav k 31.12.)	
					české	jiné
a	b	1	2	3	4	5
Celkem	71				60	1
leté	72				4	-
rok až věková hranice ústavu	73	19	4	-	28	-
ad věkovou hranici ústavu	74	10	19	-	28	1
andicapované	75	4	1	-	14	-
imské	76	6	4	-	33	1
rané	77	3	1	-	5	-

DĚTSKÝ DOMOV RUMBURK

U Stadionu 3
 408 01 RUMBURK
 Tel. 0413/332505, 332942

Výkaz sestavil:

Telefon: 0413/332505

Podpis vedoucího zpravodajské jednotky:

Datum: 5.1.2000

Příloha č. 5

Úplné znění Zákona o rodině

PŘEDSEDA POSLANECKÉ SNĚMOVNY

vyhlašuje

úplné znění zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, jak vyplývá ze změn a doplnění provedených zákonem č. 132/1982 Sb., zákonem č. 234/1992 Sb.,
nálezením Ústavního soudu č. 72/1995 Sb. a zákonem č. 91/1998 Sb.

ZÁKON

o rodině

Národní shromáždění Československé socialistické republiky se usneslo na tomto

zákoně o rodině

Články I až VII

zrušeny

ČÁST PRVNÍ

MANŽELSTVÍ

Hlava první

VZNIK MANŽELSTVÍ

§1

§1 (1) Manželství je trvalé společenství muže a ženy založené zákonem stanoveným způsobem.

§1 (2) Hlavním účelem manželství je založení rodiny a řádná výchova dětí.

§2

Muž a žena, kteří chtějí spolu uzavřít manželství (dále jen "snoubenci"), mají předem poznat navzájem své charakterové vlastnosti a svůj zdravotní stav, a mohli založit manželství, které splní svůj účel.

§3

§3 (1) Manželství se uzavírá svobodným a úplným souhlasným prohlášením muže a ženy o tom, že spolu vstupují do manželství učiněným před ecním úřadem pověřeným vést matriky, popřípadě úřadem, který plní jeho funkci, (dále jen "matriční úřad") nebo před orgánem církve nebo náboženské olečnosti, oprávněné k tomu zvláštním předpisem.

§3 (2) Prohlášení se činí veřejně a slavnostním způsobem v přítomnosti dvou svědku.

§4

Občanský sňatek

§4 (1) Prohlášení o uzavření manželství učiní snoubenci před starostou (primátorem) nebo pověřeným členem obecního (městskeho) zastupitelstva tričního úřadu, v jehož obvodu má jeden z nich trvalý pobyt, a to za přítomnosti matrikáře.

§4 (2) Příslušný matriční úřad může povolit uzavření manželství před jiným matričním úřadem nebo na kterémkoli vhodném místě.

§4 (3) Je-li život snoubence přímo ohrožen, může se manželství uzavřít před kterýmkoli obecním úřadem na kterémkoli místě.

Církevní sňatek

§4a

§4a (1) Prohlášení o uzavření manželství učiní snoubenci před příslušným orgánem církve, a to před osobou pověřenou oprávněnou církví nebo oženskou společností. {1}

§4a (2) Manželství se uzavírá v místě určeném předpisy církve nebo náboženské společnosti pro náboženské obřady nebo náboženské úkony.

§4b

§4b (1) Podmínky uzavření manželství stanovené tímto zákonem platí i pro církevní sňatek.

§4b (2) Církevní sňatek může být uzavřen až poté, kdy snoubenci předloží oddávajícimu osvědčení vydané příslušným matričním úřadem, od jehož vydání neuplynuly více než tři měsíce, o tom, že splnili všechny požadavky zákona pro uzavření platného manželství.

§4b (3) Orgán církve, před kterým došlo k uzavření manželství, je povinen bezodkladně doručit protokol o uzavření manželství s uvedením skutečností podle zvláštních předpisů{2} příslušnému matričnímu úřadu, v jehož obvodě bylo manželství uzavřeno. {3}

§4c

Manželství uzavřená občany České a Slovenské Federativní Republiky v období od 1. ledna 1950 do nabytí účinnosti tohoto zákona církevní formou v zahraničí podle práva platného v místě uzavření manželství, jsou platná podle československého práva.

§5

Občan České republiky může v cizině uzavřít manželství též před zastupitelským úřadem České republiky oprávněným k tomu zvláštním předpisem. {3a}

§6

§6 (1) Snoubenci jsou povinni předložit stanovené doklady,{3b} jakož i prohlásit, že jim nejsou známy okolnosti vylučující uzavření manželství, že navzájem znají svůj zdravotní stav a že zvažili úpravu budoucích majetkových vztahů, uspořádání budoucího bydlení a hmotné zajištění rodiny po uzavření manželství.

§6 (2) Kdo chce uzavřít nové manželství, je povinen prokázat, že jeho dřívější manželství zaniklo, nebo bylo prohlášeno za neplatné.

§6 (3) Matriční úřad může předložení stanovených dokladů prominout, je-li jejich opatření spojeno s těžko překonatelnou překážkou.

§7

§7 (1) Je-li život toho, kdo chce uzavřít manželství, přímo ohrožen, není třeba předložit doklady jinak k uzavření manželství potřebné. I v takovém případě však snoubenci musí prohlásit, že jim nejsou známy okolnosti, které by uzavření manželství vylučovaly.

§7 (2) V cizině může přijmout prohlášení snoubenců v případě uvedeném v odstavci 1 i kapitán lodi plující pod vlajkou České republiky, kapitán letadla registrovaného v České republice a velitel vojenské jednotky České republiky v zahraničí.

§8

§8 (1) Snoubenci jsou povinni při uzavírání manželství před matričním úřadem nebo oprávněným orgánem církve souhlasně prohlásit, zda příjmení jednoho z nich bude jejich příjmením společným, či zda si ponechají svá dosavadní příjmení nebo zda spolu s příjmením společným bude jeden z nich žít a na druhém místě uvádět příjmení předchozí; bylo-li předchozí příjmení složeno ze dvou příjmení, může být na druhém místě užíváno a uváděno jen jedno z nich.

§8 (2) Ponechají-li si svá dosavadní příjmení, prohlásí, které z jejich příjmení bude příjmením společných dětí.

§9

§9 (1) Z důležitých důvodů může okresní úřad povolit, aby prohlášení jednoho ze snoubenců, že vstupuje do manželství, učinil jeho zástupce. Plná moc musí být písemná a podpis na ní musí být úředně ověřen. Druhý snoubenec, se kterým má být manželství uzavřeno, musí být v ní přesně označen, jinak manželství nevznikne.

§9 (2) Odvolání plné moci je účinné, jen pokud se o něm druhý snoubenec dozví předtím, než učiní prohlášení, že vstupuje do manželství.

§10

§10 (1) Byl-li uzavřen občanský sňatek, nemají následné náboženské obřady právní následky.

§10 (2) Byl-li uzavřen církevní sňatek, nelze následně uzavřít občanský sňatek.

Hlava druhá

NEPLATNOST A NEEEXISTENCE MANŽELSTVÍ

§11

§11 (1) Manželství nemůže být uzavřeno se ženatým mužem nebo vdanou ženou; neplatnost manželství vysloví soud i bez návrhu.

§11 (2) K výroku o neplatnosti nedojde a takové manželství se stane platným, jakmile dřívější manželství zaniklo, nebo bylo prohlášeno za neplatné.

§12

Manželství nemůže být uzavřeno mezi předky a potomky a mezi sourozenci; totéž platí o příbuzenství založeném osvojením, pokud osvojení trvá. Neplatnost manželství vysloví soud i bez návrhu.

§13

§13 (1) Manželství nemůže uzavřít nezletilý. Výjimečně, jestliže to je v souladu se společenským účelem manželství, může soud z důležitých důvodů povolit uzavření manželství nezletilému staršímu než šestnáct let. Bez tohoto povolení je manželství neplatné a soud vysloví neplatnost i bez návrhu.

§13 (2) K výroku o neplatnosti manželství však nedojde a takové manželství se stane platným, jestliže manžel, který byl v době uzavření manželství nezletilý, již dovršil osmnáctý rok, nebo jestliže manželka otěhotněla.

§14

§14 (1) Manželství nemůže uzavřít osoba zbavená způsobilosti k právním úkonům.

§14 (2) Osoba, jejíž způsobilost k právním úkonům je omezena, může uzavřít manželství jen s povolením soudu.

§14 (3) Manželství nemůže uzavřít osoba stížená duševní poruchou, která by měla za následek omezení nebo zbavení způsobilosti k právním úkonům. Soud však může osobě, která je stížena duševní poruchou, která by měla za následek omezení způsobilosti k právním úkonům, uzavření manželství povolit, je-li zdravotní stav osoby slučitelný s účelem manželství.

§14 (4) Uzavře-li manželství osoba zbavená způsobilosti k právním úkonům nebo osoba, která trpí duševní poruchou, která by měla za následek zbavení způsobilosti k právním úkonům, vysloví soud neplatnost manželství i bez návrhu.

§14 (5) Uzavře-li manželství osoba, jejíž způsobilost k právním úkonům je omezena, nebo osoba stížená duševní poruchou, která by měla za následek omezení způsobilosti k právním úkonům, bez povolení soudu, vysloví soud neplatnost tohoto manželství na návrh kteréhokoli z manželů. Neplatnost manželství soud nevysloví, jestliže zdravotní stav manžela se stal slučitelný s účelem manželství.

§15

§15 (1) Jestliže manželství zaniklo, nelze je prohlásit za neplatné.

§15 (2) Bylo-li manželství uzavřeno se ženatým mužem nebo vdanou ženou nebo mezi předky a potomky a mezi sourozenci, vysloví se neplatnost i po jeho zániku. Totéž platí o manželství uzavřeném mezi osobami, které jsou v příbuzenském poměru na základě osvojení.

§15a

§15a (1) Manželství je neplatné, jestliže prohlášení o uzavření manželství bylo učiněno v důsledku bezprávně výhrůžky anebo omylu týkajícího se totožnosti jednoho ze snoubenců nebo povahy právního úkonu uzavření manželství. Soud vysloví neplatnost takového manželství na návrh kteréhokoli z manželů.

§15a (2) Právo manžela uplatnit neplatnost manželství podle odstavce 1 zanikne uplynutím jednoho roku ode dne, kdy se o rozhodné skutečnosti dozvěděl.

§16

§16 (1) Bylo-li řízení o prohlášení manželství za neplatné na návrh některého z manželů již zahájeno, lze neplatnost manželství vyslovit i po smrti druhého manžela.

§16 (2) Po smrti manžela, který podal návrh na prohlášení manželství za neplatné, lze vyslovit neplatnost manželství také tehdy, požádají-li o to do jednoho roku po jeho smrti jeho potomci.

§17

§17 (1) Manželství prohlášené za neplatné se považuje za neuzavřené.

§17 (2) O právech a povinnostech manželů ke společnému dítěti a o jejich majetkových poměrech po prohlášení manželství za neplatné, platí obdobně ustanovení o právech a povinnostech rozvedených manželů ke společnému dítěti a o jejich majetkových poměrech.

§17a

§17a (1) Manželství nevznikne, jestliže muž nebo žena byli k prohlášení o uzavření manželství donuceni fyzickým násilím.

§17a (2) Manželství nevznikne, jestliže bylo uzavřeno nezletilým mladším šestnácti let.

§17a (3) Manželství nevznikne, jestliže nebyly dodrženy podmínky uvedené v §4, §4a odst. 1, §4b odst. 2 a §9.

Hlava třetí

VZTAHY MEZI MANŽELY

§18

Muž a žena mají v manželství stejná práva a stejné povinnosti. Jsou povinni žít spolu, být si věrni, vzájemně respektovat svoji důstojnost, pomáhat si, společně pečovat o děti a vytvářet zdravé rodinné prostředí.

§19

§19 (1) O uspokojování potřeb rodiny jsou povinni oba manželé pečovat podle svých schopností, možností a majetkových poměrů.

§19 (2) Poskytování peněžních a jiných prostředků na náklady společné domácnosti muže být zcela nebo zčásti vyvaženo osobní péčí o společnou domácnost a děti.

§19 (3) Neplní-li jeden z manželů svoji povinnost hradit náklady společné domácnosti, rozhodne na návrh druhého manžela ve věci soud.

§20

O záležitostech rodiny rozhodují manželé společně. Nedohodnou-li se o podstatných věcech, rozhodne na návrh jednoho z nich soud.

§21

§21 (1) Manžel je oprávněn zastupovat druhého manžela v jeho běžných záležitostech, zejména přijímat za něho běžná plnění, pokud zvláštní předpis nestanoví jinak.

§21 (2) Jednání jednoho manžela při obstarávání běžných záležitostí rodiny zavazuje oba manžely společně a nerozdílně.

§21 (3) Ustanovení odstavců 1 a 2 neplatí, jestliže jiné osobě bylo známo, že druhý manžel tyto účinky proti ní výslovně vyloučil.

Hlava čtvrtá

ZÁNIK MANŽELSTVÍ SMRTÍ, PROHLÁŠENÍM MANŽELA ZA MRTVÉHO

§22

§22 (1) Manželství zaniká smrtí nebo prohlášením jednoho manžela za mrtvého. Byl-li manžel prohlášen za mrtvého, manželství zaniká dnem, kdy rozhodnutí o tom nabude právní moci.

§22 (2) Bude-li prohlášení za mrtvého zrušeno, neobnoví se zaniklé manželství, jestliže mezitím manžel toho, kdo byl prohlášen za mrtvého, uzavřel manželství nové.

Hlava pátá

ROZVOD

§23

zrušen

§24

§24 (1) Soud může manželství na návrh některého z manželů rozvést, jestliže je manželství tak hluboce a trvale rozvráceno, že nelze očekávat obnovení manželského soužití; bere přitom v úvahu příčiny rozvratu manželství.

§24 (2) Mají-li manželé nezletilé děti, nemůže být manželství rozvedeno, bylo-li by to v rozporu se zájmem těchto dětí, daným zvláštními důvody.

§24a

§24a (1) Jestliže manželství trvalo alespoň jeden rok, manželé spolu nejméně šest měsíců nežijí a k návrhu na rozvod se druhý manžel připojí, má se za to, že podmínky uvedené v ustanovení §24 odst. 1 jsou splněny. Soud nezjišťuje příčiny rozvratu a manželství rozvede, jsou-li předloženy

a) písemné smlouvy s úředně ověřenými podpisy účastníků upravující pro dobu po tomto rozvodu vypořádání vzájemných majetkových vztahů, práva a povinnosti společného bydlení a případnou výživovací povinnost, a

b) pravomocně rozhodnutí soudu o schválení dohody o úpravě poměrů nezletilých dětí pro dobu po rozvodu.

§24a (2) Ustanovení §24 odst. 2 platí obdobně.

§24b

§24b (1) Návrhu na rozvod, s nímž nesouhlasí manžel, který se na rozvratu manželství porušením manželských povinností převážně nepodílel a jemuž by byla rozvodem způsobena zvlášť závažná újma, soud nevyhoví, pokud mimořádné okolnosti svědčí ve prospěch zachování manželství.

§24b (2) Jestliže však manželé spolu nežijí po dobu delší než tři roky, soud manželství rozvede, jsou-li splněny podmínky §24.

§25

Manželství nelze rozvést, dokud nenabude právní moci rozhodnutí o úpravě poměrů nezletilých dětí pro dobu po rozvodu, které vydá soud v řízení podle §176 občanského soudního řádu.

§26

§26 (1) Před rozhodnutím, kterým se rozvádí manželství rodičů nezletilého dítěte, upraví soud jejich práva a povinnosti k dítěti pro dobu po rozvodu, zejména určí, komu bude dítě svěřeno do výchovy a jak má každý z rodičů přispívat na jeho výživu.

§26 (2) Jsou-li oba rodiče způsobilí dítě vychovávat a mají-li o výchovu zájem, může soud svěřit dítě do společné, popřípadě střídavé výchovy obou rodičů, je-li to v zájmu dítěte a budou-li tak lépe zajištěny jeho potřeby.

§26 (3) Rozhodnutí o úpravě výkonu rodičovské zodpovědnosti může být nahrazeno dohodou rodičů, která ke své platnosti potřebuje schválení soudu.

§26 (4) Při rozhodování o svěřeni dítěte do výchovy rodičů soud sleduje především zájem dítěte s ohledem na jeho osobnost, zejména vlohy, schopnosti a vývojové možnosti, a se zřetelem na životní poměry rodičů. Dbá, aby bylo respektováno právo dítěte na péči obou rodičů a udržování pravidelného osobního styku s nimi a právo druhého rodiče, jemuž nebude dítě svěřeno, na pravidelnou informaci o dítěti. Soud přihlídně rovněž k citové orientaci a zázemí dítěte, výchovné schopnosti a odpovědnosti rodiče, stabilitě budoucího výchovného prostředí, ke schopnosti rodiče dohodnout se na výchově dítěte s druhým rodičem, k citovým vazbám dítěte na sourozence, prarodiče a další příbuzné a též k hmotnému zabezpečení ze strany rodiče včetně bytových poměrů.

§26 (5) Soud vždy vezme v úvahu, kdo dosud kromě řádné péče o dítě dbal o jeho výchovu po stránce citové, rozumové a mravní.

§27

§27 (1) Dohoda o styku rodičů s dítětem nepotřebuje schválení soudu.

§27 (2) Soud však styk rodičů s dítětem upraví, vyžaduje-li to zájem na jeho výchově a poměry v rodině. Bránění oprávněnému rodiči ve styku s dítětem, pokud je opakovaně bezdůvodné, je považováno za změnu poměrů, vyžadující nové rozhodnutí o výchovném prostředí.

§27 (3) Jestliže je to nutné v zájmu dítěte, soud styk dítěte s rodičem omezí nebo jej i zakáže.

§27 (4) Vyžaduje-li to zájem dítěte a poměry v rodině, může soud upravit styk dítěte s prarodiči a sourozenci.

§28

Změní-li se poměry, může soud změnit i bez návrhu rozhodnutí nebo dohodu rodičů o výkonu jejich rodičovských práv a povinností.

§29

Manžel, který přijal příjmení druhého manžela, může do jednoho měsíce po právní moci rozhodnutí o rozvodu oznámit matričnímu úřadu, že přijímá opět své dřívější příjmení, popřípadě že opouští od užívání společného příjmení vedle příjmení dřívějšího.

ČÁST DRUHÁ

VZTAHY MEZI RODIČI A DĚTMI

Hlava první

RODIČOVSKÁ ZODPOVĚDNOST

§30

zrušen

§31

§31 (1) Rodičovská zodpovědnost je souhrn práv a povinností

- a) při péči o nezletilé dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj,
- b) při zastupování nezletilého dítěte,
- c) při správě jeho jmění.

§31 (2) Při výkonu práv a povinností uvedených v odstavci 1 jsou rodiče povinni důsledně chránit zájmy dítěte, řídit jeho jednání a vykonávat nad ním dohled odpovídající stupni jeho vývoje. Mají právo užít přiměřených výchovných prostředků tak, aby nebyla dotčena důstojnost dítěte a jakkoli ohroženo jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj.

§31 (3) Dítě, které je schopno s ohledem na stupeň svého vývoje vytvořit si vlastní názor a posoudit dosah opatření jeho se týkajících, má právo obdržet potřebné informace a svobodně se vyjadřovat ke všem rozhodnutím rodičů týkajících se podstatných záležitostí jeho osoby a být slyšeno v každém řízení, v němž se o takových záležitostech rozhoduje.

§31 (4) Dítě, které žije ve společné domácnosti s rodiči, je povinno podle svých schopností jim pomáhat. Je dále povinno přispívat i na úhradu společných potřeb rodiny, pokud má vlastní příjem, popřípadě majetek, kterého lze použít pro společné potřeby rodiny.

§32

§32 (1) Rozhodující úlohu ve výchově dětí mají rodiče.

§32 (2) Rodiče mají být osobním životem a chováním příkladem svým dětem.

§33

Na výchově dítěte se podílí i manžel, který není rodičem dítěte, za předpokladu, že s ním žije ve společné domácnosti.

§34

§34 (1) Rodičovská zodpovědnost náleží oběma rodičům.

§34 (2) Jestliže jeden z rodičů nežije, není znám nebo nemá způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu, náleží rodičovská zodpovědnost druhému rodiči. Totéž platí, je-li jeden z rodičů rodičovské zodpovědnosti zbaven a nebo je-li výkon jeho rodičovské zodpovědnosti pozastaven.

§34 (3) Soud může přiznat rodičovskou zodpovědnost ve vztahu k péči o dítě i nezletilému rodiči dítěte, který dosáhl věku šestnácti let, má-li potřebné předpoklady pro výkon práv a povinností z rodičovské zodpovědnosti vyplývajících.

§35

Dítě je povinno své rodiče ctít a respektovat.

§36

Rodiče zastupují dítě při právních úkonech, ke kterým není plně způsobilé. (5)

§37

§37 (1) Žádný z rodičů nemůže zastoupit své dítě, jde-li o právní úkony ve věcech, při nichž by mohlo dojít ke střetu zájmu mezi rodiči a dítětem nebo ke střetu zájmů dětí těchto rodičů.

§37 (2) Nemůže-li dítě zastoupit žádný z rodičů, ustanoví soud dítěti opatrovníka, který bude dítě v řízení nebo při určitém právním úkonu zastupovat. Tímto opatrovníkem zpravidla ustanoví orgán sociálně právní ochrany dětí.

§37a

§37a (1) Jméno dítěte jsou rodiče povinni spravovat s péčí řádného hospodáře.

§37a (2) Výnosu majetku dítěte lze použít nejprve pro jeho vlastní výživu a teprve potom přiměřeně i pro potřebu rodiny. Majetková podstata může být dotčena jen v případě, že by vznikl nezaviněně ze strany osob výživou povinných hrubý nepoměr mezi poměry nezletilého dítěte a osob výživou povinných.

§37a (3) Jakmile dítě dosáhne zletilosti, odevzdají mu rodiče jmění, které spravovali. Jsou povinni podat vyúčtování ze správy jmění tehdy, když o to dítě požádá do jednoho roku po skončení správy. Práva dítěte z odpovědnosti za škodu a z bezdůvodného obohacení zůstávají nedotčena.

§37b

§37b (1) V odůvodněných případech, kdy by majetkové zájmy dítěte mohly být ohroženy, ustanoví soud pro zvýšenou ochranu jeho jmění opatrovníka. Opatrovníkem může být ustanovena fyzická osoba, která má způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu, svým způsobem života zaručuje řádný výkon

této funkce v zájmu dítěte a s ustanovením opatrovníkem souhlasí.

§37b (2) Nemůže-li být opatrovníkem ustanovena fyzická osoba, ustanoví soud opatrovníkem zpravidla orgán sociálně právní ochrany dětí.

§37b (3) Soud vymezí rozsah jmění, které bude opatrovník s péčí řádného hospodáře spravovat. Zároveň určí, jakým způsobem má být, popřípadě nesmí být s jednotlivými částmi nakládáno. Zejména stanoví způsob výkonu vlastnických a jiných věcných práv a práv z duševního vlastnictví, způsob výkonu práv k cenným papírům a práv závazkových.

§37b (4) Opatrovník nesmí při správě jmění činit úkony, které jsou spojeny s nepřiměřeným rizikem.

§37b (5) Opatrovník podléhá dohledu soudu. Soud podle okolností konkrétního případu podmíní platnost právního úkonu opatrovníka svým souhlasem a určí povinnost pravidelného podávání zpráv o správě jmění dítěte.

§37b (6) Opatrovník je povinen nejpozději do dvou měsíců po skončení své funkce předložit soudu závěrečný účet ze správy jmění dítěte.

§37b (7) Opatrovník má právo na úhradu nutných výdajů spojených se správou jmění a na přiměřenou odměnu z vynosu majetku dítěte. Výši odměny stanoví soud.

§37b (8) Opatrovník odpovídá za porušení povinností uvedených v odstavcích 3 a 4 podle obecných předpisů o náhradě škody.

§38

§38 (1) Děti mají společně příjmení rodičů nebo příjmení jednoho z nich, určené dohodou při uzavření manželství.

§38 (2) Jde-li o dítě, jehož příjmení nebylo takto určeno a jehož rodiče mají příjmení různá, dohodnou se rodiče o příjmení dítěte a oznámí to matričnímu úřadu.

§38 (3) Nedohodnou-li se rodiče o jméno nebo příjmení dítěte, anebo není-li žádný z rodičů znám, určí jméno nebo příjmení soud.

§39

§39 (1) Uzavřou-li rodiče manželství po narození svého dítěte, bude mít dítě příjmení určené pro jejich ostatní děti.

§39 (2) Uzavře-li manželství matka dítěte, jehož otec není znám, mohou manželé před matričním úřadem souhlasně prohlásit, že příjmení určené pro jejich ostatní děti bude mít i toto dítě.

§40

Příjmení dítěte se nemůže podle předchozích ustanovení změnit, jakmile dítě nabude zletilosti.

Hlava druhá

SOCIÁLNĚ PRÁVNÍ OCHRANA DĚTÍ

§41

§41 (1) Sociálně právní ochranou dětí se rozumí ochrana práva dítěte na zdravý vývoj, řádnou výchovu a ochrana oprávněných zájmů dítěte, za oprávněný zájem dítěte se považuje i ochrana jeho jmění (§37a a 37b). Sociálně právní ochranou dětí se rozumí též předcházení vzniku ohrožení dítěte nebo narušení jeho zdravého vývoje a působení k obnovení narušených funkcí rodiny. Cílem sociálně právní ochrany je blaho dítěte. Sociálně právní ochranu dětí zajišťují příslušné orgány{6} a obce{7} tím, že zejména zjišťují případy ohroženého nebo narušeného vývoje nebo výchovy dětí a jsou povinny činit opatření k odstranění jejich příčin a důsledků, zejména opatření směřující k ochraně dětí před tělesným nebo duševním násilím a zanedbáváním.

§41 (2) Jestliže rodičům brání překážky ve výkonu rodičovské zodpovědnosti vůči dítěti, popřípadě je-li dítě ohroženo, je každý z nich oprávněn dovolat se pomoci orgánů sociálně právní ochrany dětí, jiných státních orgánů, škol, školských, zdravotnických či poradenských zařízení a orgánů obce. To platí přiměřeně i pro jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte. Dovolat se pomoci těchto orgánů a zařízení je oprávněno i samo dítě.

§42

§42 (1) Každý je oprávněn upozornit na závadné chování dětí jejich rodiče. Na takové chování dětí nebo na vážné porušení práv a povinností rodičů může v zájmu dítěte kdokoli upozornit orgán sociálně právní ochrany dětí, soud nebo jiný oprávněný orgán.

§42 (2) Tato oznámení jsou důvěrná, a pokud jde o oznámení fyzické osoby, nesmí orgán, který toto oznámení přijal, sdělit zdroj svých informací, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak.

§42 (3) Opatření, kterými se omezuje rodičovská zodpovědnost, může učinit jen soud.

§43

§43 (1) Orgán sociálně právní ochrany dětí v součinnosti s rodiči, školou a jinými fyzickými a právnickými osobami zajišťuje ve svém obvodu příznivé podmínky pro výchovu, vzdělání a všestranný vývoj nezletilých dětí a chrání jejich zájmy.

§43 (2) Vyžaduje-li to zájem na řádné výchově dítěte, může orgán sociálně právní ochrany dětí učinit tato opatření:

- a) napomene vhodným způsobem nezletilého, jeho rodiče a osoby, kteří narušují jeho řádnou výchovu;
- b) stanoví nad nezletilým dohled a provádí jej za součinnosti školy, občanských sdružení v místě bydliště nebo na pracovišti;
- c) uloží nezletilému omezení, která zabrání škodlivým vlivům na jeho výchovu, zejména návštěvu podniků a zábav pro nezletilého vzhledem k jeho osobě nevhodných.

§43 (3) Tato opatření může učinit i soud; učinil-li je orgán sociálně právní ochrany dětí, nepotřebují schválení soudu. Měnit nebo rušit taková opatření může jen orgán, který je učinil.

§44

§44 (1) Brání-li rodiči ve výkonu jeho rodičovské zodpovědnosti zavažná překážka a vyžaduje-li to zájem dítěte, může soud pozastavit výkon rodičovské zodpovědnosti.

§44 (2) Nevykonává-li rodič řádně povinnosti vyplývající z rodičovské zodpovědnosti a vyžaduje-li to zájem dítěte, soud jeho rodičovskou zodpovědnost omezi; přitom vždy konkrétně vymezí rozsah práv a povinností, na které se omezení vztahuje.

§44 (3) Zneužívá-li rodič svou rodičovskou zodpovědnost nebo její výkon nebo ji závažným způsobem zanedbává, soud jej rodičovské zodpovědnosti zbaví.

§44 (4) Dopustil-li se rodič úmyslného trestného činu proti svému dítěti či ke spáchání trestného činu své dítě mladší patnácti let použil, popřípadě se dopustil trestného činu jako spolupachatel, návodce či pomocník k trestnému činu spáchanému jeho dítětem, soud vždy posoudí, zda tu nejsou důvody pro zahájení řízení o zbavení rodičovské zodpovědnosti.

§44 (5) Vyživovací povinnost rodiče vůči dítěti rozhodnutím soudu podle předchozích odstavců nezaniká.

§45

§45 (1) Vyžaduje-li to zájem dítěte, může soud svěřit dítě do výchovy jiné fyzické osoby než rodiče, jestliže tato osoba poskytuje záruku jeho řádné výchovy a se svěřením dítěte souhlasí. Při výběru vhodné osoby dá soud přednost zpravidla příbuznému dítěte.

§45 (2) Dítě je možno svěřit i do společné výchovy manželů. Zemře-li jeden z manželů, zůstává dítě ve výchově druhého manžela. Po rozvodu manželů rozhodne soud o výchově dítěte; do rozhodnutí soudu společná výchova trvá.

§45 (3) Do výchovy jen jednoho manžela je možno dítě svěřit pouze se souhlasem druhého manžela. Tohoto souhlasu není třeba, jestliže druhý z manželů pozbyl způsobilosti k právním úkonům nebo je-li opatření tohoto souhlasu spojeno s překážkou těžko překonatelnou.

§45 (4) Při rozhodnutí o svěřením dítěte do výchovy jiné fyzické osoby než rodiče vymezí soud rozsah jejich práv a povinností k dítěti.

§46

§46 (1) Soud může svěřit dítě do pěstounské péče; podmínky stanoví zvláštní předpis.

§46 (2) Jestliže je výchova dítěte vážně ohrožena nebo vážně narušena a jiná výchovná opatření nevedla k nápravě nebo jestliže z jiných závažných důvodů nemohou rodiče výchovu dítěte zabezpečit, může soud nařídit ústavní výchovu. Jestliže je to v zájmu nezletilého nutně, může soud nařídit ústavní výchovu i v případě, že jiná výchovná opatření nepředcházela. Z důležitých důvodů může soud prodloužit ústavní výchovu až na jeden rok po dosažení zletilosti.

§46 (3) Před nařízením ústavní výchovy je soud povinen zkoumat, zda výchovu dítěte nelze zajistit náhradní rodinnou péčí, která má přednost před výchovou ústavní. Pominou-li po nařízení ústavní výchovy její důvody nebo lze-li dítěti zajistit náhradní rodinnou péči, soud ústavní výchovu zruší.

§47

Orgán sociálně právní ochrany dětí a soud soustavně sledují provádění výchovných opatření jimi učiněných a hodnotí jejich účinnost.

§48

§48 (1) Je-li to nezbytné pro ochranu života nebo zdraví dítěte, pro ochranu jeho práv nebo právem chráněných zájmů, jsou pracovníci orgánu sociálně právní ochrany dětí nebo osoby, které byly pověřeny ochranou zájmů dítěte, oprávněni navštívit dítě v prostředí, kde žije, především v bytě, zjistit v jeho bydlišti, škole nebo na pracovišti, zda je o něj náležitě pečováno, a vyšetřit výchovné poměry.

§48 (2) Je-li dítě s ohledem na svůj věk a rozumovou vyspělost samo schopno vyjádřit svobodně svůj názor a poznatky, je třeba na jeho názor a poznatky vzít zřetel při dalších opatřeních.

§49

Nedohodnou-li se rodiče o podstatných věcech při výkonu rodičovské zodpovědnosti, rozhodne soud.

§50

§50 (1) Nežijí-li rodiče nezletilého dítěte spolu a nedohodnou-li se o úpravě výchovy a výživy dítěte, může soud i bez návrhu rozhodnout, komu bude dítě svěřeno do výchovy a jak má každý z rodičů přispívat na jeho výživu.

§50 (2) Ustanovení §26 až 28 platí tu obdobně.

Hlava třetí

URČENÍ RODIČOVSTVÍ

§50a

Matkou dítěte je žena, která dítě porodila.

§51

§51 (1) Narodí-li se dítě v době od uzavření manželství do uplynutí třicátého dne po zániku manželství nebo po jeho prohlášení za neplatné, považuje se za otce manžel matky.

§51 (2) Narodí-li se dítě ženě znovu provdané, považuje se za otce manžel pozdější, i když se dítě narodilo před uplynutím třicátého dne potom, kdy její dřívější manželství zaniklo nebo bylo prohlášeno za neplatné.

§51 (3) Při počítání času, který je rozhodující pro určení otcovství, má se za to, že manželství toho, jenž byl prohlášen za mrtvého, zaniklo dnem, který byl v rozhodnutí o prohlášení za mrtvého určen jako den smrti.

§52

§52 (1) Za otce se jinak považuje muž, jehož otcovství bylo určeno souhlasným prohlášením rodičů učiněným před matričním úřadem nebo soudem.

§52 (2) Prohlášení nezletilého rodiče o otcovství musí být učiněno vždy před soudem.

§52 (3) Prohlášení matky není třeba, nemůže-li pro duševní poruchu posoudit význam svého jednání, nebo je-li opatření jejího prohlášení spojeno s těžko překonatelnou překážkou.

§53

Souhlasným prohlášením rodičů lze určit otcovství k dítěti ještě nenarozenému, je-li již počato.

§54

§54 (1) Nedošlo-li k určení otcovství podle předchozích ustanovení, může dítě, matka i muž, který o sobě tvrdí, že je otcem, navrhnout, aby otcovství určil soud.

§54 (2) Za otce se považuje muž, který s matkou dítěte souložil v době, od které neprošlo do narození dítěte méně než sto osmdesát a více než tři sta dnů, pokud jeho otcovství závažné okolnosti nevylučují.

§55

Není-li domnělý otec naživu, podává se návrh na určení otcovství proti opatrovníkovi, kterého soud ustanovil.

§56

§56 (1) Jestliže navrhovatel v průběhu řízení zemře, může v řízení pokračovat druhý, k návrhu oprávněný. Do šesti měsíců po smrti dítěte mohou podat návrh na určení otcovství též potomci navrhovatele, prokáží-li právní zájem na tomto určení.

§56 (2) Zemře-li v průběhu řízení muž, proti kterému návrh na určení otcovství směřuje, pokračuje soud v řízení proti opatrovníkovi, kterého ustanovil soud.

§56 (3) Zemře-li v průběhu řízení muž, který o sobě tvrdil, že je otcem, a nepokračuje-li v řízení dítě nebo matka, soud řízení zastaví.

§57

§57 (1) Manžel může do šesti měsíců ode dne, kdy se dozví, že se jeho manželce narodilo dítě, popřít u soudu, že je jeho otcem.

§57 (2) Jestliže manžel pozbyl způsobilost k právním úkonům a tato nezpůsobilost vznikla před uplynutím popěrné lhůty, může otcovství popřít jeho opatrovník, a to do šesti měsíců ode dne, kdy se dozví o narození dítěte, nebo věděl-li o jeho narození již dříve, do šesti měsíců po svém ustanovení.

§58

§58 (1) Narodí-li se dítě v době mezi stoosmdesátým dnem od uzavření manželství a třístým dnem po tom, kdy manželství zaniklo nebo bylo prohlášeno za neplatné, lze otcovství popřít jen tehdy, je-li vyloučeno, že by manžel matky mohl být otcem dítěte. Narodí-li se dítě do tří sta dnů po rozvodu manželství a jiný muž o sobě tvrdí, že je otcem dítěte, lze otcovství manžela považovat za vyloučené též na základě souhlasného prohlášení matky, manžela a tohoto muže. Toto prohlášení musí být učiněno v řízení o popření otcovství.

§58 (2) Otcovství k dítěti narozenému v době mezi stoosmdesátým dnem a třístým dnem od umělého oploďování vykonaného se souhlasem manžela matky nelze popřít. Otcovství však lze popřít, jestliže by se prokázalo, že matka dítěte otěhotněla jinak.

§58 (3) Narodí-li se dítě před stoosmdesátým dnem od uzavření manželství, postačí k tomu, aby se manžel matky nepovažoval za otce, popře-li u soudu své otcovství. To však neplatí, jestliže manžel s matkou dítěte souložil v době, od níž neprošlo do narození dítěte méně než sto osmdesát a více než tři sta dní, nebo jestliže při uzavření manželství věděl, že je těhotná.

§59

§59 (1) Manžel má právo popřít otcovství vůči dítěti a matce, jsou-li oba na živu, a nežije-li jeden z nich, vůči druhému. Není-li na živu ani dítě, ani matka, toto právo manžel nemá.

§59 (2) Také matka může do šesti měsíců od narození dítěte popřít, že otcem dítěte je její manžel. Ustanovení o popěrném pravu manžela platí tu obdobně.

§60

Bylo-li pravomocně rozhodnuto, že pozdější manžel není otcem dítěte znovu provdané matky, počíná šestiměsíční lhůta k popření otcovství pro dřívějšího manžela dnem, kdy se dověděl o tomto pravomocném rozhodnutí.

§61

§61 (1) Muž, jehož otcovství bylo určeno souhlasným prohlášením rodičů, může je před soudem popřít, jen je-li vyloučeno, že by mohl být otcem dítěte a dokud neuplyne šest měsíců ode dne, kdy bylo takto otcovství určeno; tato lhůta neskončí před uplynutím šesti měsíců od narození dítěte.

§61 (2) Také matka dítěte může ve stejné lhůtě popřít, že je otcem dítěte muž, jehož otcovství bylo určeno souhlasným prohlášením rodičů.

§61 (3) Ustanovení §57 odst. 2 a §59 odst. 1 platí tu obdobně.

§62

§62 (1) Uplynula-li lhůta stanovená pro popření otcovství jedním z rodičů, může nejvyšší státní zástupce, vyžaduje-li to zájem dítěte, podat návrh na popření otcovství proti otci, matce a dítěti.

§62 (2) Není-li některý z nich naživu, může nejvyšší státní zástupce podat návrh na popření otcovství proti ostatním z nich, není-li naživu nikdo z nich, může podat návrh proti opatrovníkovi, kterého soud pro tuto věc ustanovil.

§62a

Nejvyšší státní zástupce může, a to před uplynutím lhůty stanovené pro popření otcovství, podat návrh na popření otcovství muže, jehož otcovství bylo určeno souhlasným prohlášením rodičů, ale který nemůže být otcem dítěte, je-li to ve zřejmém zájmu dítěte a v souladu s ustanoveními zaručujícími základní lidská práva.

Hlava čtvrtá

OSVOJENÍ

§63

§63 (1) Osvojením vzniká mezi osvojitelem a osvojencem takový poměr, jaký je mezi rodiči a dětmi, a mezi osvojencem a příbuznými osvojitele poměr příbuzenský. Osvojitelé mají rodičovskou zodpovědnost při výchově dětí (§31 až 37b).

§63 (2) O osvojení rozhoduje soud na návrh osvojitele.

§64

§64 (1) Osvojiteli se mohou stát pouze fyzické osoby, které zaručují způsobem svého života, že osvojení bude ku prospěchu dítěte i společnosti.

§64 (2) Osvojitelem nemůže být ten, kdo nemá způsobilost k právním úkonům.

§65

§65 (1) Mezi osvojitelem a osvojencem musí být přiměřený věkový rozdíl.

§65 (2) Osvojit lze nezletilého, a to jen je-li mu osvojení ku prospěchu.

§66

§66 (1) Jako společné dítě mohou někoho osvojit jen manželé.

§66 (2) Je-li osvojitel manželem, může osvojit jen se souhlasem druhého manžela; tohoto souhlasu není třeba, jestliže druhý manžel pozbyl způsobilost k právním úkonům nebo je-li opatření tohoto souhlasu spojeno s překážkou těžko překonatelnou.

§67

§67 (1) K osvojení je třeba souhlasu zákonného zástupce osvojovaného dítěte. Je-li toto dítě schopno posoudit dosah osvojení, je třeba také jeho souhlasu, ledaže by tím byl zmařen účel osvojení.

§67 (2) K osvojení je třeba souhlasu rodiče, i když je nezletilý.

§68

§68 (1) Pokud jsou zákonnými zástupci osvojovaného dítěte jeho rodiče, není třeba jejich souhlasu, jestliže

a) po dobu nejméně šesti měsíců soustavně neprojevovali opravdový zájem o dítě, zejména tím, že dítě pravidelně nenavštěvovali, neplnili pravidelně a dobrovolně vyživovací povinnost k dítěti a neprojevují snahu upravit si v mezích svých možností své rodinné a sociální poměry tak, aby se mohli osobně ujmout péče o dítě, nebo

b) po dobu nejméně dvou měsíců po narození dítěte neprojevili o dítě žádný zájem, ačkoliv jim v projevení zájmu nebránila závažná překážka.

§68 (2) Ustanovení odstavce 1 platí obdobně i v případě, že rodič je nezletilý.

§68 (3) O splnění podmínek uvedených v odstavci 1 rozhoduje ke dni podání návrhu orgánem sociálně právní ochrany dětí jako opatrovníkem dítěte, popřípadě rodičem dítěte soud.

§68a

Souhlas rodičů, kteří jsou zákonnými zástupci osvojovaného dítěte, není dále třeba, jestliže rodiče dají souhlas k osvojení předem bez vztahu k určitým osvojitelům. Souhlas předem musí být dán osobně přítomným rodičem písemně před soudem nebo před příslušným orgánem sociálně právní ochrany dětí. Souhlas může být dán rodičem nejdříve šest týdnů po narození dítěte. Odvolat souhlas lze toliko do doby, než je dítě umístěno na základě rozhodnutí do péče budoucích osvojitelů.

§68b

V případech uvedených v §68 odst. 1 a §68a je třeba k osvojení souhlasu opatrovníka, který byl osvojovanému dítěti ustanoven v řízení o osvojení.

§69

§69 (1) Před rozhodnutím soudu o osvojení musí být dítě nejméně po dobu tří měsíců v péči budoucího osvojitele, a to na jeho náklad.

§69 (2) O svěřeni dítěte, které je v ústavu z rozhodnutí soudu nebo z vůle rodičů, do péče budoucích osvojitelů rozhodne orgán sociálně právní ochrany dětí; ustanovení §67 až 68b platí obdobně.

§69 (3) Rozhodne-li se pěstoun osvojit dítě svěřené mu do pěstounské péče, nevyžaduje se, aby před rozhodnutím soudu o osvojení bylo dítě nejméně po dobu tří měsíců v péči pěstouna na jeho náklad, pokud pěstounská péče trvala alespoň po tuto dobu.

§69 (4) Ustanovení odstavce 3 platí obdobně v případech, kdy se rozhodne osvojit dítě svěřené mu do výchovy jiná fyzická osoba než rodič podle §45, a v případech, kdy se rozhodne osvojit dítě poručník, který o ně osobně pečuje.

§69a

Před rozhodnutím poučí soud osvojitele o účelu, obsahu i důsledcích osvojení.

§70

Soud je povinen zjistit na základě lékařského vyšetření a dalších potřebných vyšetření zdravotní stav osvojitelů, jejich osobnostní dispozice a motivaci k osvojení a posoudit, zda se nepříčí účelům osvojení, a s výsledky svého šetření seznámit osvojitele i zákonného zástupce osvojence. Je povinen zjistit zdravotní stav osvojence a s výsledky svého zjištění seznámit osvojitele i zákonného zástupce osvojence.

§70a

Dítě nemůže být osvojeno, dokud rozhodnutí soudu v řízení o určení otcovství zahájeném na návrh muže, který o sobě tvrdí, že je otcem osvojovaného dítěte, nenabude právní moci.

§71

Osvojenec bude mít příjmení osvojitele. Společný osvojenec manželů bude mít příjmení určené pro ostatní jejich děti, to platí i v případě, že osvojitelem je manžel matky osvojence.

§72

§72 (1) Osvojením zanikají vzájemná práva a povinnosti mezi osvojenecem a původní rodinou. Zanikají také práva a povinnosti opatrovníka, popřípadě poručníka, který byl ustanoven, aby za rodiče tato práva a povinnosti vykonával.

§72 (2) Je-li osvojitel manželem jednoho z rodičů osvojence, nedotýká se osvojení vztahu mezi osvojenecem a tímto rodičem i jeho příbuznými.

§73

§73 (1) Osvojení, vyjma osvojení nezrušitelného, může soud zrušit jen z důležitých důvodů na návrh osvojence nebo osvojitele.

§73 (2) Zrušením osvojení vznikají znovu vzájemná práva a povinnosti mezi osvojenecem a původní rodinou. Osvojenec bude mít opět své dřívější příjmení.

Osvojení nezrušitelné

§74

§74 (1) Osvojení může být provedeno také tak, že soud na návrh osvojitele rozhodne, aby osvojitel byl zapsán v matrice místo rodiče osvojence.

§74 (2) Takto mohou osvojit dítě pouze manželé, nebo jeden z manželů, který žije s některým z rodičů dítěte v manželství, a nebo pozustalý manžel po rodiči nebo osvojiteli dítěte. Výjimečně může takto osvojit i osamělá osoba, jestliže jsou jinak předpoklady, že toto osvojení bude plnit svoje společenské poslání. V takovém případě soud též rozhodne, aby byl z matriky vypuštěn zápis o druhém rodiči dítěte.

§74 (3) Toto osvojení nelze zrušit.

§75

Osvojit lze jen nezletilého staršího jednoho roku.

§76

Osvojenec může být opětovně osvojen jen v případě, že je osvojován manželem osvojitele nebo osvojitel zemřel a nebo dřívější osvojení bylo zrušeno.

§77

Rozhodnutí o tom, že osvojitel bude zapsán v matrice místo rodiče osvojence, může soud učinit také dodatečně, dokud osvojenec nedosáhl zletilosti, a to i v případech osvojení provedeného podle dřívějších předpisů. Nebyl-li v řízení o osvojení osvojenec slyšen, není k tomuto rozhodnutí zapotřebí jeho souhlasu.

Hlava pátá

PORUČENSTVÍ A OPATROVNICTVÍ

Poručenství

§78

Jestliže rodiče dítěte zemřeli, byli zbaveni rodičovské zodpovědnosti, výkon jejich rodičovské zodpovědnosti byl pozastaven nebo nemají způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu, ustanoví soud dítěti poručníka, který bude nezletilého vychovávat, zastupovat a spravovat jeho majetek místo jeho rodičů.

§79

§79 (1) Není-li to v rozporu se zájmy dítěte, ustanoví soud poručníkem především toho, koho doporučili rodiče. Nebyl-li nikdo takto doporučen, ustanoví soud poručníkem někoho z příbuzných a nebo osob blízkých dítěte nebo jeho rodině, popřípadě jinou fyzickou osobu.

§79 (2) Poručníky nezletilého dítěte mohou být ustanoveni i manželé.

§79 (3) Nemůže-li být poručníkem ustanovena fyzická osoba, ustanoví soud poručníkem orgán sociálně právní ochrany dětí.

§79 (4) Dokud není dítěti ustanoven poručník nebo dokud se ustanovený poručník neujme své funkce, činí neodkladné úkony v zájmu dítěte a v jeho zastoupení orgán sociálně právní ochrany dětí.

§80

§80 (1) Poručník odpovídá soudu za řádné plnění této funkce a podléhá jeho pravidelnému dozoru. Zejména je povinen podávat soudu zprávy o osobě poručence a účty ze správy jeho jmění. Soud však může poručníka zprostit povinnosti podávat podrobné vyúčtování, nepřesahující výnosy jmění pravděpodobné náklady na výchovu a výživu poručence.

§80 (2) Je-li správa jmění poručence spojena se značnou namahou, může soud poručníkovi na jeho žádost přiznat z tohoto jmění přiměřenou odměnu ročně a nebo při skončení správy.

§80 (3) Poručník je povinen nejdéle do dvou měsíců po skončení svého poručení předložit soudu závěrečný účet ze správy jmění poručence. Tuto povinnost může soud poručníka zprostit.

§80 (4) Jakékoli rozhodnutí poručníka v podstatné věci týkající se dítěte vyžaduje schválení soudem.

§80 (5) Ustanovení §37b zde platí obdobně.

§81

Na vztahy poručníka (poručníku) a dítěte se přiměřeně vztahují ustanovení o právech a povinnostech rodičů a dětí. Funkce poručníka nezakládá vyživovací povinnost k dítěti.

§82

§82 (1) Soud zproští poručníka poručení na jeho návrh.

§82 (2) Soud poručníka odvolá, jestliže se stane pro výkon funkce poručníka nezpůsobilý nebo porušuje své povinnosti.

§82 (3) V případě rozvodu manželů, kteří byli ustanoveni do funkce poručníků, soud vždy posoudí, zda je v zájmu dítěte, aby tuto funkci vykonávali nadále oba rozvedení manželé. V opačném případě jednoho z nich poručení zproští.

Opatrovnictví

§83

§83 (1) Vedle případu střetu zájmů zákonných zástupců a dítěte nebo mezi dětmi těchto rodičů navzájem (§37 odst. 1), ohrožení majetkových zájmů dítěte (§37b), omezení rodičovské zodpovědnosti (§44 odst. 2) a řízení o osvojení (§68b) ustanoví soud opatrovníka též v případech, kdy je to v zájmu dítěte z jiných důvodů třeba.

§83 (2) V takových případech lze ustanovit opatrovníkem i orgán sociálně právní ochrany dětí.

§84

Rozsah práv a povinností opatrovníka vymezí soud z hlediska účelu, pro který byl opatrovník ustanoven, aby ochrana zájmů nezletilého byla plně zajištěna.

ČÁST TŘETÍ

VÝŽIVNÉ

Hlava první

VZÁJEMNÁ VYŽIVOVACÍ POVINNOST RODIČŮ A DĚTÍ

§85

§85 (1) Vyživovací povinnost rodičů k dětem trvá do té doby, pokud děti nejsou samy schopny se žít.

§85 (2) Oba rodiče přispívají na výživu svých dětí podle svých schopností, možností a majetkových poměrů. Dítě má právo podílet se na životní úrovni svých rodičů.

§85 (3) Při určení rozsahu jejich vyživovací povinnosti přihlíží se k tomu, který z rodičů a v jaké míře o dítě osobně pečuje. Žijí-li rodiče spolu, přihledne se i k péči rodičů o společnou domácnost.

§85a

§85a (1) Rodič, který má příjmy z jiné než závislé činnosti podléhající dani z příjmů, {8} je povinen soudu prokázat své příjmy, předložit podklady pro zhodnocení svých majetkových poměrů a umožnit soudu zjistit i další skutečnosti potřebné pro rozhodnutí zpřístupněním údaje chráněných podle zvláštních předpisů. Nesplní-li rodič tuto povinnost, má se za to, že jeho průměrný měsíční příjem činí patnáctinásobek částky životního minima potřebné k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb tohoto rodiče podle zákona o životním minimu. {9}

§85a (2) Tam, kde to majetkové poměry povinného rodiče připouštějí, lze za odůvodněné potřeby dítěte považovat i tvorbu úspor zabezpečujících zejména přípravu na budoucí povolání.

§86

§86 (1) Nežijí-li rodiče nezletilého dítěte spolu, upraví soud rozsah jejich vyživovací povinnosti nebo schválí jejich dohodu o výši výživného (§50).

§86 (2) Soud postupuje stejným způsobem, žijí-li rodiče spolu, avšak jeden z nich neplní dobrovolně své povinnosti k nezletilému dítěti.

§86 (3) Výživné zletilých dětí upraví soud jen na návrh.

§87

§87 (1) Děti, které jsou schopny samy se žít, jsou povinny zajistit svým rodičům slušnou výživu, jestliže toho potřebují.

§87 (2) Každé dítě plní tuto vyživovací povinnost takovým dílem, jaký odpovídá poměru jeho schopnosti, možnosti a majetkových poměrů k schopnostem, možnostem a majetkovým poměrům ostatních dětí.

Hlava druhá

VYŽIVOVACÍ POVINNOST MEZI OSTATNÍMI PŘÍBUZNÝMI

§88

§88 (1) Předci a potomci mají vzájemnou vyživovací povinnost.

§88 (2) Pokud potomci nemohou své vyživovací povinnosti dostat, přechází tato povinnost na předky. Příbuzní vzdálenější mají vyživovací povinnost, jen nemohou-li tuto povinnost plnit příbuzní bližší.

§88 (3) Stanoví-li soud výživné pro nezletilé dítě, platí ustanovení §85a obdobně.

§89

Je-li několik povinných, kteří jsou příbuzní v témže stupni, plní každý z nich vyživovací povinnost takovým dílem, jaký odpovídá poměru jeho schopnosti, možnosti a majetkových poměrů k schopnostem, možnostem a majetkovým poměrům ostatních.

§90

Právo na výživné přísluší oprávněným, jen pokud toho nutně potřebují.

Hlava třetí

VYŽIVOVACÍ POVINNOST MEZI MANŽELY

§91

§91 (1) Manželé mají vzájemnou vyživovací povinnost.

§91 (2) Neplní-li jeden z manželů tuto povinnost, určí soud na návrh některého z nich její rozsah, přičemž přihledne k péči o společnou domácnost. Rozsah vyživovací povinnosti stanoví tak, aby hmotná a kulturní úroveň obou manželů byla zásadně stejná.

§91 (3) Tato vyživovací povinnost předchází vyživovací povinnosti dětí.

Hlava čtvrtá

VÝŽIVNÉ ROZVEDENÉHO MANŽELA

§92

§92 (1) Rozvedený manžel, který není schopen sám se žít, může žádat od bývalého manžela, aby mu přispíval na přiměřenou výživu podle svých schopností, možnosti a majetkových poměrů. Nedohodnou-li se, rozhodne soud o výživném na návrh některého z nich.

§92 (2) Tato povinnost předchází vyživovací povinnosti dětí vůči rodičům.

§93

§93 (1) Soud může rozvedenému manželovi, který se porušením manželských povinností na rozvratu manželství převážně nepodílel a kterému byla rozvodem způsobena závažná újma, přiznat proti jeho bývalému manželovi výživné ve stejném rozsahu, jako je výživovací povinnost mezi manžely podle §91 odst. 2.

§93 (2) Výživné podle odstavce 1 lze přiznat nejdéle na dobu tří let od rozvodu.

§94

§94 (1) Právo na výživné zanikne, jestliže oprávněný manžel uzavře nové manželství nebo povinný manžel zemře.

§94 (2) Právo na výživné zanikne též poskytnutím jednorázové částky na základě písemné smlouvy.

Hlava pátá

PŘÍSPĚVEK NA VÝŽIVU A ÚHRADU NĚKTERÝCH NAKLADŮ NEPROVDANÉ MATCE

§95

§95 (1) Otec dítěte, za kterého není matka dítěte provdána, je povinen matce přispívat přiměřeně na úhradu výživy po dobu dvou let, jakož i na úhradu nákladů spojených s těhotenstvím a slehnutím.

§95 (2) K zajištění úhrady těchto nákladů, jakož i k zajištění výživy dítěte po dobu, po níž by zaměstnankyni podle zvláštního předpisu náležela mateřská dovolená, může soud na návrh těhotné ženy uložit tomu, jehož otcovství je pravděpodobné, aby potřebnou částku poskytl předem.

§95 (3) Právo žádat úhradu nákladů podle odstavce 1 se promlčí ve třech letech ode dne slehnutí.

Hlava šestá

SPOLEČNÁ USTANOVENÍ

§96

§96 (1) Při určení výživného přihledne soud k odůvodněným potřebám oprávněného, jakož i k schopnostem, možnostem a majetkovým poměrům povinného. Při hodnocení schopností, možností a majetkových poměrů povinného zkoumá soud, zda se povinný nevzdal bez důležitého důvodu výhodnějšího zaměstnání či výdělečné činnosti nebo majetkového prospěchu, popřípadě zda nepodstupuje nepřiměřená majetková rizika.

§96 (2) Výživné nelze přiznat, jestliže by to bylo v rozporu s dobrými mravy.

§97

§97 (1) Výživné je třeba platit v pravidelných opětuujících se částkách, s výjimkou případů podle §94 odst. 2 a §97 odst. 2, které jsou splatné vždy na měsíc dopředu.

§97 (2) U výživného pro dítě může soud v případech hodných zvláštního zřetele rozhodnout o povinnosti složit peněžní částku pro výživné splatné v budoucnosti. Učiní přitom příslušná opatření zaručující pravidelnou výplatu měsíčních splátek odpovídajících stanovenému výživnému.

§97 (3) Proti pohledávkám na výživné je započtení vzájemných pohledávek přípustné jen dohodou. Proti pohledávkám na výživné, které je poskytováno nezletilým dětem, není však takové započtení přípustné.

§98

§98 (1) Právo na výživné se nepromlčuje. Lze je však přiznat jen ode dne zahájení soudního řízení; u výživného pro nezletilé děti i za dobu nejdéle tři let zpět od tohoto dne.

§98 (2) Práva na jednotlivá opětuující se plnění výživného, jakož i ostatní práva na peněžité plnění vyplývající z tohoto zákona se však promlčují.

§99

§99 (1) Změní-li se poměry, může soud i bez návrhu změnit dohody a soudní rozhodnutí o výživném pro nezletilé děti. Dojde-li k zrušení nebo snížení tohoto výživného za minulou dobu, spotřebované výživné se nevrací.

§99 (2) Nejde-li o výživné pro nezletilé děti, může dojít ke změně nebo k zrušení pouze na návrh.

§100

zrušen

§101

§101 (1) Kdo zcela nebo zčásti splnil za jiného vyživovací povinnost, je oprávněn na něm požadovat úhradu tohoto plnění. To platí i tehdy, jestliže příspěvek na výživu v zájmu oprávněného poskytne orgán stanovený zvláštním předpisem.{11}

§101 (2) Promlčení tohoto nároku se řídí ustanovením §101 občanského zákoníku.

§102

Jestliže orgán stanovený zvláštním předpisem{11} poskytl příspěvek na výživu a výživné bylo určeno soudním rozhodnutím, přechází na něj nárok toho, jenž je z rozhodnutí oprávněn, a to až do výše poskytnutého příspěvku.

§103

Rozhodne-li soud o umístění dítěte do ústavni nebo ochranné výchovy, upraví také rozsah vyživovací povinnosti rodičů, pokud jeho potřeby nejsou kryty ošetřovným.

ČÁST ČTVRTÁ

ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

Ustanovení občanského zákoníku se použijí tehdy, nestanoví-li tento zákon něco jiného.

§105

§105 (1) Úprava společného jmění manželů a společného nájmu je stanovena v §143 až 151 a §703 až 709 občanského zákoníku.

§105 (2) Pro účely ustanovení §706 odst. 1 občanského zákoníku se děti svěřené do výchovy jiné fyzické osoby (§45) a děti, o které osobně pečuje jejich poručník (§78), považují za děti vlastní.

§106

Dohody a soudní rozhodnutí, kterými byla stanovena před účinností tohoto zákona vyživovací povinnost rozvedených manželů vůči sobě navzájem, mohou být na návrh jednoho z manželů soudem změněny nebo zrušeny, jsou-li v rozporu s tímto zákonem.

§107

Osvojení provedená podle dosavadních předpisů, s výjimkou osvojení se zápisem osvojitele místo rodiče do matriky, se považují za osvojení podle ustanovení §63 až 73 tohoto zákona.

§108

Zrušují se:

1. zákon č. 265/1949 Sb., o právu rodinném,
2. zákon č. 266/1949 Sb., o zatímních změnách v některých občanských věcech právních,
3. zákon č. 59/1952 Sb., o uzavírání manželství s cizinci,
4. zákon č. 69/1952 Sb., o sociálně právní ochraně mládeže,
5. zákonné opatření Předsednictva Národního shromáždění č. 61/1955 Sb., o změně předpisu o rozvodu,
6. zákon č. 15/1958 Sb., o změně předpisů o osvojení,
7. nařízení Ministerstva spravedlnosti č. 70/1952 Sb., kterým se provádí zákon o sociálně právní ochraně mládeže,
8. zákonné opatření Předsednictva Národního shromáždění č. 58/1955 Sb., o dětských příspěvcích a ochranné výchově,
9. vládní nařízení č. 73/1956 Sb., kterým se přenáší působnost úřadoven ochrany mládeže na výkonné orgány národních výborů.

§109

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. dubna 1964.

...

Zákon č. 94/1963 Sb. ze dne 4. prosince 1963 nabyl účinnosti dne 1. dubna 1964, zákon č. 132/1982 Sb. ze dne 10. listopadu 1982 nabyl účinnosti dne 1. dubna 1983, zákon č. 234/1992 Sb. ze dne 28. dubna 1992 nabyl účinnosti dne 1. července 1992, nález Ústavního soudu č. 72/1995 Sb. ze dne 28. března 1995 nabyl účinnosti dne 1. října 1995, zákon č. 91/1998 Sb. ze dne 3. dubna 1998 nabyl účinnosti dne 1. srpna 1998, s výjimkou čl. VI bodu 1, který nabyl účinnosti dne 1. července 1998.

***

Čl. VIII zákona č. 91/1998 Sb. zní:

Čl. VIII

Přechodná ustanovení

1. Manžel, který přijal před účinností tohoto zákona příjmení druhého manžela, muže do 31. prosince 1998 oznámit matričnímu úřadu, že bude užívat a na druhém místě uvádět příjmení předchozí.

2. Věci, které ke dni 1. srpna 1998 tvořily bezpodílové spoluvlastnictví manželů, se stávají součástí společného jmění manželů. Pohledávky a dluhy, které vznikly před 1. srpnem 1998 a které se podle tohoto zákona považují za součást společného jmění manželů, se stávají jeho součástí. Pokud jiné předpisy mluví o bezpodílovém spoluvlastnictví manželů, rozumí se tím společné jmění manželů.

3. Opatrovníci ustanovení podle §78 zákona o rodině se považují od 1. srpna 1998 za poručníky s právy a povinnostmi zde uvedenými. Pokud jiné předpisy mluví o opatrovnictví a opatrovnících podle §78 zákona o rodině, rozumí se tím podle povahy věci poručenství a poručníci.

4. Církve a náboženskými společnostmi oprávněnými ve smyslu §3 odst. 1 zákona o rodině jsou církve a náboženské společnosti, které jsou registrovány podle zákona č. 308/1991 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností.

5. Ustanoveními tohoto zákona se řídí i právní vztahy vzniklé před 1. srpnem 1998; vznik těchto právních vztahů, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé do 31. července 1998, se však posuzují podle dosavadních předpisů.

Poznámky:

{1} Zákon č. 308/1991 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností.

{2} §11 zákona č. 268/1949 Sb., o matrikách.

{3} §4 odst. 1 zákona č. 268/1949 Sb.

{3a} Čl. 5 písm. f) vyhlášky č. 32/1969 Sb., o Vídeňské úmluvě o konzulárních stycích.

{3b} Vyhláška č. 22/1977 Sb., kterou se vydávají bližší předpisy k zákonu o matrikách, ve znění pozdějších předpisů.

{5} §8 a 9 občanského zákoníku.

{6} §19 zákona č. 114/1978 Sb., o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení, ve znění nálezu Ústavního soudu č. 72/1995 Sb.

{7} §15 zákona č. 114/1978 Sb., ve znění zákona č. 118/1995 Sb.

{8} Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

{9} §3 odst. 2 písm. e) zákona č. 463/1991 Sb., o životním minimu.

{10} §157 odst. 1 a §158 zákoníku práce.

{11} §5 zákona č. 482/1991 Sb., o sociální potřebnosti, ve znění pozdějších

Příloha č. 6

Úplné znění zákona č. 91/1998 Sb.

Zákon č. 91/1998 Sb.

ZÁKON

ze dne 3. dubna 1998,

kterým se mění a doplňuje zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, a o změně a doplnění dalších zákonů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

Čl. I

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění zákona č. 132/1982 Sb., zákona č. 234/1992 Sb. a nálezu Ústavního soudu České republiky č. 72/1995 Sb., se mění a doplňuje takto:

1. První odstavec preambule zákona se vypouští a v jejím druhém odstavci se vypouštějí slova "Aby tyto zásady byly vyjádřeny v právním řádu republiky, usneslo se" a za slovo "republiky" se vkládají slova "se usneslo".

2. Články I až VII včetně nadpisu se vypouštějí.

3. §1 zní:

"§1

§1 (1) Manželství je trvalé společenství muže a ženy založené zákonem stanoveným způsobem.

§1 (2) Hlavním účelem manželství je založení rodiny a řádná výchova dětí."

4. V §2 se slova "Občané, kteří chtějí spolu uzavřít manželství" nahrazují slovy "Muž a žena, kteří chtějí spolu uzavřít manželství (dále jen "snoubenci")" a slovo "společenský" se vypouští.

5. §3 zní:

"§3

§3 (1) Manželství se uzavírá svobodným a úplným souhlasným prohlášením muže a ženy o tom, že spolu vstupují do manželství učiněným před obecním úřadem pověřeným vést matriky, popřípadě úřadem, který plní jeho funkci (dále jen "matriční úřad") nebo před orgánem církve nebo náboženské společnosti, oprávněné k tomu zvláštním předpisem.

§3 (2) Prohlášení se činí veřejně a slavnostním způsobem v přítomnosti dvou svědků."

6. §4 zní:

"§4

Občanský sňatek

§4 (1) Prohlášení o uzavření manželství učiní snoubenci před starostou (primátorem) nebo pověřeným členem obecního (městského) zastupitelstva matričního úřadu, v jehož obvodu má jeden z nich trvalý pobyt, a to za přítomnosti matrikáře.

§4 (2) Příslušný matriční úřad může povolit uzavření manželství před jiným matričním úřadem nebo na kterémkoli vhodném místě.

§4 (3) Je-li život snoubence přímo ohrožen, může se manželství uzavřít před kterýmkoli obecním úřadem na kterémkoli místě."

7. §4a a 4b včetně nadpisu znějí:

"Církevní sňatek

§4a

§4a (1) Prohlášení o uzavření manželství učiní snoubenci před příslušným orgánem církve, a to před osobou pověřenou oprávněnou církví nebo náboženskou společností. {1}

§4a (2) Manželství se uzavírá v místě určeném předpisy církve nebo náboženské společnosti pro náboženské obřady nebo náboženské úkony.

§4a (3) Je-li život snoubence přímo ohrožen, může se manželství uzavřít na kterémkoli místě.

§4b

§4b (1) Podmínky uzavření manželství stanovené tímto zákonem platí i pro církevní sňatek.

§4b (2) Církevní sňatek může být uzavřen až poté, kdy snoubenci předloží oddávajicímu osvědčení vydané příslušným matričním úřadem, od jehož

vydání neuplynuly více než tři měsíce, o tom, že splnili všechny požadavky zákona pro uzavření platného manželství.

§4b (3) Orgán církve, před kterým došlo k uzavření manželství, je povinen bezodkladně doručit protokol o uzavření manželství s uvedením skutečností podle zvláštních předpisů{2} příslušnému matričnímu úřadu, v jehož obvodě bylo manželství uzavřeno {3}”.

8. §5 včetně poznámky č. {3a} zní:

“§5

Občan České republiky může v cizině uzavřít manželství též před zastupitelským úřadem České republiky oprávněným k tomu zvláštním předpisem.{3a}

{3a}Čl. 5 písm. f) vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 32/1969 Sb., o Vídeňské úmluvě o konzulárních stycích.”.

9. §6 odst. 1 včetně poznámky č. {3b} zní:

“§6 (1) Snoubenci jsou povinni předložit stanovené doklady,{3b} jakož i prohlásit, že jim nejsou známy okolnosti vylučující uzavření manželství, že navzájem znají svůj zdravotní stav a že zvažili úpravu budoucích majetkových vztahů, uspořádání budoucího bydlení a hmotné zajištění rodiny po uzavření manželství.

{3b}Vyhláška Federálního ministerstva vnitra č. 22/1977 Sb., kterou se vydávají bližší předpisy k zákonu o matrikách, ve znění pozdějších předpisů.”.

10. §6 odst. 3 zní:

“§6 (3) Matriční úřad může předloženi stanovených dokladů prominout, je-li jejich opatření spojeno s těžko překonatelnou překážkou.”.

11. V §7 se dosavadní text označuje jako odstavec 1 a slovo “občané” se nahrazuje slovem “snoubenci”.

12. §7 se doplňuje odstavcem 2, který zní:

“§7 (2) V cizině může přijmout prohlášení snoubenců v případě uvedeném v odstavci 1 i kapitán lodi plující pod vlajkou České republiky, kapitán letadla registrovaného v České republice a velitel vojenské jednotky České republiky v zahraničí.”.

13. §8 odst. 1 zní:

“§8 (1) Snoubenci jsou povinni při uzavírání manželství před matričním úřadem nebo oprávněným orgánem církve souhlasně prohlásit, zda příjmení jednoho z nich bude jejich příjmením společným, či zda si ponechají svá dosavadní příjmení nebo zda spolu s příjmením společným bude jeden z nich užívat a na druhém místě uvádět příjmení předchozí; bylo-li předchozí příjmení složeno ze dvou příjmení, může být na druhém místě užíváno a uváděno jen jedno z nich.”.

14. §9 a 10 znějí:

“§9

§9 (1) Z důležitých důvodů může okresní úřad povolit, aby prohlášení jednoho ze snoubenců, že vstupuje do manželství, učinil jeho zástupce. Plná moc musí být písemná a podpis na ní musí být úředně ověřen. Druhý snoubenec, se kterým má být manželství uzavřeno, musí být v ní přesně označen, jinak manželství nevznikne.

§9 (2) Odvolání plné moci je účinné, jen pokud se o něm druhý snoubenec dozví předtím, než učiní prohlášení, že vstupuje do manželství.

§10

§10 (1) Byl-li uzavřen občanský sňatek, nemají následné náboženské obřady právní následky.

§10 (2) Byl-li uzavřen církevní sňatek, nelze následně uzavřít občanský sňatek.”.

15. V části první hlavě druhé se nadpis “OKOLNOSTI VYLUČUJÍCÍ UZAVŘENÍ MANŽELSTVÍ” nahrazuje nadpisem “NEPLATNOST A NEEEXISTENCE MANŽELSTVÍ”.

16. §13 odst. 3 se vypouští.

17. §14 zní:

“§14

§14 (1) Manželství nemůže uzavřít osoba zbavená způsobilosti k právním úkonům.

§14 (2) Osoba, jejíž způsobilost k právním úkonům je omezena, může uzavřít manželství jen s povolením soudu.

§14 (3) Manželství nemůže uzavřít osoba stížená duševní poruchou, která by měla za následek omezení nebo zbavení způsobilosti k právním úkonům. Soud však může osobě, která je stížena duševní poruchou, která by měla za následek omezení způsobilosti k právním úkonům, uzavření manželství povolit, je-li zdravotní stav osoby slučitelný s účelem manželství.

§14 (4) Uzavře-li manželství osoba zbavená způsobilostí k právním úkonům nebo osoba, která trpí duševní poruchou, která by měla za následek zbavení způsobilosti k právním úkonům, vysloví soud neplatnost manželství i bez návrhu.

§14 (5) Uzavře-li manželství osoba, jejíž způsobilost k právním úkonům je omezena, nebo osoba stížená duševní poruchou, která by měla za následek omezení způsobilosti k právním úkonům, bez povolení soudu, vysloví soud neplatnost tohoto manželství na návrh kteréhokoli z manželů. Neplatnost manželství soud nevysloví, jestliže zdravotní stav manžela se stal slučitelný s účelem manželství."

18. Za §15 se vkládá nový §15a, který zní:

"§15a

§15a (1) Manželství je neplatné, jestliže prohlášení o uzavření manželství bylo učiněno v důsledku bezprávné výhrůžky anebo omylu týkajícího se totožnosti jednoho ze snoubenců nebo povahy právního úkonu uzavření manželství. Soud vysloví neplatnost takového manželství na návrh kteréhokoli z manželů.

§15a (2) Právo manžela uplatnit neplatnost manželství podle odstavce 1 zanikne uplynutím jednoho roku ode dne, kdy se o rozhodné skutečnosti dozvěděl."

19. Za §17 se vkládá nový §17a, který zní:

"§17a

§17a (1) Manželství nevznikne, jestliže muž nebo žena byli k prohlášení o uzavření manželství donuceni fyzickým násilím.

§17a (2) Manželství nevznikne, jestliže bylo uzavřeno nezletilým mladším šestnácti let.

§17a (3) Manželství nevznikne, jestliže nebyly dodrženy podmínky uvedené v §4, §4a odst. 1, §4b odst. 2 a §9."

20. §18 zní:

"§18

Muž a žena mají v manželství stejná práva a stejné povinnosti. Jsou povinni žít spolu, být si věrni, vzájemně respektovat svoji důstojnost, pomáhat si, společně pečovat o děti a vytvářet zdravé rodinné prostředí."

21. §19 zní:

"§19

§19 (1) O uspokojování potřeb rodiny jsou povinni oba manželé pečovat podle svých schopností, možností a majetkových poměrů.

§19 (2) Poskytování peněžních a jiných prostředků na náklady společné domácnosti může být zcela nebo zčásti vyváženo osobní péčí o společnou domácnost a děti.

§19 (3) Nesplní-li jeden z manželů svoji povinnost hradit náklady společné domácnosti, rozhodne na návrh druhého manžela ve věci soud."

22. §20 odst. 2 se vypouští a zároveň se zrušuje číslování odstavců.

23. §21 zní:

"§21

§21 (1) Manžel je oprávněn zastupovat druhého manžela v jeho běžných záležitostech, zejména přijímat za něho běžná plnění, pokud zvláštní předpis nestanoví jinak.

§21 (2) Jednání jednoho manžela při obstarávání běžných záležitostí rodiny zavazuje oba manžely společně a nerozdílně.

§21 (3) Ustanovení odstavců 1 a 2 neplatí, jestliže jiné osobě bylo známo, že druhý manžel tyto účinky proti ní výslovně vyloučil."

24. §23 se vypouští.

25. §24 zní:

"§24

§24 (1) Soud může manželství na návrh některého z manželů rozvést, jestliže je manželství tak hluboce a trvale rozvráceno, že nelze očekávat obnovení manželského soužití, bere přitom v úvahu příčiny rozvratu manželství.

§24 (2) Mají-li manželé nezletilé děti, nemůže být manželství rozvedeno, bylo-li by to v rozporu se zájmem těchto dětí, daným zvláštními důvody."

26. Za §24 se vkládá nový §24a, který zní:

"§24a

§24a (1) Jestliže manželství trvalo alespoň jeden rok, manželé spolu nejméně šest měsíců nežijí a k návrhu na rozvod se druhý manžel připojí, má se za to, že podmínky uvedené v ustanovení §24 odst. 1 jsou splněny. Soud nezjišťuje příčiny rozvratu a manželství rozvede, jsou-li předloženy

a) písemné smlouvy s úředně ověřenými podpisy účastníků upravující pro dobu po tomto rozvodu vypořádání vzájemných majetkových vztahů, práva a povinnosti společného bydlení a případnou vyživovací povinnost, a

b) pravomocné rozhodnutí soudu o schválení dohody o úpravě poměrů nezletilých dětí pro dobu po rozvodu.

§24a (2) Ustanovení §24 odst. 2 platí obdobně."

27. Za §24a se vkládá nový §24b, který zní:

"§24b

§24b (1) Návrhu na rozvod, s nímž nesouhlasí manžel, který se na rozvratu manželství porušením manželských povinností převážně nepodílel a jemuž by byla rozvodem způsobena zvlášť závažná újma, soud nevyhoví, pokud mimořádné okolnosti svědčí ve prospěch zachování manželství.

§24b (2) Jestliže však manželé spolu nežijí po dobu delší než tři roky, soud manželství rozvede, jsou-li splněny podmínky §24."

28. §25 zní:

"§25

Manželství nelze rozvést, dokud nenabude právní moci rozhodnutí o úpravě poměru nezletilých dětí pro dobu po rozvodu, které vydá soud v řízení podle §176 občanského soudního řádu."

29. V §26 odst. 1 se slova "V rozhodnutí" nahrazují slovy "Před rozhodnutím".

30. §26 odst. 2 až 5 znějí:

"§26 (2) Jsou-li oba rodiče způsobilí dítě vychovávat a mají-li o výchovu zájem, může soud svěřit dítě do společné, popřípadě střídavé výchovy obou rodičů, je-li to v zájmu dítěte a budou-li tak lépe zajištěny jeho potřeby.

§26 (3) Rozhodnutí o úpravě výkonu rodičovské zodpovědnosti může být nahrazeno dohodou rodičů, která ke své platnosti potřebuje schválení soudu.

§26 (4) Při rozhodování o svěření dítěte do výchovy rodičů soud sleduje především zájem dítěte s ohledem na jeho osobnost, zejména vlohy, schopnosti a vývojové možnosti, a se zřetelem na životní poměry rodičů. Dbá, aby bylo respektováno právo dítěte na péči obou rodičů a udržování pravidelného osobního styku s nimi a právo druhého rodiče, jemuž nebude dítě svěřeno, na pravidelnou informaci o dítěti. Soud přihlídně rovněž k citové orientaci a zázemí dítěte, výchovné schopnosti a odpovědnosti rodiče, stabilitě budoucího výchovného prostředí, ke schopnosti rodiče dohodnout se na výchově dítěte s druhým rodičem, k citovým vztahům dítěte na sourozence, prarodiče a další příbuzné a též k hmotnému zabezpečení ze strany rodiče včetně bytových poměrů.

§26 (5) Soud vždy vezme v úvahu, kdo dosud kromě řádné péče o dítě dbal o jeho výchovu po stránce citové, rozumové a mravní."

31. §27 odst. 2 zní:

"§27 (2) Soud však styk rodičů s dítětem upraví, vyžaduje-li to zájem na jeho výchově a poměry v rodině. Bránění oprávněnému rodiči ve styku s dítětem, pokud je opakovaně bezdůvodné, je považováno za změnu poměrů, vyžadující nové rozhodnutí o výchovném prostředí."

32. V §27 odst. 3 se slovo "zdraví" vypouští.

33. §27 se doplňuje odstavcem 4, který zní:

"§27 (4) Vyžaduje-li to zájem dítěte a poměry v rodině, může soud upravit styk dítěte s prarodiči a sourozenci."

34. §29 zní:

"§29

Manžel, který přijal příjmení druhého manžela, může do jednoho měsíce po právní moci rozhodnutí o rozvodu oznámit matričnímu úřadu, že přijímá opět své dřívější příjmení, popřípadě že upouští od užívání společného příjmení vedle příjmení dřívějšího."

35. V části druhé hlavy první se nadpis "VÝCHOVA DĚTÍ" nahrazuje nadpisem "RODIČOVSKÁ ZODPOVĚDNOST".

36. §30 se vypouští.

37. §31 zní:

"§31

§31 (1) Rodičovská zodpovědnost je souhrn práv a povinností

a) při péči o nezletilé dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj,

b) při zastupování nezletilého dítěte,

c) při správě jeho jmění.

§31 (2) Při výkonu práv a povinností uvedených v odstavci 1 jsou rodiče povinni důsledně chránit zájmy dítěte, řídit jeho jednání a vykonávat nad ním dohled odpovídající stupni jeho vývoje. Mají právo užít přiměřených výchovných prostředků tak, aby nebyla dotčena důstojnost dítěte a jakkoli ohroženo jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj.

§31 (3) Dítě, které je schopno s ohledem na stupeň svého vývoje vytvořit si vlastní názor a posoudit dosah opatření jeho se týkajících, má právo obdržet potřebné informace a svobodně se vyjadřovat ke všem rozhodnutím rodičů týkajících se podstatných záležitostí jeho osoby a být slyšeno v každém řízení, v němž se o takových záležitostech rozhoduje.

§31 (4) Dítě, které žije ve společné domácnosti s rodiči, je povinno podle svých schopností jim pomáhat. Je dále povinno přispívat i na úhradu společných potřeb rodiny, pokud má vlastní příjem, popřípadě majetek, kterého lze použít pro společné potřeby rodiny."

38. Nadpis nad §32 se vypouští.

39. §32 odst. 2 zní:

"§32 (2) Rodiče mají být svým osobním životem a chováním příkladem svým dětem."

40. §33 zní:

"§33

Na výchově dítěte se podílí i manžel, který není rodičem dítěte, za předpokladu, že s ním žije ve společné domácnosti."

41. §34 zní:

"§34

§34 (1) Rodičovská zodpovědnost náleží oběma rodičům.

§34 (2) Jestliže jeden z rodičů nežije, není znám nebo nemá způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu, náleží rodičovská zodpovědnost druhému rodiči. Totéž platí, je-li jeden z rodičů rodičovské zodpovědnosti zbaven a nebo je-li výkon jeho rodičovské zodpovědnosti pozastaven.

§34 (3) Soud může přiznat rodičovskou zodpovědnost ve vztahu k péči o dítě i nezletilému rodiči dítěte, který dosáhl věku šestnácti let, má-li potřebné předpoklady pro výkon práv a povinností z rodičovské zodpovědnosti vyplývajících."

42. §35 zní:

"§35

Dítě je povinno své rodiče ctít a respektovat."

43. §36 včetně poznámky č. {5} zní:

"§36

Rodiče zastupují dítě při právních úkonech, ke kterým není plně způsobilé.{5}

{5} §8 a 9 občanského zákoníku."

44. §37 zní:

"§37

§37 (1) Žádný z rodičů nemůže zastoupit své dítě, jde-li o právní úkony ve věcech, při nichž by mohlo dojít ke střetu zájmů mezi rodiči a dítětem nebo ke střetu zájmů dětí těchto rodičů.

§37 (2) Nemůže-li dítě zastoupit žádný z rodičů, ustanoví soud dítěti opatrovníka, který bude dítě v řízení nebo při určitém právním úkonu zastupovat. Tímto opatrovníkem zpravidla ustanoví orgán sociálně právní ochrany dětí."

45. Za §37 se vkládají nové §37a a 37b, které znějí:

"§37a

§37a (1) Jmění dítěte jsou rodiče povinni spravovat s péčí řádného hospodáře.

§37a (2) Výnosu majetku dítěte lze použít nejprve pro jeho vlastní výživu a teprve potom přiměřeně i pro potřebu rodiny. Majetková podstata může být dotčena jen v případě, že by vznikl nezaviněně ze strany osob výživou povinných hrubý nepoměr mezi poměry nezletilého dítěte a osob výživou povinných.

§37a (3) Jakmile dítě dosáhne zletilosti, odevzdají mu rodiče jmění, které spravovali. Jsou povinni podat vyúčtování ze správy jmění tehdy, když o to dítě požádá do jednoho roku po skončení správy. Práva dítěte z odpovědnosti za škodu a z bezdůvodného obohacení zůstávají nedotčena.

§37b

§37b (1) V odůvodněných případech, kdy by majetkové zájmy dítěte mohly být ohroženy, ustanoví soud pro zvýšenou ochranu jeho jmění opatrovníka. Opatrovníkem může být ustanovena fyzická osoba, která má způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu, svým způsobem života zaručuje řádný výkon této funkce v zájmu dítěte a s ustanovením opatrovníkem souhlasí.

§37b (2) Nemůže-li být opatrovníkem ustanovena fyzická osoba, ustanoví soud opatrovníkem zpravidla orgán sociálně právní ochrany dětí.

§37b (3) Soud vymezí rozsah jmění, které bude opatrovník s péčí řádného hospodáře spravovat. Zároveň určí, jakým způsobem má být, popřípadě nesmí být s jednotlivými částmi nakládáno. Zejména stanoví způsob výkonu vlastnických a jiných věcných práv a práv z duševního vlastnictví, způsob výkonu práv k cenným papírům a práv závazkových.

§37b (4) Opatrovník nesmí při správě jmění činit úkony, které jsou spojeny s nepřiměřeným rizikem.

§37b (5) Opatrovník podléhá dohledu soudu. Soud podle okolností konkrétního případu podmíní platnost právního úkonu opatrovníka svým souhlasem a určí povinnost pravidelného podávání zpráv o správě jmění dítěte.

§37b (6) Opatrovník je povinen nejpozději do dvou měsíců po skončení své funkce předložit soudu závěrečný účet ze správy jmění dítěte.

§37b (7) Opatrovník má právo na úhradu nutných výdajů spojených se správou jmění a na přiměřenou odměnu z výnosu majetku dítěte. Výši odměny stanoví soud.

§37b (8) Opatrovník odpovídá za porušení povinností uvedených v odstavcích 3 a 4 podle obecných předpisů o nahradě škody."

46. V §38 odst. 2 se slova "národnímu výboru pověřenému vést matriky" nahrazují slovy "matričnímu úřadu".

47. V §39 odst. 2 se slova "národním výborem pověřeným vést matriky" nahrazují slovy "matričním úřadem".

48. V části druhé hlavy druhé se nadpis "ÚČAST SPOLEČNOSTI PŘI VÝKONU PRÁV A POVINNOSTÍ RODIČŮ" nahrazuje nadpisem "SOCIÁLNĚ PRÁVNÍ OCHRANA DĚTÍ".

49. §41 včetně poznámek č. {6} a {7} zní:

"§41

§41 (1) Sociálně právní ochranou dětí se rozumí ochrana práva dítěte na zdravý vývoj, řádnou výchovu a ochrana oprávněných zájmů dítěte; za oprávněný zájem dítěte se považuje i ochrana jeho jmění (§37a a 37b). Sociálně právní ochranou dětí se rozumí též předcházení vzniku ohrožení dítěte nebo narušení jeho zdravého vývoje a působení k obnovení narušených funkcí rodiny. Cílem sociálně právní ochrany je blaho dítěte. Sociálně právní ochranou dětí zajišťují příslušné orgány{6} a obce{7} tím, že zejména zjišťují případy ohroženého nebo narušeného vývoje nebo výchovy dětí a jsou povinny činit opatření k odstranění jejich příčin a důsledků, zejména opatření směřující k ochraně dětí před tělesným nebo duševním násilím a zanedbáváním.

§41 (2) Jestliže rodičům brání překážky ve výkonu rodičovské zodpovědnosti vůči dítěti, popřípadě je-li dítě ohroženo, je každý z nich oprávněn dovolat se pomoci orgánů sociálně právní ochrany dětí, jiných státních orgánů, škol, školských, zdravotnických či poradenských zařízení a orgánů obce. To platí přiměřeně i pro jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte. Dovolat se pomoci těchto orgánů a zařízení je oprávněno i samo dítě.

{6} §19 zákona ČNR č. 114/1978 Sb., o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení, ve znění nálezu Ústavního soudu České republiky č. 72/1995 Sb.

{7} §15 zákona ČNR č. 114/1978 Sb., ve znění zákona č. 118/1995 Sb."

50. §42 odst. 1 zní:

"§42 (1) Každý je oprávněn upozornit na závadné chování dětí jejich rodiče. Na takové chování dětí nebo na vážné porušení práv a povinností rodičů může v zájmu dítěte kdokoli upozornit orgán sociálně právní ochrany dětí, soud nebo jiný oprávněný orgán."

51. V §42 se za odstavec 1 vkládá nový odstavec 2, který zní:

"§42 (2) Tato oznámení jsou důvěrná, a pokud jde o oznámení fyzické osoby, nesmí orgán, který toto oznámení přijal, sdělit zdroj svých informací, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak."

Dosavadní odstavec 2 se označuje jako odstavec 3.

52. V §42 odst. 3 se slova "omezují rodičovská práva" nahrazují slovy "omezuje rodičovská zodpovědnost".

53. V §43 odst. 1 se slova "Národní výbor" nahrazují slovy "Orgán sociálně právní ochrany dětí" a slova "se společenskými organizacemi" se nahrazují slovy "jinými fyzickými a právnickými osobami".

54. V §43 odst. 2 se slova "společnosti na řádné výchově dětí" nahrazují slovy "na řádné výchově dítěte" a slova "národní výbor" se nahrazují slovy "orgán sociálně právní ochrany dětí".

55. V §43 odst. 2 písm. a) se slovo "občany" nahrazuje slovem "osoby" a slova ", nebo požádá společenskou organizaci, aby toto opatření vykonala sama" se vypouštějí; v písmenu b) se slova "společenských organizací" nahrazují slovy "občanských sdružení".

56. V §43 odst. 3 se slova "národní výbor" nahrazují slovy "orgán sociálně právní ochrany dětí".

57. §44 až 46 znějí:

"§44

§44 (1) Brání-li rodiči ve výkonu jeho rodičovské zodpovědnosti závažná překážka a vyžaduje-li to zájem dítěte, může soud pozastavit výkon rodičovské

zodpovědnosti.

§44 (2) Nevykonává-li rodič řádně povinnosti vyplývající z rodičovské zodpovědnosti a vyžaduje-li to zájem dítěte, soud jeho rodičovskou zodpovědnost omezí, přitom vždy konkrétně vymezí rozsah práv a povinností, na které se omezení vztahuje.

§44 (3) Zneužívá-li rodič svou rodičovskou zodpovědnost nebo její výkon nebo ji závažným způsobem zanedbává, soud jej rodičovské zodpovědnosti zbaví.

§44 (4) Dopustil-li se rodič úmyslného trestného činu proti svému dítěti či ke spáchání trestného činu své dítě mladší patnácti let použil, popřípadě se dopustil trestného činu jako spolupachatel, návodce či pomocník k trestnému činu spáchanému jeho dítětem, soud vždy posoudí, zda tu nejsou důvody pro zahájení řízení o zbavení rodičovské zodpovědnosti.

§44 (5) Vyživovací povinnost rodiče vůči dítěti rozhodnutím soudu podle předchozích odstavců nezaniká.

§45

§45 (1) Vyžaduje-li to zájem dítěte, může soud svěřit dítě do výchovy jiné fyzické osoby než rodiče, jestliže tato osoba poskytuje záruku jeho řádné výchovy a se svěřením dítěte souhlasí. Při výběru vhodné osoby dá soud přednost zpravidla příbuznému dítěte.

§45 (2) Dítě je možno svěřit i do společné výchovy manželů. Zemře-li jeden z manželů, zůstává dítě ve výchově druhého manžela. Po rozvodu manželů rozhodne soud o výchově dítěte; do rozhodnutí soudu společná výchova trvá.

§45 (3) Do výchovy jen jednoho manžela je možno dítě svěřit pouze se souhlasem druhého manžela. Tohoto souhlasu není třeba, jestliže druhý z manželů pozbyl způsobilosti k právním úkonům nebo je-li opatření tohoto souhlasu spojeno s překážkou těžko překonatelnou.

§45 (4) Při rozhodnutí o svěřením dítěte do výchovy jiné fyzické osoby než rodiče vymezí soud rozsah jejich práv a povinností k dítěti.

§46

§46 (1) Soud může svěřit dítě do pěstounské péče; podmínky stanoví zvláštní předpis.

§46 (2) Jestliže je výchova dítěte vážně ohrožena nebo vážně narušena a jiná výchovná opatření nevedla k nápravě nebo jestliže z jiných závažných důvodů nemohou rodiče výchovu dítěte zabezpečit, může soud nařídit ústavní výchovu. Jestliže je to v zájmu nezletilého nutně, může soud nařídit ústavní výchovu i v případě, že jiná výchovná opatření nepředcházela. Z důležitých důvodů může soud prodloužit ústavní výchovu až na jeden rok po dosažení zletilosti.

§46 (3) Před nařízením ústavní výchovy je soud povinen zkoumat, zda výchovu dítěte nelze zajistit náhradní rodinnou péčí, která má přednost před výchovou ústavní. Pominou-li po nařízení ústavní výchovy její důvody nebo lze-li dítěti zajistit náhradní rodinnou péči, soud ústavní výchovu zruší."

58. V §47 se slova "Národní výbor" nahrazují slovy "Orgán sociálně právní ochrany dětí".

59. §48 zní:

"§48

§48 (1) Je-li to nezbytné pro ochranu života nebo zdraví dítěte, pro ochranu jeho práv nebo právem chráněných zájmů, jsou pracovníci orgánu sociálně právní ochrany dětí nebo osoby, které byly pověřeny ochranou zájmů dítěte, oprávněni navštívit dítě v prostředí, kde žije, především v bytě, zjistit v jeho bydlišti, škole nebo na pracovišti, zda je o něj náležitě pečováno, a vyšetřit výchovné poměry.

§48 (2) Je-li dítě s ohledem na svůj věk a rozumovou vyspělost samo schopno vyjádřit svobodně svůj názor a poznatky, je třeba na jeho názor a poznatky vzít zřetel při dalších opatřeních."

60. V §49 se slova "svých rodičovských práv a povinností" nahrazují slovy "rodičovské zodpovědnosti".

61. §50 odst. 1 zní:

"§50 (1) Nežijí-li rodiče nezletilého dítěte spolu a nedohodnou-li se o úpravě výchovy a výživy dítěte, může soud i bez návrhu rozhodnout, komu bude dítě svěřeno do výchovy a jak má každý z rodičů přispívat na jeho výživu."

62. V části druhé hlavě třetí se nadpis "URČENÍ OTCOVSTVÍ" nahrazuje nadpisem "URČENÍ RODIČOVSTVÍ".

63. V části druhé pod nadpis hlavy třetí se vkládá nový §50a, který zní:

"§50a

Matkou dítěte je žena, která dítě porodila."

64. V §52 odst. 1 se za slovo "rodičů" vkládají tato slova: "učiněným před matričním úřadem nebo soudem".

65. §52 odst. 2 zní:

"§52 (2) Prohlášení nezletilého rodiče o otcovství musí být učiněno vždy před soudem."

66. §54 odst. 1 zní:

"§54 (1) Nedošlo-li k určení otcovství podle předchozích ustanovení, může dítě, matka i muž, který o sobě tvrdí, že je otcem, navrhnout, aby otcovství určil soud."

67. V §56 se dosavadní text označuje jako odstavec 1 a slova "navrhovatel za řízení" se nahrazují slovy "navrhovatel v průběhu řízení".

68. §56 se doplňuje odstavci 2 a 3, které znějí:

"§56 (2) Zemře-li v průběhu řízení muž, proti kterému návrh na určení otcovství směřuje, pokračuje soud v řízení proti opatrovníkovi, kterého ustanoví soud.

§56 (3) Zemře-li v průběhu řízení muž, který o sobě tvrdil, že je otcem, a nepokračuje-li v řízení dítě nebo matka, soud řízení zastaví."

69. V §58 odst. 1 se na konci připojuje tato věta: "narodí-li se dítě do 300 dnů po rozvodu manželství a jiný muž o sobě tvrdí, že je otcem dítěte, lze otcovství manžela považovat za vyloučené též na základě souhlasného prohlášení matky, manžela a tohoto muže. Toto prohlášení musí být učiněno v řízení o popření otcovství."

70. V §62 odst. 1 a 2 se slova "generální prokurátor" nahrazují slovy "nejvyšší státní zástupce"; v odstavci 1 se slova "zájem společnosti" nahrazují slovy "zájem dítěte".

71. Za §62 se vkládá nový §62a, který zní:

"§62a

Nejvyšší státní zástupce může, a to před uplynutím lhůty stanovené pro popření otcovství, podat návrh na popření otcovství muže, jehož otcovství bylo určeno souhlasným prohlášením rodičů, ale který nemůže být otcem dítěte, je-li to ve zřejmém zájmu dítěte a v souladu s ustanoveními zaručujícími základní lidská práva."

72. §63 odst. 1 věta druhá zní: "Osvojitelé mají rodičovskou zodpovědnost při výchově dětí (§31 až 37b)."

73. V §64 odst. 1 se slova "občané, kteří" nahrazují slovy "fyzické osoby, které".

74. §67 zní:

"§67

§67 (1) K osvojení je třeba souhlasu zákonného zástupce osvojovaného dítěte. Je-li toto dítě schopno posoudit dosah osvojení, je třeba také jeho souhlasu, ledaže by tím byl zmařen účel osvojení.

§67 (2) K osvojení je třeba souhlasu rodiče, i když je nezletilý."

75. §68 zní:

"§68

§68 (1) Pokud jsou zákonnými zástupci osvojovaného dítěte jeho rodiče, není třeba jejich souhlasu, jestliže

a) po dobu nejméně šesti měsíců soustavně neprojevovali opravdový zájem o dítě, zejména tím, že dítě pravidelně nenavštěvovali, neplnili pravidelně a dobrovolně výživovací povinnost k dítěti a neprojevují snahu upravit si v mezích svých možností své rodinné a sociální poměry tak, aby se mohli osobně ujmout péče o dítě, nebo

b) po dobu nejméně dvou měsíců po narození dítěte neprojevili o dítě žádný zájem, ačkoliv jim v projevení zájmu nebránila závažná překážka.

§68 (2) Ustanovení odstavce 1 platí obdobně i v případě, že rodič je nezletilý.

§68 (3) O splnění podmínek uvedených v odstavci 1 rozhoduje ke dni podání návrhu orgánem sociálně právní ochrany dětí jako opatrovníkem dítěte, popřípadě rodičem dítěte soud."

76. Za §68 se vkládají nové §68a a 68b, které znějí:

"§68a

Souhlasu rodičů, kteří jsou zákonnými zástupci osvojovaného dítěte, není dále třeba, jestliže rodiče dají souhlas k osvojení předem bez vztahu k určitým osvojitelům. Souhlas předem musí být dán osobně přítomným rodičem písemně před soudem nebo před příslušným orgánem sociálně právní ochrany dětí. Souhlas může být dán rodičem nejdříve šest týdnů po narození dítěte. Odvolat souhlas lze toliko do doby, než je dítě umístěno na základě rozhodnutí do péče budoucích osvojitelů.

§68b

V případech uvedených v §68 odst. 1 a §68a je třeba k osvojení souhlasu opatrovníka, který byl osvojovanému dítěti ustanoven v řízení o osvojení."

77. §69 odst. 2 zní:

"§69 (2) O svěřeni dítěte, které je v ústavu z rozhodnutí soudu nebo z vůle rodičů, do péče budoucích osvojitelů rozhodne orgán sociálně právní ochrany dětí; ustanovení §67 až 68b platí obdobně."

78. §69 se doplňuje odstavci 3 a 4, které znějí:

"§69 (3) Rozhodne-li se pěstoun osvojit dítě svěřené mu do pěstounské péče, nevyžaduje se, aby před rozhodnutím soudu o osvojení bylo dítě nejméně po dobu tří měsíců v péči pěstouna na jeho náklad, pokud pěstounská péče trvala alespoň po tuto dobu.

§69 (4) Ustanovení odstavce 3 platí obdobně v případech, kdy se rozhodne osvojit dítě svěřené mu do výchovy jiná fyzická osoba než rodič podle §45, a v případech, kdy se rozhodne osvojit dítě poručník, který o ně osobně pečuje."

79. Za §69 se vkládá nový §69a, který zní:

"§69a

Před rozhodnutím poučí soud osvojitele o účelu, obsahu i důsledcích osvojení."

80. §70 zní:

"§70

Soud je povinen zjistit na základě lékařského vyšetření a dalších potřebných vyšetření zdravotní stav osvojitele, jejich osobnostní dispozice a motivaci k osvojení a posoudit, zda se nepříčí účelům osvojení a s výsledky svého šetření seznámit osvojitele i zákonného zástupce osvojence. Je povinen zjistit zdravotní stav osvojence a s výsledky svého zjištění seznámit osvojitele i zákonného zástupce osvojence."

81. Za §70 se vkládá nový §70a, který zní:

"§70a

Dítě nemůže být osvojeno, dokud rozhodnutí soudu v řízení o určení otcovství zahájeném na návrh muže, který o sobě tvrdí, že je otcem osvojovaného dítěte, nenabude právní moci."

82. V §71 se na konci tečka nahrazuje středníkem a připojují se tato slova: "to platí i v případě, že osvojitelem je manžel matky osvojence."

83. V §72 odst. 1 větě druhé se za slovo "opatrovníka" vkládají tato slova: ", popřípadě poručníka".

84. §73 odst. 2 se vypouští.

Dosavadní odstavec 3 se označuje jako odstavec 2.

85. V §73 nově označeném odstavci 2 se třetí věta vypouští.

86. V §74 odst. 2 se na konci první věty vypouští tečka a připojují se tato slova: "a nebo pozustalý manžel po rodiči nebo osvojiteli dítěte."

87. §76 zní:

"§76

Osvojenec může být opětovně osvojen jen v případě, že je osvojován manželem osvojitele nebo osvojitel zemřel a nebo dřívější osvojení bylo zrušeno."

88. V části druhé hlavy páté se nadpis "VÝCHOVA A ZASTUPOVÁNÍ NEZLETILÉHO, JEHOŽ RODIČE NEMOHOU SVÁ PRÁVA A POVINNOSTI VYKONÁVAT" nahrazuje nadpisem "PORUČENSTVÍ A OPATROVNICTVÍ".

89. §78 včetně nadpisu zní:

"Poručenství

§78

Jestliže rodiče dítěte zemřeli, byli zbaveni rodičovské zodpovědnosti, výkon jejich rodičovské zodpovědnosti byl pozastaven nebo nemají způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu, ustanoví soud dítěti poručníka, který bude nezletilého vychovávat, zastupovat a spravovat jeho majetek místo jeho rodičů."

90. §79 zní:

"§79

§79 (1) Není-li to v rozporu se zájmy dítěte, ustanoví soud poručníkem především toho, koho doporučili rodiče. Nebyl-li nikdo takto doporučen, ustanoví soud poručníkem někoho z příbuzných a nebo osob blízkých dítěti nebo jeho rodině, popřípadě jinou fyzickou osobu.

§79 (2) Poručníky nezletilého dítěte mohou být ustanoveni i manželé.

§79 (3) Nemůže-li být poručníkem ustanovena fyzická osoba, ustanoví soud poručníkem orgán sociálně právní ochrany dětí.

§79 (4) Dokud není dítěti ustanoven poručník nebo dokud se ustanovený poručník neujme své funkce, činí neodkladně úkony v zájmu dítěte a v jeho zastoupení orgán sociálně právní ochrany dětí."

91. §80 až 82 znějí:

"§80

§80 (1) Poručník odpovídá soudu za řádné plnění této funkce a podléhá jeho pravidelnému dozoru. Zejména je povinen podávat soudu zprávy o osobě poručenice a účty ze správy jeho jmění. Soud však může poručníka zprostit povinnosti podávat podrobné vyúčtování, nepřesahují-li výnosy jmění pravděpodobné náklady na výchovu a výživu poručenice.

§80 (2) Je-li správa jmění poručenice spojena se značnou námahou, může soud poručníkovi na jeho žádost přiznat z tohoto jmění přiměřenou odměnu ročně a nebo při skončení správy.

§80 (3) Poručník je povinen nejdéle do dvou měsíců po skončení svého poručenství předložit soudu závěrečný účet ze správy jmění poručenice. Této povinnosti může soud poručníka zprostit.

§80 (4) Jakékoli rozhodnutí poručníka v podstatné věci týkající se dítěte vyžaduje schválení soudem.

§80 (5) Ustanovení §37b zde platí obdobně.

§81

Na vztahy poručníka (poručníku) a dítěte se přiměřeně vztahují ustanovení o právech a povinnostech rodičů a dětí. Funkce poručníka nezakládá výživovací povinnost k dítěti.

§82

§82 (1) Soud zproští poručníka poručenství na jeho návrh.

§82 (2) Soud poručníka odvolá, jestliže se stane pro výkon funkce poručníka nezpůsobilý nebo porušuje své povinnosti.

§82 (3) V případě rozvodu manželů, kteří byli ustanoveni do funkce poručníků, soud vždy posoudí, zda je v zájmu dítěte, aby tuto funkci vykonávali nadále oba rozvedení manželé. V opačném případě jednoho z nich poručenství zproští."

92. §83 včetně nadpisu zní:

"Opatrovnictví

§83

§83 (1) Vedle případu střetu zájmů zákonných zástupců a dítěte nebo mezi dětmi těchto rodičů navzájem (§37 odst. 1), ohrožení majetkových zájmů dítěte (§37b), omezení rodičovské zodpovědnosti (§44 odst. 2) a řízení o osvojení (§68b) ustanoví soud opatrovníka též v případech, kdy je to v zájmu dítěte z jiných důvodů třeba.

§83 (2) V takových případech lze ustanovit opatrovníkem i orgán sociálně právní ochrany dětí."

93. §85 odst. 2 zní:

"§85 (2) Oba rodiče přispívají na výživu svých dětí podle svých schopností, možností a majetkových poměrů. Dítě má právo podílet se na životní úrovni svých rodičů."

94. Za §85 se vkládá nový §85a, který včetně poznámek č. {8} a {9} zní:

"§85a

§85a (1) Rodič, který má příjmy z jiné než závislé činnosti podléhající dani z příjmů,{8} je povinen soudu prokázat své příjmy, předložit podklady pro zhodnocení svých majetkových poměrů a umožnit soudu zjistit i další skutečnosti potřebné pro rozhodnutí zpřístupněním údajů chráněných podle zvláštních předpisů. Nesplní-li rodič tuto povinnost, má se za to, že jeho průměrný měsíční příjem činí patnáctinásobek částky životního minima potřebné k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb tohoto rodiče podle zákona o životním minimu {9}

§85a (2) Tam, kde to majetkové poměry povinného rodiče připouštějí, lze za odůvodněné potřeby dítěte považovat i tvorbu úspor zabezpečujících zejména přípravu na budoucí povolání.

{8} Zákon ČNR č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

{9} §3 odst. 2 písm. e) zákona č. 463/1991 Sb., o životním minimu."

95. §87 odst. 2 zní:

"§87 (2) Každé dítě plní tuto výživovací povinnost takovým dílem, jaký odpovídá poměru jeho schopnosti, možnosti a majetkových poměrů k schopnostem, možnostem a majetkovým poměrům ostatních dětí."

96. §88 se doplňuje odstavcem 3, který zní:

"§88 (3) Stanoví-li soud výživné pro nezletilé dítě, platí ustanovení §85a obdobně."

97. §89 zní:

"§89

Je-li několik povinných, kteří jsou příbuzní v témže stupni, plní každý z nich vyživovací povinnost takovým dílem, jaký odpovídá poměru jeho schopností, možností a majetkových poměrů k schopnostem, možnostem a majetkovým poměrům ostatních."

98. V části třetí hlavě čtvrté se nadpis "PŘÍSPĚVEK NA VÝŽIVU ROZVEDENÉHO MANŽELA" nahrazuje nadpisem "VÝŽIVNÉ ROZVEDENÉHO MANŽELA".

99. V §92 odst. 1 větě první se za slovem "schopnosti" spojka "a" nahrazuje čárkou a za slovo "možnosti" se vkládají tato slova: "a majetkových poměrů".

100. V §92 odst. 1 větě druhé se slova "o příspěvku na výživu" nahrazují slovy "o výživném".

101. §93 zní:

"§93

§93 (1) Soud může rozvedenému manželovi, který se porušením manželských povinností na rozvratu manželství převážně nepodílel a kterému byla rozvodem způsobena závažná újma, přiznat proti jeho bývalému manželovi výživné ve stejném rozsahu, jako je vyživovací povinnost mezi manžely podle §91 odst. 2.

§93 (2) Výživné podle odstavce 1 lze přiznat nejdéle na dobu tří let od rozvodu."

102. §94 zní:

"§94

§94 (1) Právo na výživné zanikne, jestliže oprávněný manžel uzavře nové manželství nebo povinný manžel zemře.

§94 (2) Právo na výživné zanikne též poskytnutím jednorázové částky na základě písemné smlouvy."

103. V §95 odst. 1 se slova "jednoho roku" nahrazují slovy "dvou let".

104. V §95 odst. 2 se slova "dvacetšesti týdnů" nahrazují slovy ", po níž by zaměstnankyni podle zvláštního předpisu náležela mateřská dovolená,{10}".

Poznámka č. {10} zní:

"{10}§157 odst. 1 a §158 zákoníku práce."

105. V §95 odst. 3 se slova "odstavců 1 a 2" nahrazují slovy "odstavce 1".

106. §96 odst. 1 zní:

"§96 (1) Při určení výživného přihledne soud k odůvodněným potřebám oprávněného, jakož i k schopnostem, možnostem a majetkovým poměrům povinného. Při hodnocení schopností, možností a majetkových poměrů povinného zkoumá soud, zda se povinný nevzdal bez důležitého důvodu výhodnějšího zaměstnání či výdělečné činnosti nebo majetkového prospěchu, popřípadě zda nepodstupuje nepřiměřena majetková rizika."

107. V §96 odst. 2 se slova "se zásadami morálky socialistické společnosti" nahrazují slovy "s dobrými mravy".

108. V §97 odst. 1 se za slovo "částkách," vkládají tato slova: "s výjimkou případů podle §94 odst. 2 a §97 odst. 2,".

109. V §97 se za odstavec 1 vkládá nový odstavec 2, který zní:

"§97 (2) U výživného pro dítě může soud v případech hodných zvláštního zřetele rozhodnout o povinnosti složit peněžní částku pro výživné splatné v budoucnosti. Učiní přitom příslušná opatření zaručující pravidelnou výplatu měsíčních splátek odpovídajících stanovenému výživnému."

Dosavadní odstavec 2 se označuje jako odstavec 3.

110. §100 se vypouští.

111. §101 včetně poznámky č. {11} zní:

"§101

§101 (1) Kdo zcela nebo zčásti splnil za jiného vyživovací povinnost, je oprávněn na něm požadovat úhradu tohoto plnění. To platí i tehdy, jestliže příspěvek na výživu v zájmu oprávněného poskytne orgán stanovený zvláštním předpisem.{11}

§101 (2) Promlčení tohoto nároku se řídí ustanovením §101 občanského zákoníku.

{11}§5 zákona ČNR č. 482/1991 Sb., o sociální potřebnosti, ve znění pozdějších předpisů."

112. V §102 se slova "národní výbor" nahrazují slovy "orgán stanovený zvláštním předpisem{11}".

113. V §103 se na konci tečka nahrazuje čárkou a doplňují se tato slova: "pokud jeho potřeby nejsou kryty ošetřovným."

§105

§105 (1) Úprava společného jmění manželů a společného nájmu je stanovena v §143 až 151 a §703 až 709 občanského zákoníku.

§105 (2) Pro účely ustanovení §706 odst. 1 občanského zákoníku se děti svěřené do výchovy jiné fyzické osoby (§45) a děti, o které osobně pečuje jejich poručník (§78), považují za děti vlastní."

Čl. II

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona č. 58/1969 Sb., zákona č. 131/1982 Sb., zákona č. 94/1988 Sb., zákona č. 188/1988 Sb., zákona č. 87/1990 Sb., zákona č. 105/1990 Sb., zákona č. 116/1990 Sb., zákona č. 87/1991 Sb., zákona č. 509/1991 Sb., zákona č. 264/1992 Sb., zákona č. 267/1994 Sb., zákona č. 104/1995 Sb., zákona č. 118/1995 Sb., zákona č. 89/1996 Sb., zákona č. 94/1996 Sb. a zákona č. 227/1997 Sb., se mění a doplňuje takto:

1. V §40a větě první se slova "§145 odst. 1" nahrazují slovy "§145 odst. 2".

2. V části druhé hlavě druhé se nadpis "SPOLUVLASTNICTVÍ" nahrazuje nadpisem "SPOLUVLASTNICTVÍ A SPOLEČNÉ JMĚNÍ".

3. §136 zní:

§136

§136 (1) Věc může být v podílovém spoluvlastnictví více vlastníků.

§136 (2) Společné jmění může vzniknout jen mezi manžely."

4. §143 až 148 včetně nadpisu znějí:

"Společné jmění manželů

§143

§143 (1) Společné jmění manželů tvoří

a) majetek nabytý některým z manželů nebo jimi oběma společně za trvání manželství, s výjimkou majetku získaného dědictvím nebo darem, majetku nabytého jedním z manželů za majetek náležející do výlučného vlastnictví tohoto manžela, jakož i věci, které podle své povahy slouží osobní potřebě jen jednoho z manželů, a věci vydaných v rámci předpisů o restituci majetku jednoho z manželů, který měl vydanou věc ve vlastnictví před uzavřením manželství a nebo jemuž byla věc vydána jako právnímu nástupci původního vlastníka,{3}

b) závazky, které některému z manželů nebo oběma manželům společně vznikly za trvání manželství, s výjimkou závazků týkajících se majetku, který náleží výhradně jednomu z nich, a závazků, jejichž rozsah přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů, které převzal jeden z nich bez souhlasu druhého.

§143 (2) Stane-li se jeden z manželů za trvání manželství společníkem obchodní společnosti nebo členem družstva, nezakládá nabytí podílu, včetně akcií, ani nabytí členských práv a povinností členů družstva, účast druhého manžela na této společnosti nebo družstvu, s výjimkou bytových družstev.

§143a

§143a (1) Manželé mohou smlouvou uzavřenou formou notářského zápisu rozšířit nebo zúžit stanovený rozsah společného jmění manželů. Takto mohou manželé změnit rozsah majetku a závazků nabytých či vzniklých v budoucnosti, ale i majetku a závazků, které již tvoří jejich společné jmění. Předmětem této smlouvy mohou být i jednotlivé majetkové hodnoty a závazky. Jestliže je předmětem smlouvy nemovitost, která již náleží do společného jmění manželů nebo do výlučného majetku jednoho z nich, nabývá smlouva účinnosti vkladem do katastru nemovitostí.

§143a (2) Manželé mohou dále smlouvou uzavřenou formou notářského zápisu vyhradit zcela nebo zčásti vznik společného jmění manželů ke dni zániku manželství, pokud nejde o věci tvořící obvyklé vybavení společné domácnosti.

§143a (3) Muž a žena, kteří chtějí uzavřít manželství, mohou smlouvou uzavřenou formou notářského zápisu upravit své budoucí majetkové vztahy v manželství obdobně.

§143a (4) Manželé se mohou vůči jiné osobě na smlouvu uvedenou v předcházejících odstavcích odvolat jen tehdy, jestliže je jí obsah této smlouvy znám.

§144

Pokud není prokázán opak, má se za to, že majetek nabytý a závazky vzniklé za trvání manželství tvoří společné jmění manželu.

§145

§145 (1) Majetek, který tvoří společné jmění manželů, užívají a udržují oba manželé společně.

§145 (2) Obvyklou správu majetku náležejícího do společného jmění manželů může vykonávat každý z manželů. V ostatních záležitostech je třeba souhlasu obou manželů; jinak je právní úkon neplatný.

§145 (3) Závazky, které tvoří společné jmění manželů, plní oba manželé společně a nerozdílně.

§145 (4) Z právních úkonů týkajících se společného jmění manželů jsou oprávněni a povinni oba manželé společně a nerozdílně.

§146

Majetek ve společném jmění manželů nebo jeho část může jeden z manželů použít k podnikání se souhlasem druhého manžela. Souhlas je třeba udělit při prvním použití majetku ve společném jmění manželů nebo jeho části. K dalším právním úkonům souvisejícím s podnikáním již souhlas druhého manžela není třeba.

§147

Manželé mohou smlouvou uzavřenou formou notářského zápisu upravit správu společného jmění odchylně. Stejně mohou upravit správu svého budoucího společného jmění muž a žena, kteří chtějí uzavřít manželství. Ustanovení §143a odst. 4 platí zde obdobně.

§148

§148 (1) Soud může ze závažných důvodů na návrh některého z manželů zúžit společné jmění manželů až na věci tvořící obvyklé vybavení společné domácnosti.

§148 (2) Na návrh některého z manželů soud zúží společné jmění manželů až na věci tvořící obvyklé vybavení společné domácnosti v případě, že jeden z manželů získal oprávnění k podnikatelské činnosti nebo se stal neomezeně ručícím společníkem obchodní společnosti.

§148 (3) Je-li podnikatelská činnost po rozhodnutí soudu podle odstavce 2 vykonávána podnikatelem společně nebo za pomoci manžela, který není podnikatelem, rozdělí se mezi ně příjmy z podnikání v poměru stanoveném písemnou smlouvou; nebyla-li taková smlouva uzavřena, rozdělí se příjmy rovným dílem.

§148 (4) Jestliže o společném jmění manželů bylo rozhodnuto podle odstavce 1 nebo 2, může být rozšířeno do předchozího rozsahu jen rozhodnutím soudu vydaným na návrh jednoho z manželů."

5. §148a se vypouští.

6. §149 zní:

"§149

§149 (1) Společné jmění manželů zaniká zánikem manželství.

§149 (2) Zanikne-li společné jmění manželů, provede se vypořádání, při němž se vychází z toho, že podíly obou manželů na majetku patřícím do jejich společného jmění jsou stejné. Každý z manželů je oprávněn požadovat, aby mu bylo uhrazeno, co ze svého vynaložil na společný majetek, a je povinen nahradit, co ze společného majetku bylo vynaloženo na jeho ostatní majetek. Stejně tak se vychází z toho, že závazky obou manželů vzniklé za trvání manželství jsou povinni manželé splnit rovným dílem.

§149 (3) Při vypořádání se přihlídně především k potřebám nezletilých dětí, k tomu, jak se každý z manželů staral o rodinu, a k tomu, jak se zasloužil o nabytí a udržení společného jmění. Při určení míry přičinění je třeba vzít též zřetel k péči o děti a k obstarávání společné domácnosti.

§149 (4) V případech uvedených v §143a odst. 1 a §148 odst. 1 se použijí ustanovení odstavců 2 a 3 obdobně."

7. §150 zní:

"§150

§150 (1) Dohoda o vypořádání společného jmění manželů musí mít písemnou formu. Jestliže do společného jmění manželů náleží též nemovitost, nabývá dohoda účinnosti vkladem do katastru nemovitostí.

§150 (2) Práva věřitelů nesmí být dohodou manželů dotčena.

§150 (3) Neprovede-li se vypořádání dohodou, provede je na návrh některého z manželů soud.

§150 (4) Nedošlo-li do tří let od zániku společného jmění manželů k jeho vypořádání dohodou nebo nebyl-li do tří let od jeho zániku podán návrh na jeho vypořádání rozhodnutím soudu, platí ohledně movitých věcí, že se manželé vypořádali podle stavu, v jakém každý z nich věci ze společného jmění manželů pro potřebu svou, své rodiny a domácnosti výlučně jako vlastník užívá. O ostatních movitých věcech a o nemovitých věcech platí, že jsou v podílovém spoluvlastnictví a že podíly obou spoluvlastníků jsou stejné; totéž platí přiměřeně o ostatních majetkových právech, pohledávkách a závazcích manželům společných."

8. V §151 se slova "bezpodílové spoluvlastnictví" nahrazují slovy "společné jmění".

9. V §805 se slova "v bezpodílovém spoluvlastnictví manželů" nahrazují slovy "ve společném jmění manželů" a slova "bezpodílové spoluvlastnictví" se nahrazují slovy "společné jmění".

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění zákona č. 36/1967 Sb., zákona č. 158/1969 Sb., zákona č. 49/1973 Sb., zákona č. 20/1975 Sb., zákona č. 133/1982 Sb., zákona č. 180/1990 Sb., zákona č. 328/1991 Sb., zákona č. 519/1991 Sb., zákona č. 263/1992 Sb., zákona České národní rady č. 24/1993 Sb., zákona č. 171/1993 Sb., zákona č. 117/1994 Sb., zákona č. 152/1994 Sb., zákona č. 216/1994 Sb., zákona č. 84/1995 Sb., zákona č. 118/1995 Sb., zákona č. 160/1995 Sb., zákona č. 238/1995 Sb., zákona č. 247/1995 Sb., nálezů Ústavního soudu České republiky č. 31/1996 Sb., zákona č. 142/1996 Sb., nálezů Ústavního soudu České republiky č. 269/1996 Sb., zákona č. 202/1997 Sb., zákona č. 227/1997 Sb. a zákona č. 15/1998 Sb., se mění a doplňuje takto:

1. §74 odst. 4 věta první zní: "K rozhodnutí o návrhu na předběžné opatření podle §76a je příslušný okresní soud, který je místně příslušný pro obvod (okres) navrhovatele."

2. §113 odst. 1 se vypouští a zároveň se zrušuje číslování odstavců.

3. V §142 odst. 1 větě druhé se slovo "prokurátora" nahrazuje slovy "nejvyššího státního zástupce".

4. V §176 odst. 1 se slova "o omezení nebo zbavení rodičovských práv" nahrazují slovy "o přiznání, omezení nebo zbavení rodičovské zodpovědnosti anebo o pozastavení jejího výkonu, o poručenství".

5. V §181 odst. 1 se za slovo "rodiče" vkládají tato slova: ", popřípadě poručník".

6. §181 odst. 2 a 3 včetně poznámek č. {37} a {38} znějí:

"§181 (2) Rozhodne-li soud v řízení, jehož účastníky jsou rodiče a dítě, že k osvojení není třeba souhlasu rodičů osvojovaného dítěte, ačkoliv jsou jeho zákonnými zástupci,{37} nejsou rodiče osvojovaného dítěte účastníky řízení o osvojení.

§181 (3) Rodiče osvojovaného dítěte nejsou účastníky řízení o osvojení, jestliže

a) jsou zbaveni rodičovské zodpovědnosti, nebo

b) nemají způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu, nebo

c) dali souhlas k osvojení předem bez vztahu k určitým osvojitelům.{38}

{37}§68 odst. 1 zákona č. 94/1963 Sb., ve znění zákona č. 132/1982 Sb.

{38}§68a zákona č. 94/1963 Sb."

7. §181 se doplňuje odstavcem 4, který zní:

"§181 (4) Manžel osvojitele není účastníkem řízení, není-li k osvojení třeba jeho souhlasu."

8. §238 odst. 2 písm. b) zní:

"b) ve věcech upravených zákonem o rodině, ledaže jde o rozsudek o omezení nebo zbavení rodičovské zodpovědnosti nebo pozastavení jejího výkonu, určení (popření) otcovství nebo mateřství nebo nezrušitelného osvojení."

Čl. IV

Zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění zákona č. 110/1990 Sb., zákona č. 180/1990 Sb., zákona č. 1/1991 Sb., zákona č. 46/1991 Sb., zákona č. 306/1991 Sb., zákona České národní rady č. 482/1991 Sb., zákona č. 578/1991 Sb., zákona České národní rady č. 582/1991 Sb., zákona č. 235/1992 Sb., zákona České národní rady č. 589/1992 Sb., zákona České národní rady č. 37/1993 Sb., zákona č. 84/1993 Sb., zákona č. 160/1993 Sb., zákona č. 266/1993 Sb., zákona č. 307/1993 Sb., zákona č. 182/1994 Sb., zákona č. 241/1994 Sb., zákona č. 118/1995 Sb., zákona č. 155/1995 Sb., zákona č. 160/1995 Sb. a zákona č. 133/1997 Sb., se mění a doplňuje takto:

1. V §74 odst. 2 se poslední věta vypouští.

2. §75 včetně poznámek č. {64} a {65} zní:

"§75

Dítětem se pro účely poskytování sociálně právní ochrany dětí rozumí osoba nezletilá. Každé dítě je oprávněno obracet se ve věcech sociálně právní ochrany dětí na příslušný orgán{64} nebo na obec{65} a upozorňovat na porušení svých práv a oprávněných zájmů uvedených v §41 zákona o rodině.

{64}§19 zákona ČNR č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení, ve znění nálezů Ústavního soudu České republiky č. 72/1995 Sb.

{65}§15 zákona ČNR č. 114/1988 Sb., ve znění zákona č. 118/1995 Sb."

Čl. V

Zákon České národní rady č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení, ve znění zákona České národní

řady ř. 125/1990 Sb., řákona řské řárodní řady ř. 210/1990 Sb., řákona řské řárodní řady ř. 425/1990 Sb., řákona řské řárodní řady ř. 459/1990 Sb., řákona řské řárodní řady ř. 9/1991 Sb., řákona řské řárodní řady ř. 144/1991 Sb., řákona řské řárodní řady ř. 582/1991 Sb., řákona ř. 84/1993 Sb., řákona ř. 307/1993 Sb., řáležu řstavního řoudu řské řepubliky ř. 72/1995 Sb., řákona ř. 118/1995 Sb., řákona ř. 238/1995 Sb. a řákona ř. 289/1997 Sb., se ření a doplňuje řakto:

1. ř15 odst. 2 řísm. a) bod 1 zní:

"1. o výchovných opatřeních podle zvláštního řředpisu,{9} neučínil-li řak v řéže věci řoud nebo podle ř19 řísm. a) bodu 6 okresní úřad,".

2. V ř15 odst. 2 řísm. b) se řlovo "nezletilým" nahrazuje řlovem "dítětem".

3. V ř15 odst. 2 řísm. ch) se řa řlovo "osvojíteři," vkládá řo řlovo: "poručířníky,".

4. ř15 odst. 2 řísm. i) se řárka na řonci nahrazuje řečkou a řísmeno j) se vypouští.

5. ř19 řísm. a) bod 1 včetně poznámky ř. {54} zní:

"1. o řvěření dítěte do řeče budoucích osvojíteři,{54}

{54}ř69 odst. 2 řákona o řodině."

6. ř19 řísm. a) bod 6 zní:

"6. o výchovných opatřeních podle zvláštního řředpisu,{9} neučínil-li řak v řéže věci řoud nebo podle ř15 odst. 2 řísm. a) bodu 1 obec,".

7. ř19 řísm. a) bod 8 včetně poznámky ř. {14} zní:

"8. o řvěření dítěte do řeče budoucích řěstounů,{14}

{14}ř15 odst. 4 řákona ř. 50/1973 Sb., o řěstounské řeči."

8. ř19 řísm. b) včetně poznámek ř. {15} a {55} zní:

"b) řykonává řfunkci řoručńířa a řfunkci opatrovnířa v řpřířadech, řdy byl řoručńířem nebo opatrovnířem podle zvláštního řředpisu{15} ustanoven, a řále říní neodkladné úřkony v řájřmu dítěte a v řjeho řastoupení v řpřířadech řtanovených zvláštním řředpísem,{55}

{15}ř37 odst. 2, ř37b, ř79 odst. 4 a ř83 řákona o řodině.

{55}ř79 odst. 4 řákona o řodině."

9. ř19 řísm. c) zní:

"c) řrovádí řdohled nad dítětem, řpokud byl řjím nebo řoudem řtanoven,{16}".

10. ř19 řísm. e) včetně poznámek ř. {17}, {18}, {56} až {58} zní:

"e) řnavřuje řoudu

1. řnářzení úřstavní řvřchovy,{17}

2. omezení nebo řzbavení řrodičovské řzodpověřnosti, řpopřípáři řpozastavení řvýřkonu řrodičovské řzodpověřnosti,{18}

3. řzrušení úřstavní řvřchovy a řvřchovných opatření úřložených řoudem,{56}

4. řpro úřřely osvojení řvyřat řrozhodnutí o řtom, řže řrodiče řsouřstavně řneprojevují o dítě řzájem,{57}

5. řřtanovení řvýřivného řrodičům, řpopřípáři řjiným řfyzickým osobám řpovířným řposkyřovat řvýřivné dítěti, řna dítě řsvřžené do řěstounské řeče,

6. řvýřkon řrozhodnutí o řpovířnosti řposkyřovat řvýřivné, řpřešel-li řnářok řna řvýřivné řna řřtát,{58}

{17}ř46 odst. 2 řákona o řodině.

{18}ř44 odst. 1 až 4 řákona o řodině.

{56}ř42 odst. 1 řákona o řodině.

{57}ř68 řákona o řodině.

{58}§7 odst. 2 zákona č. 50/1973 Sb., ve znění zákona č. 118/1992 Sb.":

11. V §19 písm. l) se tečka na konci nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno m), které včetně poznámky č. {59} zní:

"m) přijímá souhlas rodičů k osvojení podle zvláštního předpisu.{59}

{59}§68a zákona o rodině."

12. V §20 se slovo "nezletilé" vypouští.

13. V §21 písm. a) bodu 1 se slova "neučinila-li tak obec," vypouštějí.

14. §55 včetně poznámky č. {60} zní:

"§55

§55 (1) Odkladný účinek nemá odvolání proti rozhodnutí

a) jimž byla dávka sociální péče odňata nebo snížena nebo jimž byla zastavena její výplata a nebo jimž byla dávka priznana v mensim nez požadovanem nebo v právnim předpise vymezeném rozsahu,

b) o svěřeni dítěte do péče budoucích osvojitelů{54} a o svěřeni dítěte do péče budoucích pěstounů.{14}

§55 (2) Rodiče jsou účastníky řízení o svěřeni dítěte do péče budoucích osvojitelů,{54} jen jsou-li jimi v řízení o osvojení podle zvláštního předpisu.{60}

{60}§181 odst. 3 občanského soudního řádu."

15. §56 odst. 1 zní:

"§56 (1) Místní příslušnost obcí a okresních úřadů podle §15 odst. 2 písm. b) až h) a §19 písm. b) až ch) a j) až m) se řídí místem trvalého pobytu dítěte; nesnese-li řešení otázek výchovy a výživy dítěte odkladu, řídí se místní příslušnost místem, kde se dítě zdržuje."

16. V §56 odst. 2 se slovo "nezletilé" vypouští.

17. V §56a se slova "nezletilého" a "nezletilé" vypouštějí.

18. V §58 písm. a) se slova "vojáka a" a slova "s výjimkou dávek a služeb poskytovaných občanům se změněnou pracovní schopností" vypouštějí.

ČI. VI

Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění zákona č. 137/1996 Sb., zákona č. 132/1997 Sb. a zákona č. 242/1997 Sb., se mění takto:

1. V §24 odst. 1 a §25 odst. 1 se číslo "1,40" nahrazuje číslem "1,60".

2. §43 odst. 2 zní:

"§43 (2) Jestliže poručník o dítě osobně pečuje, náleží poručníkovi a dítěti dávky podle §37 až 42."

ČI. VII

Zákon České národní rady č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění zákona České národní rady č. 35/1993 Sb., zákona č. 157/1993 Sb., zákona č. 302/1993 Sb., zákona č. 315/1993 Sb., zákona č. 323/1993 Sb., zákona č. 85/1994 Sb., zákona č. 255/1994 Sb., zákona č. 59/1995 Sb., zákona č. 118/1995 Sb., zákona č. 323/1996 Sb., zákona č. 61/1997 Sb. a zákona č. 242/1997 Sb., se mění takto:

V §24 odst. 6 písm. c) se slova "na nezaopatřené dítě" vypouštějí.

ČI. VIII

Přechodná ustanovení

1. Manžel, který přijal před účinností tohoto zákona příjmení druhého manžela, může do 31. prosince 1998 oznámit matričnímu úřadu, že bude užívat a na druhém místě uvádět příjmení předchozí.

2. Věci, které ke dni 1. srpna 1998 tvořily bezpodílové spoluvlastnictví manželů, se stávají součástí společného jmění manželů. Pohledávky a dluhy, které vznikly před 1. srpnem 1998 a které se podle tohoto zákona považují za součást společného jmění manželů, se stávají jeho součástí. Pokud jiné předpisy mluví o bezpodílovém spoluvlastnictví manželů, rozumí se tím společné jmění manželů.

3. Opatrovníci ustanovení podle §78 zákona o rodině se považují od 1. srpna 1998 za poručníky s právy a povinnostmi zde uvedenými. Pokud jiné předpisy mluví o opatrovnictví a opatrovnících podle §78 zákona o rodině, rozumí se tím podle povahy věci poručenství a poručníci.

4. Církve a náboženskými společnostmi oprávněnými ve smyslu §3 odst. 1 zákona o rodině jsou církve a náboženské společnosti, které jsou registrovány podle zákona č. 308/1991 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností.

5. Ustanoveními tohoto zákona se řídí i právní vztahy vzniklé před 1. srpnem 1998; vznik těchto právních vztahu, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé do 31. července 1998 se však posuzují podle dosavadních předpisů.

Čl. IX

Předseda Poslanecké sněmovny se zmocňuje, aby ve Sbírce zákonů České republiky vyhlásil úplné znění zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, jak vyplývá z pozdějších předpisů.

Čl. X

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. srpna 1998, s výjimkou čl. VI bodu 1, který nabývá účinnosti dnem 1. července 1998.

Dotazník dítěte č. 7

1.	Pohlaví	☐ chlapec ☐ dívka
2.	Familie	☐ nová ☐ potomek z prvního manželství ☐ rozvedená ☐ jiná
3.	Věk	☐ 1 až 2 roky ☐ 2 až 3 roky ☐ 3 a více let
4.	Očekání dítěte přišlo	☐ na vlastní žádost rodičů ☐ na základě rozkazu - rodiče ☐ jiný
Příloha č. 7 Dotazník dítěte		
5.	Důvod umístění	☐ vlastní ☐ na základě rozkazu ☐ jiný
6.	Právní předkladatel v současnosti	☐ na vlastní žádost rodičů ☐ prostřednictvím orgánů ☐ prostřednictvím opatrovníka
7.	Zdravotní stav dítěte	☐ silně postižené ☐ mírně postižené ☐ silně a zdravotně postižené ☐ žádné
8.	Počet sourozenců dítěte	☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 a více
9.	Pohlaví sourozenců dítěte	☐ rozdílné ☐ stejné

Dotazník dítěte č.

1.	Pohlaví	mužské
		ženské
2.	Etnikum	bílé
		polorómské
		rómské
		jiné
3.	Věk	1 až 2 roky
		2 až 3 roky
		3 a více roků
4.	Odkud dítě přišlo	na vlastní žádost rodičů
		rozsudek soudu – rodina ústav
		předběžné opatření OPD
5.	Důvod umístění	zdravotní důvody
		sociální důvody
		týraní
		zneužívání
		zanedbání péče
5.a	Právní podklad umístění v Současnosti	na vlastní žádost rodičů
		předběžné opatření OPD
		předběžné opatření soudu
6.	Zdravotní stav dítěte	tělesně postižené
		zdravotně postižené
		tělesně a zdravotně postižené
		zdravé
7.	Počet sourozenců dítěte	0
		1
		2
		3
		4 a více
8.	Pobyt sourozenců dítěte	rodina
		ústav

9.	Věk matky	do 20 let
		30 let
		40 let
		více jak 40 let

10.	Věk otce	do 20 let
		30 let
		40 let
		více jak 40 let

11.	Rodinný stav matky	svobodná
		vdaná
		vdaná s otcem dítěte
		rozvedená
		vdova

12.	Zaměstnání matky	mateřská dovolená
		nezaměstnaná
		zaměstnaná

13.	Bytové poměry rodičů
-----	----------------------

14.	Drogy, alkohol, prostituce a kriminalita v rodině
-----	---

15.	Poměr rodiny k dítěti
-----	-----------------------

Příloha č. 8

Monitoring stavu sociálně – právní ochrany dětí do tří let věku, umístěných do kojeneckých ústavů a dětských domovů

MONITORING

STAVU SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ

OCHRANY

DĚTÍ DO TŘÍ LET VĚKU

UMÍSTĚNÝCH DO KOJENECKÝCH ÚSTAVŮ A DĚTSKÝCH
DOMOVŮ

OBSAH

1. Realizátoři projektu	5
2. Cíle a výsledky výzkumu	6
2.1 Regionální struktura umísťování dětí	7
2.2 Vliv pohlaví dětí na umísťování dětí	8
2.3 Vliv státní příslušnosti na umísťování dětí	8
2.4 Zdravotní stav dětí	8
2.5 Možnost pobytu matky v kojeneckém ústavu	9
2.6 Rozdíly podle fenotypu dětí	9
2.7 Odkud děti přišly, kde byly před příchodem do zařízení	10
2.8 Kdo dal podnět k umísťování dětí do ústavní péče	11
2.9 Důvody umísťování dětí do ústavní péče	11
2.10 Odchody dětí z kojeneckých ústavů a dětských domovů	13
2.11 Rodina, ze které dítě přišlo do ústavní péče	14
2.12 Věk rodičů, pokud byl zjištěn	14
2.13 Vzdělání rodičů	14
2.14 Zaměstnání rodičů	15
2.15 Zájem rodičů a širší rodiny o dítě	15
2.16 Sociální postavení rodičů	15
2.17 Shrnutí výsledků výzkumu	16
3. Vyhodnocení monitoringu masmédií	17
4. Vyhodnocení stavu sociálně právní ochrany dětí	19

Seznam tabulek

Tab. 1: Regionální struktura umísťování dětí	7
Tab. 2: Rozdíly podle fenotypu	9
Tab. 3: Odkud děti přišly do zařízení (Viz též Graf 3)	10
Tab. 4: Důvody umísťování dětí do ústavní péče (Viz též Graf 4)	11
Tab. 5: Odchody dětí z kojeneckých ústavů a dětských domovů	13
Tab. 6: Rodina, ze které dítě přišlo do ústavní péče	14
Tab. 7: Věk rodičů	14
Tab. 8: Vzdělání rodičů	14
Tab. 9: Zaměstnání rodičů	15
Tab. 10: Zájem rodičů a širší rodiny o dítě	15
Tab. 11: Vyhodnocení masmédií	17

Seznam grafů (barevná příloha)

Graf 1: Počet dětí umísťovaných do ústavní péče podle krajů
Graf 2: Fenotyp dětí umísťovaných do ústavní péče v roce 1998
Graf 3: Před příchodem do zařízení ústavní péče bylo dítě
Graf 4: Hlavní důvod umísťování dítěte do ústavní péče
Graf 5: Kam odešly děti z ústavní péče - rozlišeno podle fenotypu
Graf 6: Věk rodičů
Graf 7: Vzdělání rodičů
Graf 8: Zaměstnání rodičů

Tato publikace byla vydána s laskavou podporou Nadace rozvoje občanské společnosti z PHARE programu rozvoje občanské společnosti a Nadace Terezy Maxové.

1. vydání
© Český helsinský výbor, 1999

ISBN 80-902393-8-2

1. REALIZÁTOŘI PROJEKTU

Projekt „Monitoring stavu sociálně-právní ochrany dětí umístěných do kojeneckých ústavů a dětských domovů do tří let věku“ realizovaly tyto partnerské organizace:

Český helsinský výbor

Český helsinský výbor je nezisková nestátní organizace zaměřena na ochranu lidských práv v České republice. Původní Československý helsinský výbor vznikl v roce 1988, řádně zaregistrován je od roku 1990. V roce 1993 otevřel již jako Český helsinský výbor Poradnu pro uprchlíky. Dále následovala v roce 1995 Právní poradna a Dokumentační a informační středisko a lidskoprávní knihovna. V roce 1996 zahájila svoji činnost Poradna pro otázky státního občanství bývalých občanů ČSFR.

Kromě sociálně-právního poradenství a informačních služeb se Český helsinský výbor zabývá celkovým monitoringem stavu lidských práv v ČR, připomínkováním návrhů zákonů a iniciováním legislativních změn, pořádá tematicky zaměřené semináře, konference a školení, rozvíjí svou publikační činnost. V rámci Mezinárodní helsinské federace (IHF), jejímž je členem, rozvíjí mezinárodní partnerské projekty.

Kontakt: Český helsinský výbor, Jelení 5/199, P.O Box 4, 119 01 Praha 1.

Tel/fax: 02/2437 2335, e-mail: helsinki@helsinki.cz, Internet: <http://www.helcom.cz>

Nadace Terezy Maxové

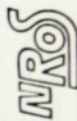
Nadace Terezy Maxové je nestátní neziskovou organizací. Byla založena 22. ledna 1997 s cílem poskytovat všestrannou podporu a pomoc opuštěným dětem umístěným v kojeneckých ústavech, dětských domovech a centrech.

Činnost nadace se neomezuje pouze na materiální pomoc ústavům, ale soustředí se zejména na samotné řešení problematiky opuštěných dětí. Prioritními cíli nadace jsou probuzení zájmu o opuštěné děti, zkrácení doby pobytu ve specializovaných zařízeních, zvýšení počtu adopcí a pomoc adoptivním rodinám, uspokojivé řešení problematiky opuštěných dětí prostřednictvím preventivně-osvětové činnosti a efektivní spolupráce se státními i nestátními institucemi působícími v dané sociální oblasti.

Kontakt: Nadace Terezy Maxové, Budova Kovo, Jankovcova 2, 170 88 Praha 7

Tel.: 02 / 66 78 29 98, fax: 02 / 66 78 30 37,

e-mail: info@nadacetm.cz, Internet: <http://www.nadacetm.cz>

Projekt byl podpořen Nadací rozvoje občanské společnosti z programu PHARE Komise Evropské Unie.

1. CÍLE A VÝSLEDKY VÝZKUMU

Cílem našeho projektu bylo objektivně zjistit stav sociálně-právní ochrany dětí do tří let věku umístěných v dětských domovech a kojeneckých ústavů. Za tímto účelem proběhlo empirické statistické šetření, jehož záměrem bylo zachytit konkrétní situace dětí umístěných do dětských domovů a kojeneckých ústavů. Zkoumanou populací tvořily děti umístěné v těchto zařízeních v průběhu celého roku 1998. Výzkumným záměrem bylo získání statistických údajů pro úplný soubor dětí, které se za jeden rok dostaly do ústavní péče. Součástí našeho výzkumu bylo porovnání současné právní úpravy sociálně právní ochrany dětí s praxí, jakož i vyhodnocení způsobu, jakým masmédiá informují veřejnost o této problematice.

Výzkum v kojeneckých ústavech a dětských domovech do tří let věku jsme prováděli formou zjišťování konkrétní situace zkoumané populace dětí, abychom mohli objektivně vyhodnotit stav jejich sociálně právní ochrany. Ústavní výchovou je třeba rozumět takový institut sociálně právní ochrany dětí, který nastupuje v případě, kdy ostatní mírnější opatření selhala či jsou vyloučena. To odpovídá i duchu Úmluvy o právech dítěte a jejímu požadavku, aby všechna rozhodování o dítěti směřovala k zabezpečení jeho nejlepšího zájmu. Cílem sociálně právní ochrany dětí pak je tedy zajistit situaci dítěte všemi dostupnými prostředky, kdy nejkrajnějším řešením je umístění dítěte do ústavní péče.

Pro spolupráci byl získán souhlas téměř všech zařízení (kromě KÚ Kolín a Liberec). Navštíveno tedy bylo 36 ústavů z 39 existujících. Výzkum nebyl proveden v domově pro postižené děti Otlice, v němž předmětnou populaci tvořily pouze tři děti.

Výzkum probíhal dotazníkovou formou, kdy dobrovolníci s pomocí pracovníků těchto zařízení vyplnili za každé dítě (až na ojedinělé výjimky) anonymní dotazník se základními údaji o dítěti a jeho rodičích. Dotazníky byly vyplněny pro 1351 dětí, což představuje 90 % populace dětí umístěných v roce 1998 do kojeneckých ústavů a dětských domovů.

Obsahem dotazníku byly tři skupiny údajů:

- ▶ základní údaje o dítěti, jeho datum narození, státní příslušnost, pohlaví, rozlišení na zdravotně a nemocně a fenotyp dítěte (fenotypem zde rozumíme souhrm vnějších znaků),
- ▶ údaje související z jeho pohybem v zařízení, datem přijetí a odchodu, přítomnost matky v zařízení, odkud přišlo a kam odešlo, důvod umístění v zařízení a na či žádost bylo dítě umístěno,
- ▶ údaje o rodičích dítěte, rodinný stav rodičů, jejich věk, vzdělání a zaměstnání, zájem rodičů, popřípadě širší rodiny o dítě

První dvě skupiny údajů byly zjištěny pro téměř všechny děti a lze je považovat za zcela věrohodné. Subjektivně posuzovaným (pracovníky zařízení) údajem byl pouze fenotyp dítěte. Bylo obtížné rozlišit hlavní a vedlejší důvody umístění dítěte do zařízení, neboť důvody se často kumulovaly, např. se současně vyskytla nemoc dítěte a obtížná sociální situace rodičů. Poslední skupina údajů se (kromě věku matky) vyznačuje velkou neúplností, zejména často chybí dílčí údaje o otci.

Vyplněné dotazníky neobsahují údaje, které by umožnily zpětnou identifikaci jednotlivého dítěte. Za prakticky zcela vyloučenou lze považovat identifikaci jednotlivce na základě výsledného datového souboru. Přesto někteří pracovníci zařízení ústavní péče chránili své klienty tak důkladně, že odmítli uvést fenotyp a dokonce i pohlaví dítěte, což poněkud ztížilo statistický popis dat. Vzhledem k nízké četnosti těchto případů však nedošlo k ovlivnění analýzy a jejích závěrů.

V následujícím textu uvádíme při popisu jednotlivých otázek procentuální údaje vypočtené ze základu 1351 dětí. Tento soubor je snížen o osoby, u kterých nebyl konkrétní údaj zjištěn, pokud jde o neúplnost malého rozsahu v rozmezí jednotek či desítek dětí. Uvádění a srovnávání relativních údajů v procentech jsme zvolili kvůli určité systematické chybě, týkající se absolutních čísel, která vznikla nezahrnutím dětí ze tří zařízení. Absolutní počty dětí jsou tak v našich datech o něco málo nižší než skutečnost, stejně relativní procentuální údaje jsou zařazeny jen minimální chybou. V případě, že nemáme úplné údaje nebo existuje početná skupina, u které se údaje nepodařilo zjistit, používáme kategorii *nezjištěno* jako samostatnou nebo uvádíme jak její relativní podíl na celku, tak absolutní počet validních odpovědí.

1.1 Regionální struktura umístování dětí

Pro analýzu bylo zvoleno členění na osm krajů, jemnější členění by vzhledem k počtu zařízení nemělo smysl. Viz též *Graf 1*.

Kraj	Absolutně	v %
Praha	147	10,9
Středočeský	82	6,1
Jihočeský	31	2,3
Západočeský	202	15,0
Severočeský	171	12,7
Východočeský	155	11,5
Jihomoravský	210	15,5
Severomoravský	353	26,1
Celkem	1351	100,0

Tab. 1: Regionální struktura umístování dětí

Tato regionální struktura umístování dětí vykazuje určité odlišnosti od porodnosti v jednotlivých krajích. V souboru scházejí děti umístěné v KÚ Kolín a KÚ Liberec. Vezme-li to v úvahu, odpovídá součet Prahy a středního Čech jako spádové oblasti poměrně porodnosti. Děti byly umístovány i mimo místo svého narození, tabulka odraží existující transfer z jižních do západních Čech.

Po těchto korekcích struktura krajů lépe odpovídá počtu narozených dětí. Relativně vyšší počet dětí byl odkládán do kojeneckých ústavů a dětských domovů v severomoravském kraji, a přidáme-li chybějící Liberec, také v kraji severočeském. Pod celostátním průměrem byly jižní Čechy a jižní Morava, což je dáno strukturou obyvatel a sídel, kulturami a náboženskou tradicí, na jižní Moravě považujeme za vhodné zmínit se o vyšším počtu fungujících zvláštních zařízení pro výkon péstounské péče.

Všechny odchylky jsou mírné, rozsah zvýšení umístování dětí v severních Čechách a na severní Moravě byl v porovnání s celostátním průměrem asi o jednu čtvrtinu, což neodpovídá mediálnímu obrazu, podle něž se v severních Čechách masově odkládají děti. Uvedené dva regiony jsou tradičně industriální, se zvýšenou nezaměstnaností, mají vyšší podíl osob se špatnou kvalifikací a nízkým vzděláním. Severní Čechy nejsou v tomto aspektu jiné než severní Morava.

Regionální rozdíly jsou také dány vybavením a množstvem ústavů. Například přítomnost matek v kojeneckých ústavech se vyskytla ve většině případů v Praze a v moravských krajích, zcela vyloučena je v jihočeských a středoečeských ústavech. Sít' zařízení ústavní péče nedostatečně pokrývá území státu; umístění ve větší vzdálenosti od místa narození rozhodně není pro většinu tím dotčených dětí prospěšné.

Rozdílnost prostředí, odkud dítě do ústavu přišlo odráží demografickou a sociální strukturu regionů. V severních Čechách a na severní Moravě byl větší podíl dětí romského fenotypu, naopak výrazně méně jich bylo na jižní Moravě. V severních Čechách a v Praze byl větší podíl dětí osamělých matek, na severní Moravě je častější výskyt nesezdaného soužití rodičů, zatímco na jižní Moravě a ve východních Čechách bylo umístěno do ústavní péče více dětí rodičů, kteří byli manželé.

Pokud jde o důvod umístění v ústavu, byly regionální rozdíly téměř minimální. Odlišnou byla pouze situace na severní Moravě, kde jsou výrazně čtenější sociální důvody, a v severních Čechách, kde byl téměř dvojnásobný výskyt zanedbaní péče a souhlasu s adoptí.

Děti se vracely do vlastní rodiny častěji na severní Moravě, kde bylo méně adoptí. Přesně opačná odchylka se vyskytla v severních Čechách. Jiné regionální rozdíly se u odchodu ne-projevily.

Otec byl v Praze častěji zaměstnan, překvapivě také v severních Čechách. Na severní Moravě byla nezaměstnanost otců nejvyšší. Vzdělání rodičů bylo na poněkud vyšší úrovni v Praze, výrazně nižší ve středoečeském a severočeském kraji. Zájem rodiny o dítě kopíruje vzdělá-nostní strukturu.

Hlavně v Praze, v severních Čechách a v menší míře i na Moravě byl v několika desítkách případů podchycen jev, kdy matka uvádí zjevně jiného než skutečného otce dítěte. Rozlišeny byly dva důvody tohoto chování: legalizace pobytu cizince a neformální adopce.

1.2 Vliv pohlaví dětí na umístování dětí

Přes jisté interpretační potíže způsobené skupinou, kde tento údaj chybí (promítly se do ní regionální odlišnosti dvou míst odmítnutí), můžeme konstatovat, že přístup k dětem se podle pohlaví prakticky neliší s jednou výjimkou. Tou je podložená domněnka, že romské etnikum častěji odkládalo dívky než chlapce.

1.3 Vliv státní příslušnosti na umístování dětí

Státní příslušnost ČR mělo 93,5 % dětí, slovenskou 4,7 %. Česká státní příslušnost byla natolik převládající, že pro ostatní skupiny postrádalo detailnější statistické zpracování smyslu.

Lze uvést, že tři čtvrtiny dětí se slovenskou státní příslušností byly romského fenotypu, což vedlo ke zvýraznění obrtů při umístování dětí romského fenotypu jako celku.

1.4 Zdravotní stav dětí

Na základě vyjádření pracovníků zařízení byla zjištěna frekvence lehčích či těžších zdravot-ního postižení v rozsahu 15,4 %, za zdravé je možné považovat 84,6 % umístěných dětí. Roz-

lišení mezi lehčím a těžším postižením bylo díky různému subjektivnímu přístupu v jedno-li-vých ústavech obtížné.

Je zřejmé, že nemocné děti častěji přicházejí z úplných rodin a na žádost rodičů, zvláště pokud je jejich postižení těžší. Proto se také tyto děti častěji vracely ke svým rodičům, což snižuje viditelnost problému s jejich umístěním mimo kojenecké ústavy a dětské domovy, pokud ne-mají možnost návratu do vlastní rodiny. Tento jev se projevoval i v dalších souvislostech, například v sociálním postavení rodičů. Přesto nebyl zájem rodičů o postižené děti vyšší než zájem o děti zdravé, jak by se dalo očekávat. V této souvislosti byla vyslovena hypotéza, že odborníci spíše odrazují rodiče od kontaktu se svými dětmi s těžším postižením, pokud vyža-dují trvalou ústavní péči.

1.5 Možnost pobytu matky v kojeneckém ústavu

Pouze 5,4 % dětí bylo umístěno do zařízení ústavní péče spolu s matkou. Je to málo, vezme-me-li v úvahu, že zdravotně postižených dětí bylo 15,4 %. Kojenecké ústavy nejsou až na několik výjimek na pobyt matek zařízené. To představuje závažný nedostatek, jehož důsled-kerm je zvýšená traumatizace postižených dětí.

Přítomnost matky v kojeneckém ústavu nastávala nejčastěji ze sociálních a často ze zdravot-ních důvodů. Tyto děti, pokud ze zařízení odešly, směřovaly v 60 % případů do domácnosti osamělé matky. Jednalo se o matky s vyšším vzděláním a dvakrát častěji zaměstnané než u dětí s pobytém bez matky. Vzácný byl pobyt s matkou u dětí romského fenotypu - pouze 1,7 % romských dětí oproti 7,2 % dětí fenotypu bílého.

1.6 Rozdíly podle fenotypu dětí

Fenotyp dítěte bylo nutné sloučit do pěti kategorií, viz též Graf 2.

Fenotyp	% z celku	% validní
Romský či poloromský	26,4	30,1
Vietnamský či polovietnamský	1,3	1,5
Arabský a černošský	0,7	0,8
Světlý fenotyp romského původu	4,1	4,6
Bílá, jednoznačně neromský původ	55,1	62,9
Nezjištěno	12,4	-
Celkem absolutně (100 %)	1351	1183

Tab. 2: Rozdíly podle fenotypu dětí

Veškeré údaje byly získány na základě osobního úsudku pracovníků ústavů, proto je třeba přistupovat k nim opatrně, protože nejsou podloženy objektivními kritérii. To se promítlo i do 12,4 % nezjištěných údajů, protože některá zařízení odmítla tento údaj vyplnit. První sloupec procent přesně popisuje soubor dat, nejlepším odhadem skutečnosti je druhý sloupec procent validních odpovědí, např. 30,1 % dětí romského fenotypu by přesně odpovídalo sku-tečnosti za předpokladu, že jejich relativní podíl mezi nezjištěnými je stejný jako mezi 1183 dětmi, pro které byl údaj uveden.

Děti romského fenotypu byly umístovány do kojeneckých ústavů a dětských domovů častěji na žádost OPD než ostatní děti. Převažují sociální důvody (46,9 % romských versus 31,0 %

neromských), u Romů byla i vyšší četnost umístění pro nízký věk rodičů (13 ze 27 dětí umístěných do ústavů péče na základě tohoto důvodu je romského fenotypu). Pro další osud romských dětí je významné, že pouze u 13,3 % z nich byl již při umístění jako důvod uveden souhlas s adopcí, ve srovnání s 28,1 % u dětí fenotypu bílého. Proto také, pokud romské děti ze zařízení odešly, směřovaly ve dvou třetinách k rodičům či samotné matce, zatímco u dětí neromských sice také směřovala k rodičům respektive matce či otci téměř polovina dětí, téměř stejné velké skupině, které ústavní péči opustily poměrně brzy cestou adopce.

Sociální charakteristiky rodičů dětí umístěných do ústavů vykazaly očekávané rozdíly. Rodiče dětí jiného než romského fenotypu byli častěji manželé, častěji byli zaměstnaní a měli vyšší vzdělání (alespoň jeden z rodičů dosáhl vyššího než základního vzdělání v polovině případů neromských dětí). Rozdíl se projevil i v zájmu rodiny o dítě, který byl u romských dětí nižší než u ostatních skupin.

1.7 Odkud děti přišly, kde byly před příchodem do zařízení

Odkud děti přišly	% validní	
Porodnice	40,4	
Nemocnice	15,1	
Vlastní rodiče celkem	34,1	
	Z toho:	
	Oba rodiče	15,4 %
	Jen matka	17,6 %
	Jen otec	1,1 %
Ze širší rodiny	1,6	
Odjinud	8,8	
Celkem absolutně	1336	

Tab. 3: Odkud děti přišly do zařízení (Viz též Graf 3)

Podle tohoto a dalších pomocných kritérií lze vyčlenit následující tři skupiny umístěovaných dětí s typickými znaky.

- **Nemocné děti, které přišly od rodičů či matky, jejich rodiče mají vyšší sociální status a zajímají se o ně** Tyto děti se vracely či trvale vrátili do svých rodin, pokud to zdravotní důvody umožňují. Do této skupiny lze přiřadit i část dětí osamělých matek umístěovaných do kojeneckých ústavů ze sociálních, převážně bytových důvodů.
- **Děti opuštěné, přicházející přímo z porodnice, kdy o otci často nejsou žádné údaje.** Patří mezi ně také 18 ze 27 dětí jejichž matky byly studentky. Tyto děti mají relativně dobré vyhlídky na rychlou adopci.
- **Děti přicházející od rodičů, matky či širší rodiny na návrh OPD pro zanedbání péče nebo dokonce týrání.** Jejich další osud je problematický, vyhlídky na adopci jsou bezpochyby sníženy přístupem jejich rodičů, návrat do vlastní rodiny přitom pro ně může být mnohdy spíše ohrožením než výhodou. Prakticky stejně neperspektivní je situace romských dětí přicházejících ze sociálních důvodů z domácnosti postižených chudobou.

1.8 Kdo dal podnět k umístění dětí do ústavů péče

Téměř polovina sledovaných dětí byla do kojeneckého ústavu či dětského domova umístěna na žádost rodičů, o něco méně na žádost OPD. Pracovníci péče o dítě se často snaží, aby žádost na umístění dítěte v zařízení podali sami rodiče a tak se nezabavovali možností administrativně jednodušším způsobem zasahovat do jeho dalšího osudu.

Sami rodiče častěji žádali o umístění dítěte do zařízení, pokud se jednalo o děti s většími zdravotními potížemi. Děti neromského fenotypu se dostaly do zařízení ústavní péče v 52,2 % případů na žádost rodičů, romského jen v 39,6 % procentech případů. Jak již bylo uvedeno, OPD zasahoval častěji u Romů. V typologii odkud přišly již byly zmíněny četnější příchody přímo z porodnice na žádost rodičů spojené se souhlasem s adopcí. Převážně se jednalo o osamělé matky. OPD častěji zasahovaly v případech dysfunkčních rodin, nasezdaných soužití a u rodičů s nízkým sociálním statutem. Zajímavé je, že zájem rodičů o dítě, kteří požádali o jeho umístění do kojeneckého ústavu či dětského domova, se polarizoval. U dětí umístěných na vlastní žádost projevovalo 35,5 % rodičů pravidelný zájem o dítě a 46,0 % naprostý nezájem. Odpovídající čísla pro děti umístěné na žádost OPD jsou nižší, 30,7 % pro pravidelný zájem respektive ve větší míře, 34,2 % pro naprostý nezájem o dítě.

V jižních Čechách a na jižní Moravě se děti méně odkládají, čímž došlo paradoxně k tomu, že zde dávalo podnět k umístění dítěte OPD relativně častěji než jinde. Absolutní počet zásahů OPD přitom v těchto regionech nepřesáhl celostátní průměr v relaci k počtu obyvatel.

1.9 Důvody umístěování dětí do ústavů péče

Důvody umístění do zařízení	% validní
Sociální důvody	37,5
Nízký věk rodičů	2,2
Nemoc rodičů, event. úmrtí rodičů	6,5
Nemoc dítěte	8,1
Souhlas s adopcí	23,0
Zanedbání péče	17,8
Týrání, zneužívání	2,1
Jiné důvody	2,8
Celkem absolutně (100 %)	1345

Tab. 4: Důvody umístěování dětí do ústavů péče (Viz též Graf 4)

V souvislosti s umístěním dítěte do ústavů péče byly nejčastěji uváděny sociální důvody, přičemž v případě dětí romského fenotypu téměř v polovině případů (46,9 %). Vyšší podíl dětí romského fenotypu platil i pro umístění dítěte do ústavů péče z důvodu nízkého věku rodičů. Sociální důvody byly doprovázeny nízkým vzděláním, věkem a také nezaměstnaností.

Nemoc rodičů, popřípadě dítěte jako důvod umístění byla logicky spojena s vyšším statutem rodičů. Pro tyto děti může být pobyt v zařízení ústavní péče zvláště traumatizující z důvodů kontrastu s rodinným prostředím, na druhé straně mají tyto děti nejlepší vyhlídky na návrat

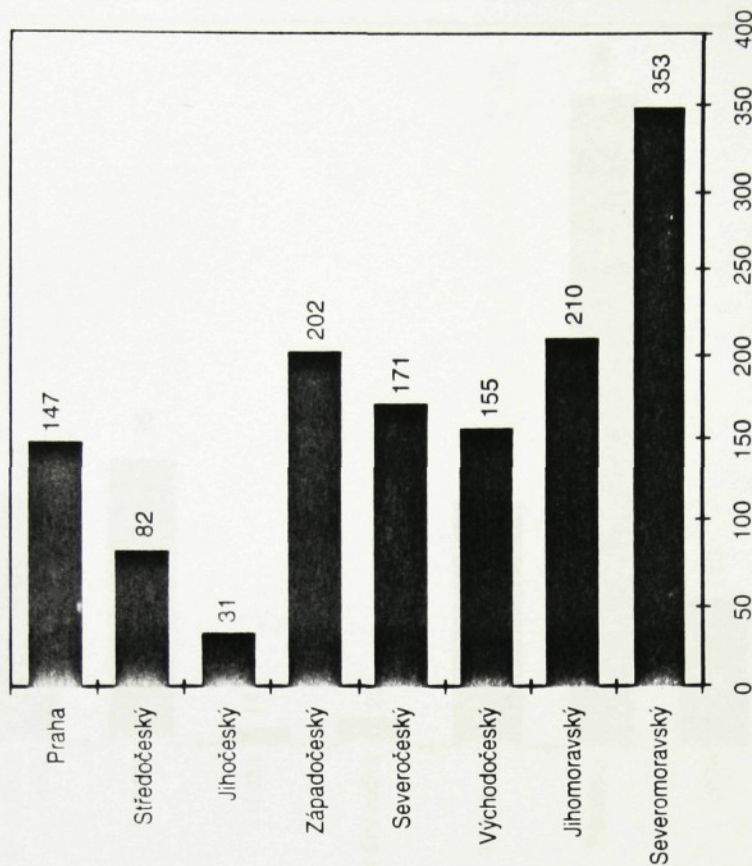
k vlastním rodičům. Tito rodiče také projevovali o dítě vyšší zájem s výjimkou několika hůře postřížených dětí, které byly „odepsány“.

Souhlas s adoptací byl spojen s osamělou matkou či nízkým věkem, nebo šlo o děti odložené studentkami VŠ. Pro tuto skupinu byly typické číselné příchody přímo z porodnice do kojeneckého ústavu. Na druhé straně byl souhlas s adoptací spojen s téměř 90 % naprostého nezájmu o další osud dítěte.

S umístěním v zařízení na návrh OPD byly obvykle spojeny důvody zanedbání péče nebo dokonce týrání (85,8 % případů zanedbání péče a 15,0 % týrání).

Graf 1

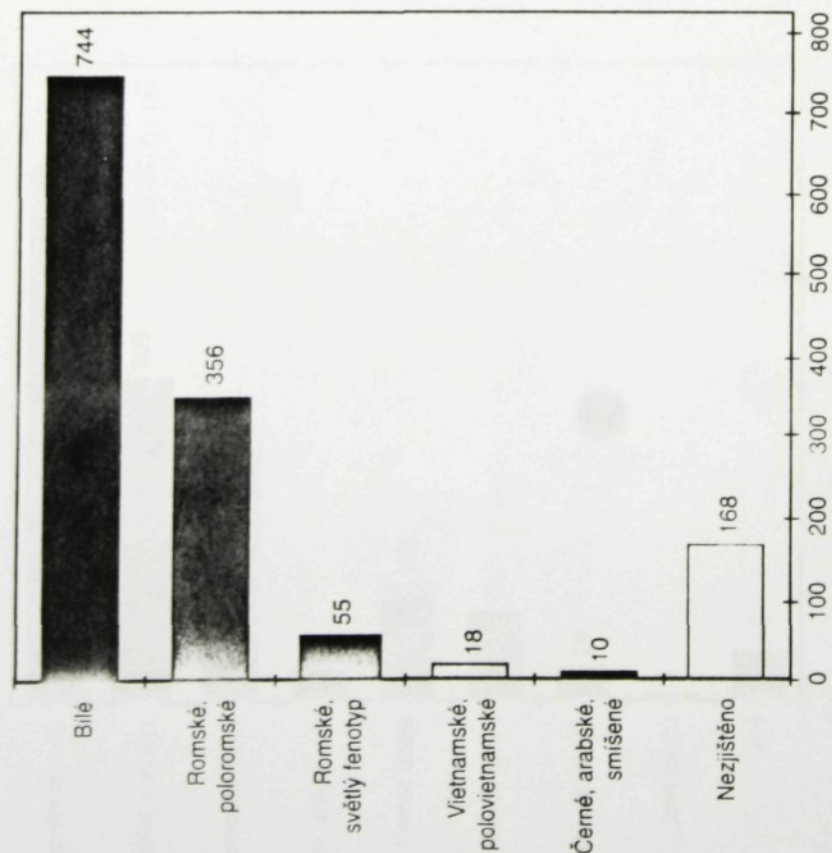
Počet dětí umístěných do ústavní péče podle krajů

Pozn.: Celkem 1351 dětí, nebyly zahrnuty děti z KÚ Kolín a KÚ Liberec.

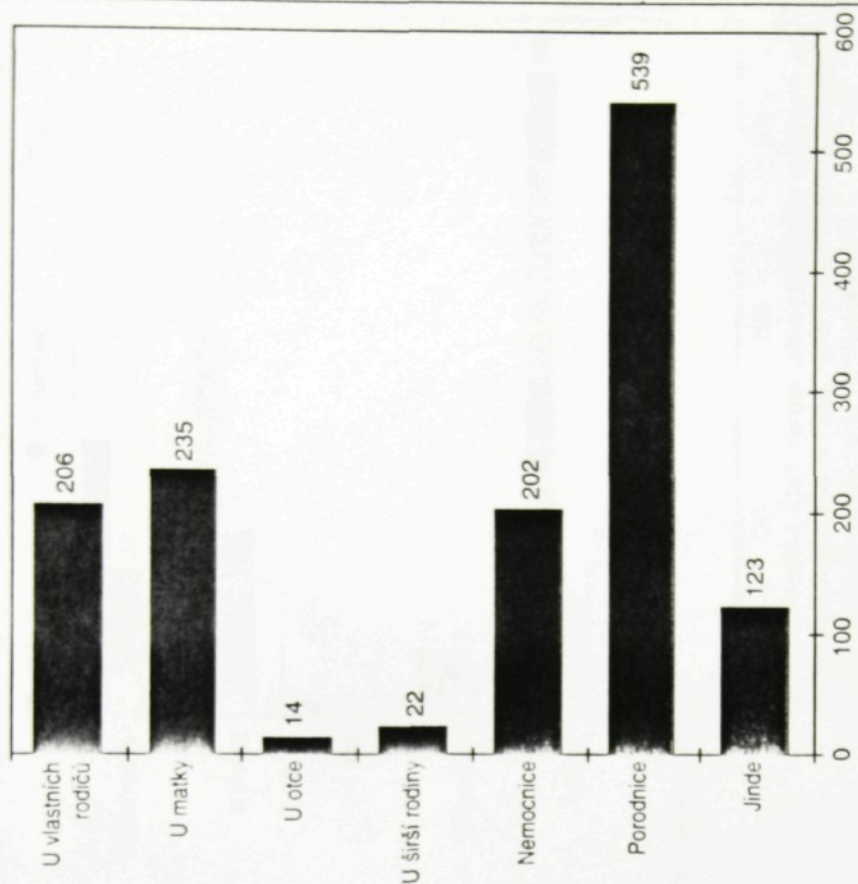
Graf 2

Fenotyp dětí umístěných do ústavní péče v roce 1998

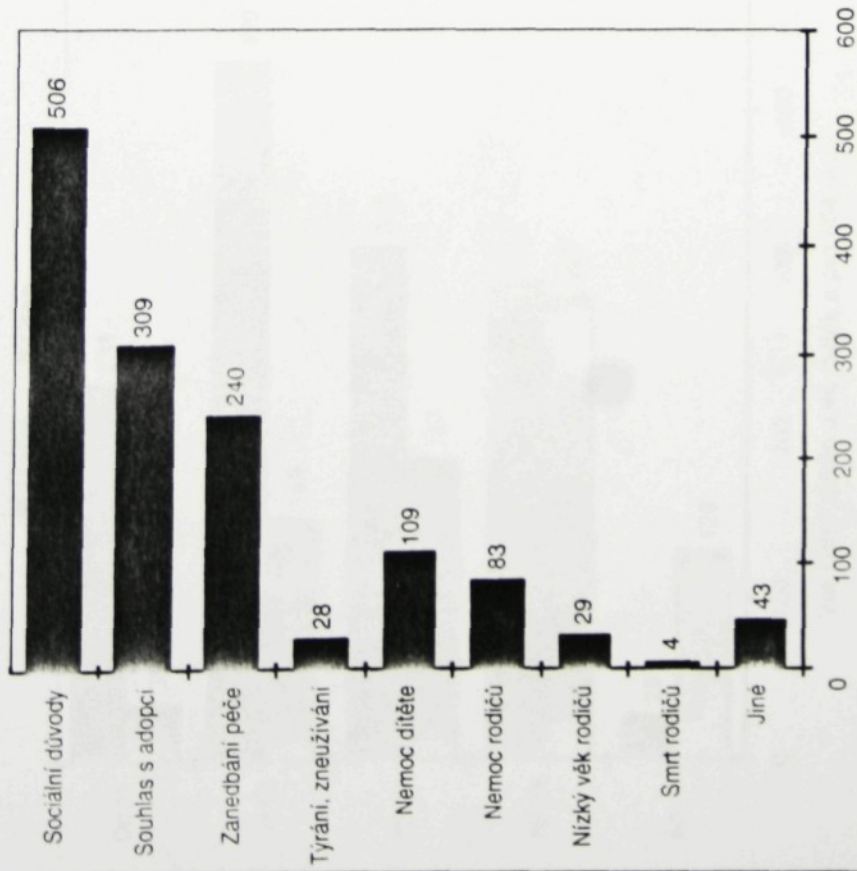
Graf 3

Před příchodem do zařízení ústavní péče bylo dítě

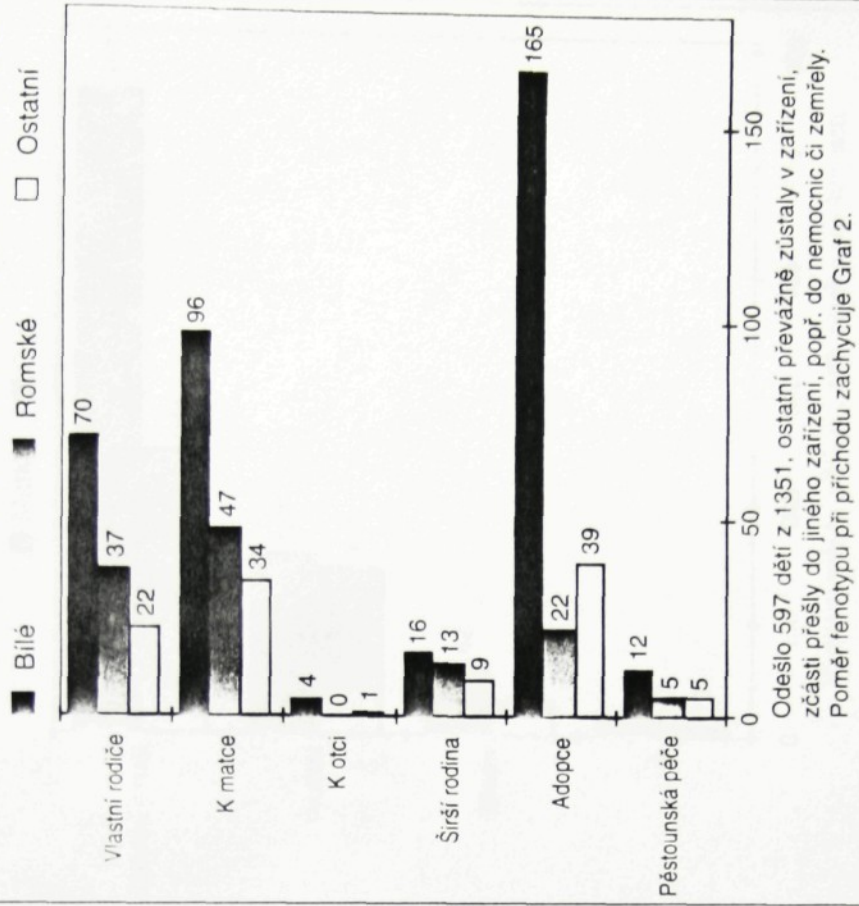
Graf 4

Hlavní důvod umístění dítěte do ústavní péče

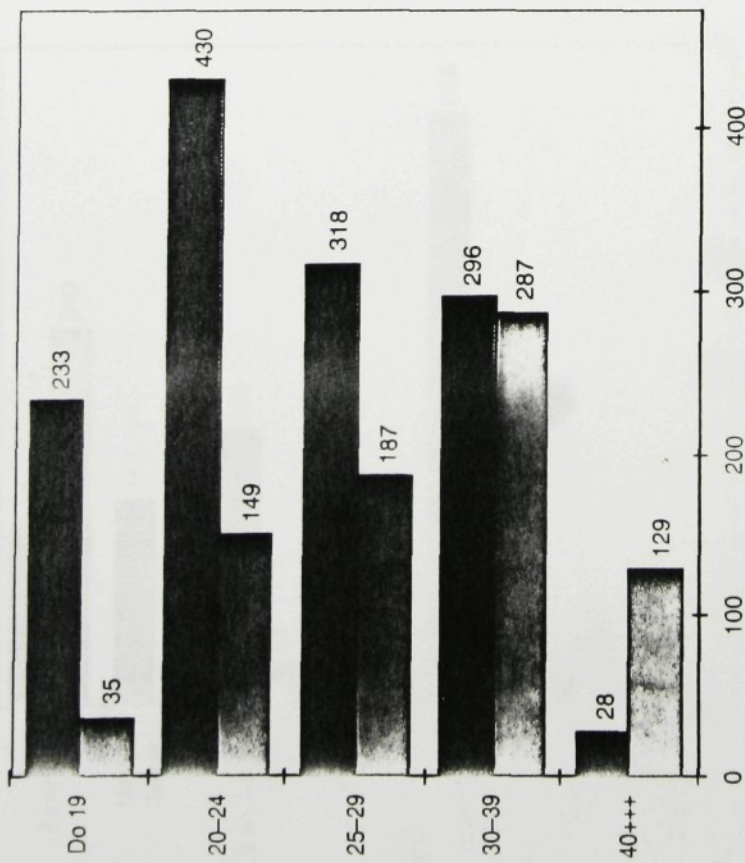
Graf 5

Kam odešly děti z ústavní péče – rozlišeno podle fenotypu

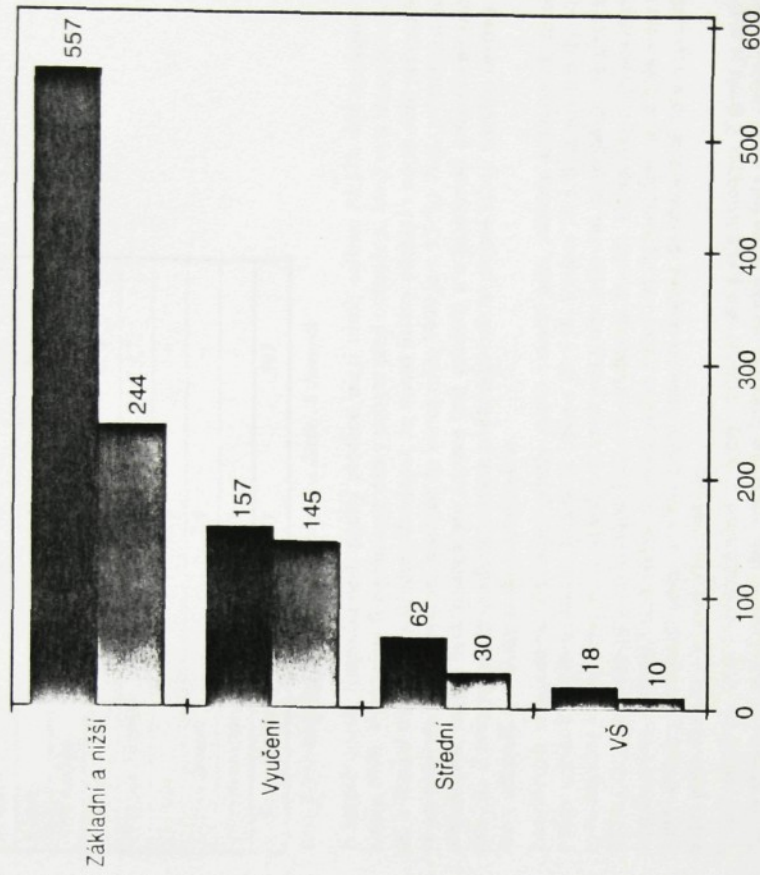
Graf 6
Věk rodičů

■ Matka ■ Otec

Graf 7
Vzdělání rodičů

■ Matka ■ Otec

1.10 Odchody dětí z kojeneckých ústavů a dětských domovů

Kam děti odešly	% všech dětí	% odchodů
Vlastní rodiče (oba)	9,5	21,6
K matce	13,1	29,6
K otci	0,4	0,8
Širší rodina	2,8	6,4
Adopce	16,7	37,9
Pěstounská péče	1,6	3,7
Zůstalo	48,9	—
Dětský domov	2,9	—
Jiné (nemocnice, úmrtí)	4,1	—
Celkem absolutně (100 %)	1351	597

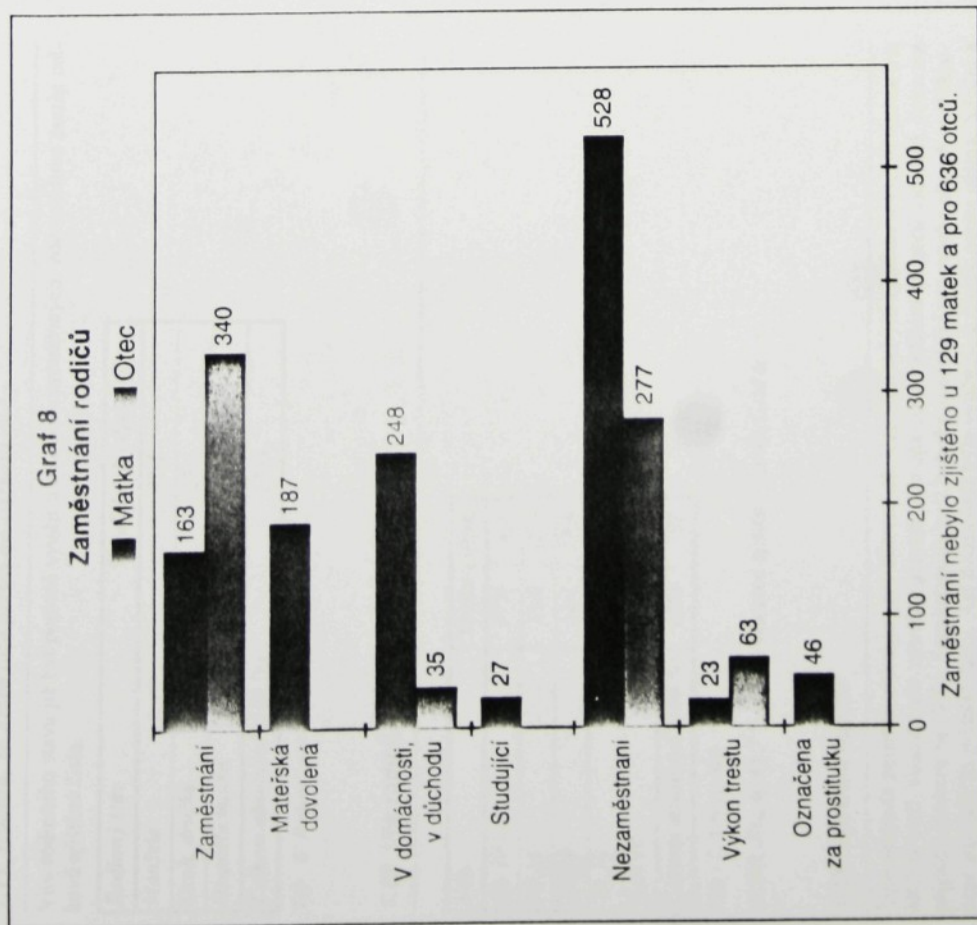
Tab. 5: Odchody dětí z kojeneckých ústavů a dětských domovů

Z ústavů odešlo (nepočítáme-li pouhý přechod mezi nimi) celkem 44,1 % dětí umístěných v roce 1998. Vycházíme-li z průměrné délky pobytu před odchodem, která byla tři a půl měsíce, a variace této doby, můžeme odhadnout, že mimo ústavy odchází v mimě delší perspektivě asi polovina dětí (vypočtená korekce do konce roku 1999 je + 5,5 %). Delší průměrná doba předchozího pobytu byla zjištěna pro adopce (pět měsíců) a u pěstounské péče (téměř osm měsíců). Z toho plyne, že uvedená korekce počtu odchodů se projeví silněji u těchto destinací než u odchodů k rodičům či do vlastní rodiny.

Zaměřme-li se pouze na děti, které odešly mimo ústavní péči, můžeme konstatovat, že se z nich vrátilo k rodičům celkem 52,0 % (k oběma 21,6 %, k matce 26,6 %, k otci 0,8 %). Po výše zmíněné korekci toto číslo zřejmě poklesne pod jednu polovinu, počet adopcí se přiblíží 40 % a do pěstounské péče se dostane 5 až 6 % odcházajících dětí. Zdůrazňme, že poslední údaj znamená, vrátíme-li se k celku, že pouze jedno z třiceti až čtyřiceti dětí, které byly v roce 1998 umístěny do ústavní péče, se v horizontu dvou let dostane do pěstounské péče a naopak téměř polovina jich v ústavní péči zůstane.

K této otázce se rovněž vztahuje Graf 5, který rozlišuje děti podle fenotypu. Z grafu je markantní minimální počet adopcí dětí romského fenotypu, jejichž šance byla téměř čtyřikrát nižší než u ostatních dětí. Tento rozdíl nelze připsat na vrub problémů se slovenskou státní příslušností (v absolutních číslech 42 matek dětí romského fenotypu), a to ani v kombinaci s obtížemi získat souhlas s adopcí u ostatních romských rodičů (zaznamenáno bylo 47 souhlasů a 22 adopcí v této skupině). Přesto nejde o potíže zanedbatelné, což dokazuje nižší počet uskutečněných adopcí romských dětí. Hlavním důvodem této skutečnosti zřejmě bude nízký zájem o adopci romských dětí.

Z jemnějších diferencí v odchodech z ústavní péče uvedme především, že se prakticky nevyskytly rozdíly podle pohlaví. Ať už jde o návraty k rodině nebo o adopci, jsou šance chlapců a dívek vyrovnané. K rodičům či matce se častěji vracely děti nemocné a umístěné v ústavní péči ze sociálních důvodů. Do širší rodiny odcházely spíše děti umístěné do zařízení na žádost OPD, děti se zanedbanou péčí a zčásti také děti velmi mladých osamělých matek. Do adopce odcházely děti osamělých matek: z dětí, jež opustily ústavní péči a u nichž byla jako rodič uvedena pouze matka, směřovalo do adopce 56,1 % oproti jedné pětině adoptovaných mezi ostatními odcházajícími. Do pěstounské péče odešlo ve sledovaném období pouze 22 dětí. Tato skupina vykazovala vyšší četnost výskytu zanedbané péče a zásahů OPD.

1.11 Rodina, ze které dítě přišlo do ústavni péče

Vliv rodinného stavu již byl popisně využít u ostatních proměnných, zde uvádíme pouze celkově zjištěná čísla.

Rodinný stav	% validních odpovědí
Manželé	32,1
Druh, družka	27,4
Osamělá matka	40,5
Celkem absolutně (100 %)	1315

Tab. 6. Rodina, ze které dítě přišlo do ústavni péče

1.12 Věk rodičů, pokud byl zjištěn

Věk	Matka	Otec
Do 19 let	17,9	4,4
20-24	33,0	18,9
25-29	24,4	23,8
30-39	22,7	36,5
Nad 40	2,1	16,4
Celkem absolutně (100 %)	1305	787

Tab. 7. Věk rodičů

U 564 dětí, tj. 41,7 %, nebyl věk otce zjištěn. Viz též Graf 6.

1.13 Vzdělání rodičů

Tyto údaje se podařilo získat jen pro část rodičů. Vzdělání nebylo zjištěno u 41,2 % matek a u 68,2 % otců. Pokud bylo zjištěno, převažovalo základní vzdělání (u otců více než polovina případů; u matek ze 70%). Tato kategorie byla bohužel společná i pro mnohé případy nedokončené základní či zvláštní školy. Asi třetina otců byla vyučená, u matek pouze pětina. Střední a vyšší vzdělání bylo u otců i matek uvedeno v méně než 10 % případů. Viz též Graf 7.

Mírného zlepšení bylo dosaženo konstrukcí umělé proměnné nejvyšší vzdělání rodičů.

Nejvyšší vzdělání rodičů	% z celku	% validní
Nezjištěno	38,7	-
Základní včetně neuplného	38,3	62,6
Vyučení	16,4	26,7
Střední	5,1	8,3
Vysokoškolské	1,5	2,4
Celkem absolutně (100 %)	1351	828

Tab. 8. Vzdělání rodičů

1.14 Zaměstnání rodičů

Odezva byla podstatně lepší než u vzdělání, tento údaj chybí u 9,5 % matek a 47,1 % otců. Bohužel jde o velmi hrubou kategorizaci, v podstatě rozlišující zaměstnané a nezaměstnané. Touto otázkou bylo zachyceno i umístění rodičů v nápravných zařízeních, které bylo mnohonásobně četnější než v běžné populaci. Zajímavé je, že 27 matek - snudetek nemá protiváhu v jediném studijním otců.

Zaměstnání rodičů	Matka	Otec
Zaměstnaní	13,3	47,6
Materská dovolená	15,3	-
V domácnosti, v důchodu	20,3	4,9
Studující	2,2	0,0
Nezaměstnaní	43,2	38,7
Výkon trestu, vazby	1,9	8,8
Ozvučena za prostitutku	3,8	-
Celkem absolutně (100 %)	1222	715

Tab. 9. Zaměstnání rodičů

1.15 Zájem rodičů a širší rodiny o dítě

Zájem o dítě	Rodiče	Širší rodina
Pravidelný	33,6	10,4
Nepravidelný	12,7	4,7
Sporadický	14,4	3,7
Žádný kontakt	39,3	81,2
Celkem absolutně (100 %)	1289	1264

Tab. 10. Zájem rodičů a širší rodiny o dítě

1.16 Sociální postavení rodičů

Sociální postavení rodičů zkoumaných dětí lze považovat na základě dostupných údajů za nevalné. Většinou se jedná o nejhudší vrstvy společnosti. V odpovídající věkové struktuře dosáhla většina populace v České republice alespoň vyučení, zde však převažovalo základní vzdělání, u něž navíc nebyla otestována úplnost. Zaměstnaná byla necelá polovina otců a přibližně čtvrtina matek, pokud započítáme mateřské dovolené do kategorie zaměstnání. Nezaměstnanost se pohybovala kolem 40 %. O každém dvanáctém otců bylo sledováno, že je ve vazbě či výkonu trestu, případně kriminální minulost sice nebyla zkoumána, ale dá se předpokládat, že byla ještě vyšší. Každá šestá matka byla mladičkou nebo ve věku blízkém mládí - věmu. Podíl dětí narozených v manželství byl pouze třetinový. Mezi sociálními důvody pro umístění dítěte do ústavni péče se často skrývala špatná až katastrofální bytová situace.

1.17 Shrnutí výsledků výzkumu

Výzkum popisuje vyčerpávajícím způsobem některé aspekty osudu dětí, které byly v roce 1998 na území ČR umístěny do ústavní péče v kojeneckých ústavech a dětských domovech. Byly kvantifikovány regionální odlišnosti, o čtvrtinu vyšší počty dětí směřujících do ústavní péče v severočeském a severomoravském regionu spojené s vyšší četností dětí romského fenotypu a naopak podprůměrný výskyt ústavní péče v jižní části státu.

Nejčastější důvody pro ústavní péči byly sociální, zejména pro skupinu dětí romského původu. Další skupina, kterou byly odložene a opuštěné děti (tj. souhlas rodičů s adopcí, zřazení rodičovské zodpovědnosti, atd.), měla z hlediska své budoucnosti nejlepší vyhlídky a z velké části prošla v nedlouhé době adoptí. Nepříjemný dluh má náš systém ústavní péče vůči skupině nemocných dětí, o něž mají jejich rodiče zájem a které se k nim vrací. Tyto děti jsou mnohdy odděleny od rodičů pouze proto, že ústavy jsou vzdáleny od jejich bydliště a většinou také neumožňují společný pobyt dítěte s matkou.

Ačkoliv ústavní péči různými cestami opustila téměř polovina dětí, z dětí romského fenotypu v nich zůstaly dvě třetiny a především je pro ně uzavřena cesta k adopci. Prakticky zanedbatelná byla četnost pěstounské péče, která dává dětem šanci na lepší osud a navíc je pro stát méně nákladná.

Nízká úroveň vzdělání, nezaměstnanost a romský původ se vyskytovaly paralelně. Při interpretaci bylo obtížné rozlišit, která z těchto vlastností byla skutečnou příčinou pozorovaných jevů. Klíčem pro dlouhodobé zlepšení poměrů na tomto poli je pouze zvyšování vzdělanosti a kvalifikace romské, ale nejen romské populace veskerými myslitelnými prostředky.

2. VYHODNOCENÍ MONITORINGU MASMÉDIÍ

K monitoringu masmédií byla použita databáze plných textů 4132 článků, které se nějakým způsobem dotýkaly tématu práv a ochrany dětí. 368, tj. cca 9 % z nich bylo v primární analýze označeno jako obsahově irrelevantní. Datový soubor vycházel ze 160 mediálních zdrojů, které zahrnovaly celostátní a regionální deníky, časopisy, publicistické pořady v rozhlasu a televizi (soukromé i státní stanice) a průzkumy veřejného mínění. Sledované období bylo květen 1998 až červenec 1999.

Ve výsledném souboru 3704 článků byla následně byla vytvářena základní témata, o nichž články pojednávaly:

- ▶ *adopce, pěstounská péče, náhradní rodinná péče*
- ▶ *násilí na dětech*
- ▶ *sexuální zneužívání dětí*
- ▶ *ústavní péče o děti v kojeneckých ústavech, dětských domovech a výchovných ústavech*
- ▶ *sociální zabezpečení (dávky rodinné péče, výživné atd.)*
- ▶ *legislativa týkající se ochrany dětí (především zákon o rodině, zákon o sociálně-právní ochraně dětí)*
- ▶ *práva dětí*

V následující tabulce je v absolutně a procentuálně vyjádřeno zastoupení jednotlivých témat v souboru článků. Některé články se zabývaly dvěma i více tématy, součet proto není 100%.

Téma	Adopce, pěst. péče	Násilí na dětech	Sexuální zneužívání dětí	Ústavní péče	Sociální zabezpečení	Zákoný	Práva dětí	Celkem článků
<i>Celostátní deníky</i>	288	817	324	166	169	175	38	1390
<i>Střední Čechy</i>	73	167	60	54	30	29	25	363
<i>Západní Čechy</i>	103	191	93	103	47	38	7	446
<i>Východní Čechy</i>	40	104	41	34	23	36	6	231
<i>Severní Čechy</i>	95	161	66	61	50	38	14	389
<i>Jižní Čechy</i>	67	83	30	25	37	29	7	222
<i>Morava</i>	66	134	49	52	17	16	4	246
<i>TV+rozhlas</i>	74	184	85	61	33	43	13	300
<i>Časopisy</i>	24	38	30	16	21	25	4	90
<i>Ostatní</i>	17	41	38	3	9	10	2	87
Článků	847	1920	816	575	436	439	120	3764
%	23%	51%	22%	15%	12%	12%	3%	

Tab. 11: Vyhodnocení masmédií

Jak vyplývá z této tabulky a z graficky zpracované analýzy (Viz Graf 9), masmédia upřednostňují informace o úctěské problematice z oblasti násilí na dětech, zneužívání dětí, únosů, sebevražd a vražd dětí, tedy informace spíše skandálního charakteru.

Ostatní témata se vyskytují s mnohem menší četností, téma práv dětí a ochrany dětí výrazně málo.

Tento nedostatek se samozřejmě odráží na kvalitě jimi produkovaných informací, což ovlivňuje úroveň informovanosti čtenářů

3. VYHODNOCENÍ STAVU SOCIÁLNĚ PRÁVNÍ OCHRANY DĚTÍ DO TŘÍ LET VĚKU UMÍSTĚNÝCH DO KOJENECKÝCH ÚSTAVŮ A DĚTSKÝCH DOMOVŮ

Zákon o rodině (§41) definuje sociálně-právní ochranu dětí takto:

„Sociálně právní ochranou dětí se rozumí ochrana práva dítěte na zdravý vývoj, řádnou výchovu a ochranu oprávněných zájmů dítěte za oprávněný zájem dítěte se považuje i ochrana jeho jmění (§ 37a a 37b). Sociálně právní ochranu dětí zajišťují příslušné orgány a obce tím, že zejména zjišťují případy ohroženého nebo narušeného vývoje nebo výchovy dětí a jsou povinny činit opatření k odstranění jejich příčin a důsledků, zejména opatření směřující k ochraně dětí před tělesným nebo duševním násilím a zanedbáváním.“

Z výše uvedené citace zákona můžeme vyčlenit čtyři oblasti:

- a) ochranu práv dítěte na zdravý vývoj a řádnou výchovu
- b) ochranu oprávněných zájmů dítěte včetně ochrany jeho jmění
- c) prevenci vzniku ohrožení dítěte nebo narušení jeho zdravého vývoje
- d) působení k obnovení narušených funkcí rodiny

Sociálně-právní ochranou dětí jsou pověřeny především obce a okresní úřady.

Pro úplné pochopení praktické sociálně-právní ochrany dětí je třeba zdůraznit, že ji vykonávají pracovníci referátů sociálních věcí, respektive oddělení péče o rodinu a děti. Na okresních úřadech v ČR působí na poli ochrany práv dětí celkem 1442 sociálních pracovníků, přičemž ve sledovaném roce žilo v ČR 2 285 512 dětí. **Jedna sociální pracovnice je tedy teoreticky zodpovědná za pokrytí všech čtyř oblastí ochrany 1585 dětí!**

Zaměřme-li se na obsah sociálně-právní ochrany dětí, zjistíme, že je nemožné, aby jedna sociální pracovnice působila zároveň preventivně, kurativně a represivně dle vývoje v rodině. Je logické, že jakmile jednou přistoupí k represii, nebude již akceptovatelná v rolích ostatních.

Dle našich zjištění není personálně zajištěna ochrana práv dětí na všech úrovních, většinou je sotva pokryta represivní práce v případě ohrožení dítěte. Nejzávažnější nedostatky však nacházíme zejména v oblasti preventivního působení. Jak vyplývá z našeho výzkumu, nejčastěji jsou děti umísťovány do ústavů ze sociálních důvodů (viz část *Závěry a výsledky dotazníkového výzkumu*). Je nepochybné, že soustavou a systematickou práci s ohroženými rodinami či jednotlivci by bylo možné pomoci jim upravit jejich poměry tak, aby se slučovaly s potřebami dítěte. Tímto postupem by se samozřejmě eliminoval i počet zanedbávaných, zneužívaných či týraných dětí. Nestátní dětská krizová centra sice tuto činnost vykonávají, ale jejich počet nemůže významněji pokrýt potřebu této práce.

Základním nedostatkem tedy sledujeme neúnosně nízký počet sociálních pracovníků působících na poli sociálně-právní ochrany dětí. Kromě nemožnosti splnění úkolů jim svěřených zákonem to také představuje nemožnost jejich dalšího sebevzdělávání, což má za následek snížení kvality jimi poskytované pomoci.

Okresní úřady jsou rovněž pověřeny zajišťováním péstounské péče a osvojení. Kromě výše uvedených negativních okolností ztěžuje jejich práci též absence celostátního registru dětí vhodných k péstounské péči či osvojení.

5. Je třeba též upozornit na obrovský dluh státu na straně sociální politiky. **Není vytvořen dostatečný počet azylových zařízení pro děti a rodiče s dětmi**, o fondu sociálních bytů ani nemluvě. Přes tento nedostatek zaznamenáváme případy rušení těchto zařízení. Lze předpokládat, že při existenci těchto zařízení by se výrazně snížil počet dětí umístěných do ústavní péče, neboť jen v naší zkoumané části populace bylo 37,5 % dětí umístěno ze sociálních důvodů.
6. Na základě našeho výzkumu jsme odhalili **nedostatek specializovaných denních stacionářů pro handicapované děti**. Častým důvodem umístění dítěte do ústavní péče na žádost rodičů bývá zdravotní postižení dítěte a nemožnost rodiny samostatně zvládnout péči o něj, která však neznamená nezajem o dítě. Alternativním řešením by bylo vytvoření sítě sociálně-zdravotních asistentů, kteří by působili přímo v rodinách. Tento fakt podtrhuje i snaha matek využít možnosti pobytu v ústavu s dítětem, pokud to možnosti ústavu dovolují.
7. Další nedostatek české sociální politiky sledujeme v **absenci profesionální péstounské péče**. Její podstatou je odborná kvalifikace péstounů, kteří mohou zabezpečit vhodné prostředí pro handicapované děti (tělesně postižené, traumatizované, atd). Její vhodnou modifikací by měla být přechodná profesionální péstounská péče - velké procento námi sledované populace je umísťováno do ústavní péče z důvodů zanedbávání či týrání. Ačkoli zákon o rodině jasně zakotvil zásadu, že náhradní rodinná péče má přednost před péčí ústavní, neexistuje možnost této přechodné péče. Je přitom zřejmé, že trauma dítěte způsobené zanedbáváním či týráním je ústavní péčí ještě prohloubeno.
8. **Domníváme se, že by měl být vytvořen plán systematického dalšího vzdělávání sociálních pracovníků, který by reagoval na reálné potřeby jejich praxe.**

V souladu s *Úmlouvou o právech dítěte* rozhodují o dítěti vždy soudy. Návrh na rozhodnutí může podat zákonný zástupce dítěte, pracovník oddělení péče o dítě (dále jen OPD) nebo mů-
že soud rozhodovat i bez návrhu.

Soudci však nepovažují sociální pracovníce za rovnocennou profesi. To se odráží zejména na jejich přístupu k návrhům OPD. Jak jsme zjistili, velmi často se stává, že soud zamítne návrh podaný sociální pracovníci, ačkoli ve věci nečiní vlastní šetření. Informace o rodičích a dítěti soud získává na základě odborných znaleckých posudků. Poznatky o podmínkách a prostředí, kde dítě žije, získává pouze ze zjištění příslušných sociální pracovníci, jejichž závěry však leckdy odmítá. Své rozhodnutí o vhodnosti prostředí tedy staví pouze na vlastní úvaze, což je z hlediska ochrany práv dítěte nepřijatelné. Zjistili jsme také, že sociální pracovníce musí navázat dlouholetý osobní kontakt se soudci, aby jejich návrhy byly brány vážně.

Při našem pozorování nám též neuniklo, že soud rozhoduje zamítne návrh OPD pro formální vady a z tohoto důvodu jednání odročí. Domníváme se, že by bylo namístě upozornit OPD na tyto nedostatky již při podání návrhu, ačkoli jim i samotní vady odstranit, aby bylo možné rozhodnout v plánovaném termínu. Stejná situace samozřejmě může nastat i u nedokonalého podání jiných subjektů.

Soudy též nerespektují fakt, že dítěti běží čas rychleji než dospělému (např. jeden rok může představovat polovinu života dítěte) a nesnaží se rozhodovat rychle. Stává se, že sociální pracovníce promptně podá návrh např. na zbavení rodičovské zodpovědnosti, ale soudy trvá tři měsíce, než se návrhem začne zabývat.

Na základě výsledků našeho projektu jsme proto dospěli k těmto závěrům:

1. Je neomluvitelné, že do současné doby nebyl vytvořen celostátní registr dětí vhodných k umístění do náhradní rodinné péče, což komplikuje a zpomaluje umísťování dětí do péstounské péče či adopce v rámci České republiky. V zájmu dětí je samozřejmě také možnost adopce v zahraničí, jejímž předpokladem je promptní ověření nemožnosti umístit dítě do náhradní rodinné péče v zemi původu dítěte. Ověřili jsme zájem o adopci romských dětí v zahraničí, kterému však neodpovídá snaha českého státu tuto adopci zprostitkovat. V této skutečnosti spatřujeme poměšování zájmu dětí na nejvyšší (státní) úrovni.
2. **K skutečnému zajištění ochrany práv dětí je nezbytné zkvalitnit činnost soudů.** Vhodným řešením sledujeme pověření vyšších soudních úředníků ochranou práv dětí, kdy jejich počet by měl být přiměřený velikosti okresu. Tito vyšší soudní úředníci by měli na popud OPD převzít kolizní opatrovnictví dětí u soudů, činit vlastní šetření a podávat příslušná podání k soudu.
3. **K zajištění včasného jednání, týkajícího se ochrany práv dětí u soudů, se nám jako jedna z možností jeví zavedení kontrolního mechanismu řádného fungování soudů.** Aby nedošlo k narušení nezávislosti soudů, navrhuje pověřit touto kontrolou nadřízené krajské soudy. Okresní soud by měl mít povinnost informovat nadřízený soud, kdy obdržel návrh a kdy a jak o něm rozhodl. V případě časové prodlevy by krajský soud abstrahoval případ a předal příslušného soudce kárnému senátu.
4. **Sledujeme naprosto nezbytným posílení personálního zajištění ochrany práv dětí na úrovni okresních úřadů zvýšením počtu sociálních pracovníků.** Dále navrhuje rozložení činnosti preventivních, kurativních a represivních. Očekáváme, že změnou k lepšímu by mohl být i systém akreditací návrhovatelů v novele zákona o sociálně-právní ochraně dětí, který by umožnil nestátním organizacím poskytovat služby na poli ochrany práv dětí.

Příloha č. 9

Fotodokumentace týraného dítěte XX

